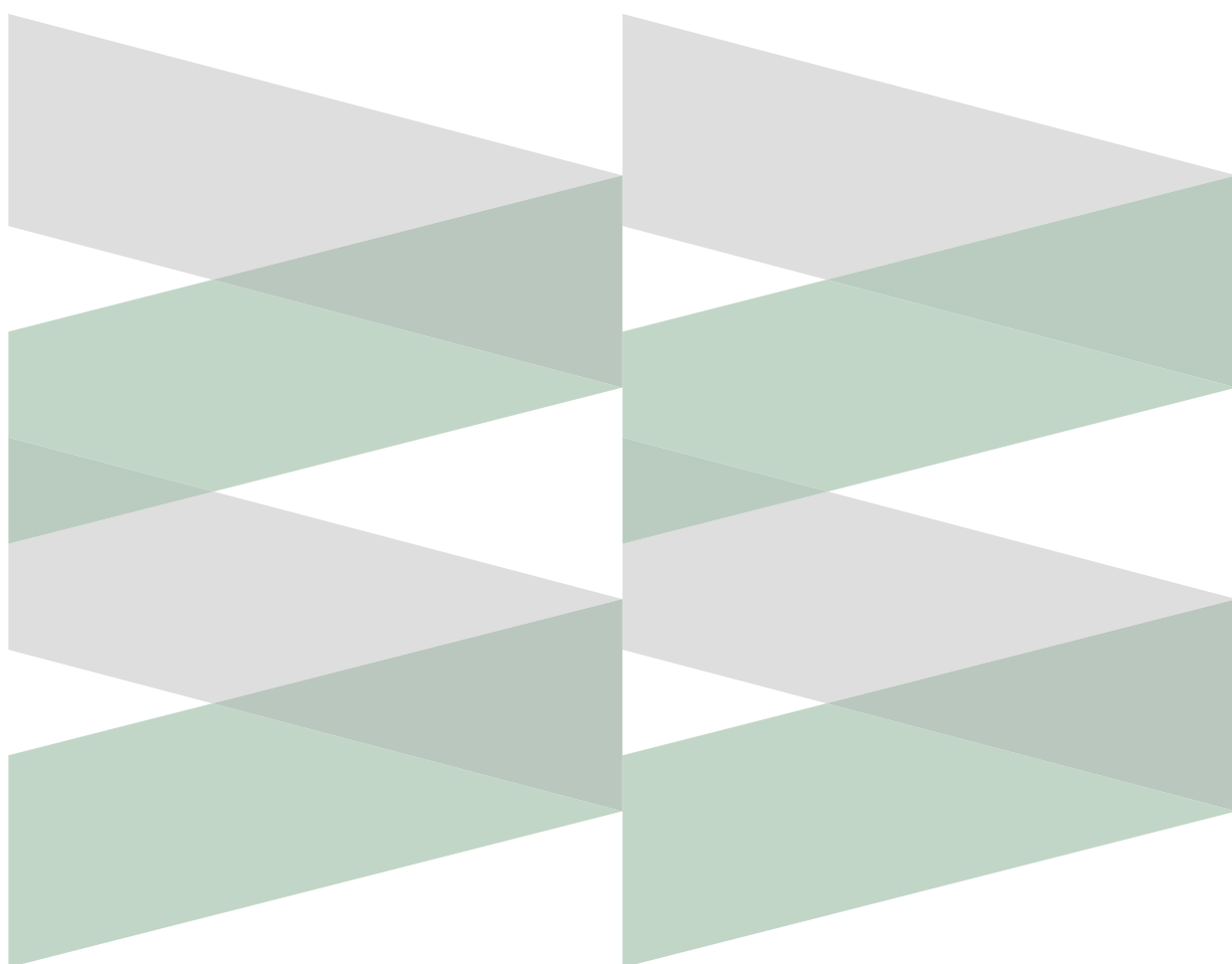

Kunnskap om og holdninger til vold i befolkningen

Gjennomført av Sentio Research Norge
2017/2018

Innhold

DEL 1

Kunnskap om vold og overgrep – Bufdirs prioriteringer

Bakgrunn	3
Hovedfunn og konsekvenser	3
Prioriteringer i arbeidet fremover	5
Litteraturliste	7

DEL 2

Om undersøkelsen

Metode	8
Feilmarginer	9
Oppsummering	10
Beskrivelse av utvalget	15
Ulike former for vold	17

Hvilke handlinger karakteriseres som vold?

Fysisk vold	22
Psykisk vold	27
Seksuell vold	30
Digital vold	34
Sosial og økonomisk vold	38
Refleksjoner om kjønnede dimensjoner ved handlingene og scenarioene	43

Kunnskap om risikofaktorer for vold

Påstander om kjønn	45
Påstander om utsatte grupper	47
Påstander om i hvilke tilfeller det utøves vold	51

Kunnskap om konsekvenser av vold

Påstander om konsekvenser av vold for barn	55
Øvrige påstander om konsekvenser av vold	59

Kjennskap til hjelpetilbud

Hva gjør man ved mistanke om vold?

Kjennskap til avvergeplikten

3 av 4 har ikke hørt om avvergeplikten	72
Kjennskap til innholdet i avvergeplikten	74
Når trer avvergeplikten i kraft?	76

Kjennskap til opplysningsplikten til barnevernet

Har man selv meldt bekymring for barn til barnevernet?	82
--	----

Erfaring med ulike typer vold

Kunnskap om vold og overgrep – Bufdirs prioriteringer

1. Bakgrunn

Vold og overgrep har et omfang som gjør det til en alvorlig utfordring når det gjelder oppvekstsvilkår, samfunnsdeltakelse og folkehelse.¹ Å bidra til at befolkningen har kunnskap om vold og overgrep, og at berørte har kjennskap til aktuelle hjelpetiltak, er derfor en sentral oppgave for Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir). For å kunne målrette innsatsen best mulig, har Bufdir gitt Sentio Research i oppdrag å foreta en kartlegging av kunnskap om vold og overgrep i befolkningen (fenomenforståelse), om aktuelle hjelpetilbud og tanker om aktuelle handlingsscenarier med mistanke om vold. Bakgrunnen for undersøkelsen var at det i liten grad foreligger kartlegginger av kunnskap om disse temaene.

Resultatene fra undersøkelsen gir viktige indikasjoner for vår innsats innen både forebygging, informasjonsarbeid og kompetansehevingarbeid. Funnene er beskrevet i den foreliggende rapporten. Det kan være vanskelig å måle fenomenforståelse og kunnskap i en befolkningsundersøkelse, og resultatene må tolkes med varsomhet (se metodeavsnittet). Samtidig ser vi at funnene langt på vei samstemmer med kunnskap som allerede foreligger.²

I denne innledningen diskuterer vi ikke undersøkelsens funn i sin helhet (se oppsummeringen for dette). Vi vil i stedet framheve utvalgte enkeltfunn, funn som kan ha særlig betydning for informasjonsarbeid og kompetansehevingstiltak framover.

2. Hovedfunn og konsekvenser

Hva er vold i nære relasjoner? (fenomenforståelse)

Undersøkelsen viser at mange regner først og fremst fysiske krenkelser som vold. Eksempler på psykiske krenkelser og uønsket seksuell oppmerksomhet ved bruk av digital kommunikasjon blir sjeldnere regnet som vold:

- nesten halvparten vil ikke karakterisere latterliggjøring, ydmykelser (45 prosent) og kontroll av partners økonomi (49 prosent) som vold
- mer enn 1 av 3 (38 prosent) karakteriserer ikke det å få tilsendt uønskede seksuelle bilder/videoer eller det å bli presset til å gifte seg mot sin vilje (36 prosent) som vold
- blant ansatte i tjenester som potensielt møter voldsutsatte i sitt arbeid, er andelene som ikke karakteriserer disse handlingene som vold noe lavere, men likevel relativt høye

Informasjons- og kompetansehevingstiltak bør på denne bakgrunnen fokusere på at vold og overgrep kan arte seg på mange ulike måter, og ikke bare som fysisk vold.³ Vold i nære relasjoner er mye mer enn slag og spark. Voldsutsatte sier ofte at psykisk

1 Thoresen og Hjemdal 2014 og Myhre m. fl. 2015

2 Se for eksempel Redd Barna 2015 og Lien m. fl. 2017

3 Se for eksempel Lien m. fl. 2017 og Jonassen og Skogøy 2010

vold oppleves som verre å leve med enn fysisk vold. Å være utsatt for psykisk vold kan ha like alvorlige konsekvenser som fysisk vold.⁴ En gjennomgang av forekomststudier viser at for å få en god forståelse av omfang og konsekvenser av vold mot menn, er det særlig viktig å fange opp psykisk vold.⁵ Når voldsutsatte søker hjelp og forteller om «problemer hjemme», «et vanskelig samliv» og en partner «med psykiske problemer», kan det handle om alvorlig vold, med både fysiske, psykiske og seksuelle krenkelser.

Et sentralt mål må derfor være å bevisstgjøre både befolkningen generelt og ansatte i relevante tjenester om at hva vold i nære relasjoner er:

- vold i nære relasjoner dreier seg om mange ulike typer krenkelser: fysiske, psykiske, seksuelle og økonomiske krenkelser, i tillegg til isolasjon, kontroll, press og tvang.
- vold i nære relasjoner er som oftest et mønster av flere typer krenkelser. For å få et bilde av alvorlighetsgraden, kan man ikke se det som ulike, isolerte enkelthendelser, men som et mønster der frykten for hva som kan utløse vold eller for når volden uansett kommer (basert på trusler og/eller erfaring), utgjør en vesentlig livsdimensjon for den utsatte (latent vold).⁶

Undersøkelsen viser på noen områder kjønnsforskjeller. Kvinner har jevnt over bedre kunnskap enn menn både om vold og overgrep og om hjelpetiltakene. Dette finner vi også i en undersøkelse lansert av Redd Barnas om seksuelle overgrep.⁷ Kvinner mener langt oftere enn menn at det kan være vanskelig å bryte ut av et forhold hvor det er vold (81 prosent mot 65 prosent). Menn karakteriserer klart sjeldnere enn kvinner økonomisk kontroll som vold. Presentert for et typisk «festvoldtektscenario» karakteriserer en av ti menn dette ikke som vold. Undersøkelsen omfatter også scenarier som kan karakteriseres som seksuell trakassering, og en noe større andel menn enn kvinner karakteriserer ikke dette som vold. Det kan derfor være behov for å fokusere på disse temaene i informasjonstiltak særlig rettet mot menn.

Kunnskap om særlig risiko for vold

Undersøkelsen viser at omtrent sju av ti mener at grupper i samfunnet som barn, eldre, personer med funksjonsnedsettelse, alvorlig rusmisbruk og personer som er avhengige av hjelp fra andre, kan ha en særlig risiko for å utsettes for vold. Blant ansatte i relevante tjenester mener over 8 av 10 at dette er tilfelle.

Kunnskap om hjelpetiltakene

Hjelpetiltakene for voldsutsatte ser ut til å være relativt godt kjent i befolkningen. Flere enn sju av ti kjenner til krisesentrene (70 prosent), sentrene mot incest og seksuelle overgrep (71 prosent) og familieverntjenesten (78 prosent). I en tidligere undersøkelse fant Proba Samfunnsanalyse at krisesentrene var noe bedre kjent enn familieverntjenestens tilbud til voldsutsatte, som igjen var bedre kjent enn sentrene mot incest og seksuelle overgrep.⁸

Kommunene skal etter krisesenterloven (§ 1) sørge for et krisesentertilbud både til kvinner og menn. I Probas undersøkelse ble det også spurt om kjennskap til hjelpetiltak for menn utsatt for vold i nære relasjoner. Resultatene viste at omtrent fire av ti (41 %) kjente til at krisesentrene også har et tilbud til menn, ansatte i relevante tjenester i noe større grad enn befolkningen generelt. Likevel hadde kun omtrent halvparten av hjelperne kjennskap til dette. En enda litt mindre andel ansatte i relevante tjenester hadde kjennskap til at familieverntjenesten (32 prosent) og sentrene mot incest og seksuelle overgrep (27 prosent) gir et tilbud til voldsutsatte menn.

.....
4 Hjemdal m. fl. 2012.

5 Lien m. fl. 2017.

6 Se Isdal, P. 2000.

7 Redd Barna 2015.

8 Lien m. fl. 2017.

Dinutvei.no er lite kjent

Et viktig funn i undersøkelsen er at **dinutvei.no** er svært lite kjent. Nettstedet er en nasjonal veiviser om vold og overgrep, finansiert av Justis- og beredskapsdepartementet og drives av Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress (NKVTS). Her finnes omfattende informasjon, samlet på ett sted, om:

- hva vold og overgrep er
- informasjon til utsatte, pårørende og hjelpere
- informasjon om aktuelle hjelpetilbud

I vår undersøkelse oppgir færre enn 1 av 10 (7 prosent) av de spurte at de kjenner til **dinutvei.no**. Blant ansatte i helsetjenester det omtrent en av ti som kjenner til nettstedet (11 prosent), mens den for ansatte i andre relevante tjenester er kjent av nesten 1 av 5 (17 prosent).

Lite kunnskap om avvergeplikten

Undersøkelsen avdekker at avvergeplikten er svært lite kjent. Tre fjerdedeler (74 prosent) av de spurte generelt oppgir at de ikke kjenner til avvergeplikten, og kun 7 prosent mener de har god kunnskap om den. Blant ansatte i relevant sektor er det rundt 40 prosent som ikke kjenner til denne plikten.

Avvergeplikten gjelder alle og innebærer at når man holder det som sikkert eller mest sannsynlig at en alvorlig forbrytelse vil skje, er man forpliktet til å avverge handlingen ved å varsle politiet eller på annen måte (straffeloven § 196). Det er straffbart å unnlate å avverge handlingen. Avvergeplikten omfatter blant annet voldtekt/ seksuell omgang ved misbruk av overmaktsforhold, incest og alvorlig eller gjentatt mishandling i nære relasjoner. Bruk av avvergeplikten kan være et godt virkemiddel for å stoppe pågående overgrep og mishandling man kjenner til, men benyttes i liten grad.

Varierende kunnskap om opplysningsplikten til barneverntjenesten

Undersøkelsen viser varierende grad av kunnskap om opplysningsplikten til barneverntjenesten. Ansatte i offentlige tjenester har etter barnevernloven og en rekke særlover en plikt til å varsle barneverntjenesten «når det er grunn til å tro at et barn blir mishandlet i hjemmet eller det foreligger andre former for alvorlig omsorgssvikt, når et barn har vist vedvarende atferdsvansker, eller når det er grunn til å tro at det er fare for utnyttelse av et barn til menneskehandel».⁹ Plikten gjelder også organisasjoner og private som utfører oppgaver for stat, fylkeskommune eller kommune. Opplysningsplikten til barneverntjenesten er klart bedre kjent enn avvergeplikten, men mange tror at den gjelder generelt i befolkningen eller for flere yrkesgrupper enn den gjør. Dette gjelder også ansatte i relevante tjenester. Alle kan imidlertid melde sin bekymring for barn til barnevernet, selv om man ikke er pliktig å gjøre det.

3. Prioriteringer i arbeidet framover

Resultatene som er trukket fram her gir viktige indikasjoner for Bufdirs arbeid. Vi vil prioritere:

Informasjon om vold i nære relasjoner og aktuelle lavterskeltilbud

Krisesentertilbudet og sentrene mot incest og seksuelle overgrep er viktige lavterskeltilbud for voldsutsatte, som man kan oppsøke på eget initiativ,

.....
⁹ Se bl.a. barnevernloven § 6-4.

uten henvisning fra andre instanser. Det samme gjelder familieverntjenesten. Brukerstudier er samstemte i at å snakke med ansatte, med god kunnskap om vold og overgrep, oppleves positivt.¹⁰ Bufdir gjennomførte høsten 2017 en kampanje om vold mot menn. Det ble utviklet filmer og radiosnutter, der menn fortalte om en vanskelig hverdag, preget av typiske former for psykisk og økonomisk vold. Det skal utvikles flere slike filmer. Både i informasjonsarbeid og kompetanseheving er det derfor viktig å informere om hvordan vold i nære relasjoner kan arte seg (fenomenforståelse), om lavterskeltilbudene i vår sektor, inkl. at disse tilbudene også retter seg mot menn utsatt for vold og overgrep.

Informasjon rettet mot barn og unge – Jeg vet

For å sikre god kunnskap om vold og overgrep i befolkningen, og særlig blant barn og unge, er skolen en viktig arena. Forekomststudier viser dessuten at vold og seksuelle overgrep starter i mange tilfeller tidlig i livet.¹¹ Forebygging og informasjonsarbeid rettet mot barn og unge bør derfor starte tidlig og inngå i skolen. Arbeidet preges imidlertid av tilfeldigheter og lite systematikk.¹²

Bufdir lanserte nylig **jegvet.no**, et helhetlig informasjonsopplegg for barn og unge fra barnehage til videregående skole. Innholdet tar utgangspunkt i konkrete læringsmål for de ulike trinnene. Formålet er å bidra til systematisk og nasjonalt likeverdig opplæring. Informasjonsopplegget er under utprøving og vil implementeres bredt fra og med 2019.

Kompetanseheving

Informasjonsarbeid rettet mot barn og unge medvirker ofte til at noen forteller om vanskelig erfaringer. Voksne kan oppleve det vanskelig å ta initiativ til eller gå inn i slike samtaler. Bufdir har derfor nylig lansert en kunnskaps- og øvingsportal: **snakkemedbarn.no**. Her kan ansatte som jobber med barn og unge på egenhånd finne fagstoff om vold og overgrep og øve praktisk på samtaler om sensitive temaer. Portalen skal videreutvikles og vil implementeres bredt fra og med 2019.

Undersøkelsen viser at det er relativt god kunnskap blant ansatte i relevante tjenester knyttet til at personer med funksjonsnedsettelser, alvorlig rusmisbruk og personer som er avhengige av hjelp fra andre, kan ha en særlig risiko for å utsettes for vold. Dette kan ha positiv betydning i implementering av TryggEst, som Bufdir nå utvikler. TryggEst er en ny og helhetlig modell for å forebygge og håndtere saker som omfatter mistanke om vold og overgrep mot risikoutsatte voksne. Målgruppen er voksne (over 18 år) som kan ha behov for særlig beskyttelse mot vold og overgrep, for eksempel personer som har fysisk, psykisk eller kognitiv funksjonsnedsettelse, høy alder, demens, rusproblemer eller sykdom. Modellen piloteres fra og med 2018 i ti kommuner og to bydeler. Bufdir bistår også enkelte kommuner i å utvikle et tilrettelagt krisesentertilbud for voldsutsatte med funksjonsnedsettelser eller alvorlige utfordringer knyttet til rusmisbruk eller psykiske lidelser.

I forbindelse med arbeidet med *Opptappingsplan mot vold og overgrep* (2017–2021)¹³ skal det utvikles en tverrsektoriell strategi for kompetanse om vold og overgrep. Bufdir har i 2018 fått i oppdrag å foreta en innledende kartlegging for arbeidet, i samarbeid med andre relevante sektorer. Hvilken kompetanse som er nødvendig i tjenestene er ett av spørsmålene som skal besvares. Undersøkelsens resultater vil inngå i kunnskapsgrunnlaget når det gjelder på hvilke områder det er behov for bedre kompetanse i tjenestene, som for eksempel hvordan vold i nære relasjoner kan arte seg på ganske ulike måter (fenomenforståelse), om tjenestenes opplysningsplikt til barneverntjenesten, om avvergeplikten, etc.

10 Bakkteig m. fl. 2014, Jonassen og Skogøy 2010, Lien 2017, Making Waves 2017 og Smette m. fl. 2017.

11 Thoresen og Hjemdal 2014 og Myhre m. fl. 2015.

12 Bufdir 2015 og RVTS-Sør 2015.

13 Se: www.regjeringen.no/no/dokumenter/prop.-12-s-20162017/id2517407/

Informasjon om avvergeplikten

Et svært viktig funn i undersøkelsen er at avvergeplikten er lite kjent. Bruk av den lovpålagte avvergeplikten kan bidra til at alvorlig vold avdekkes og kan opphøre. Krisesentersekretariatet har utviklet kurs for førstelinjetjenester og utarbeider nå en veileder om temaet. Undersøkelsen viser at det i høyeste grad er behov for informasjonstiltak rettet mot befolkningen generelt og at dette inngår i kompetanseheving overfor relevante tjenester.

Informasjon om og samarbeid med dinutvei.no

Undersøkelsen viser at dinutvei.no er lite kjent, både i befolkningen generelt og blant ansatte i tjenester som møter berørte av vold i sitt arbeid. Det kan derfor være behov for større kampanjer om nettstedet i seg selv, rettet mot befolkningen generelt. For Bufdir er det viktig at vårt informasjonsarbeid og kompetanseheving både omfatter informasjon om og henviser til dinutvei.no. Dette bidrar til å gjøre nettstedet bedre kjent. Det bidrar også til å unngå dobbeltarbeid, for eksempel at ulike offentlige instanser utvikler informasjon om samme tema.

Litteraturreferanser

.....
Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (2015) *Gjennomgang av kurs- og informasjonsvirksomhet om vold og seksuelle overgrep i barnehage og skole – en supplerende kartlegging*.
.....

Hjemdahl, O. K. m. fl.. (2012) *Vold, negative livshendelser og helse. En gjennomgang av data fra to regionale helseundersøkelser*. Oslo: Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress.
.....

Isdal, P. (2000) *Meningen med volden*. Bergen: Fagbokforlaget.
.....

Jonassen, W. og Skogøy, E. (2010) «Et hjem for oss, et hjem for deg ...» *En studie om endring i brukersammensetning og bruk av krisesentrene*. Oslo: Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress.
.....

Lien, M. m. fl. (2017) *Den mannlige smerte – menns erfaringer med vold i nære relasjoner*. Proba samfunnsanalyse.
.....

Making Waves (2017) *Godt krisesenter – sluttbrukersynspunkter for videreutvikling av krisesentertilbudet*. Upublisert rapport til Barne-, Ungdoms- og familiedirektoratet.
.....

Myhre, M. m. fl.. (2015) *Vold og voldtekt i oppveksten. En nasjonal intervjuundersøkelse av 16- og 17-åringer*. Oslo: Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress.
.....

Redd Barna (2015) *Kartlegging av befolkningens kunnskap om og holdninger til seksuelle overgrep mot barn*. Laget av Ipsos MMI.
.....

RVTS-Sør (2015) *Kartlegging, vurdering og anbefalinger vedrørende undervisningsopplegg i barnehage og skole om vold og seksuelle overgrep*.
.....

Smette, I. m. fl. (2017) *Sentrene mot incest og seksuelle overgrep – en evaluering av sentrenes arbeid og rammevilkår*. Oslo: NOVA.
.....

Thoresen, S. og Hjemdal, O. K. (2014) *Vold og voldtekt i Norge – en nasjonal forekomststudie av vold i et livsløpsperspektiv*. Oslo: Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress.
.....

Om undersøkelsen

Undersøkelsen ser nærmere på hva befolkningen vet og forstår omkring vold og seksuelle overgrep. Undersøkelsen er gjennomført av Sentio Research Norge, på oppdrag fra Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (heretter Bufdir). Bakgrunnen er at Bufdirs samfunnsoppdrag inkluderer å sørge for god informasjon til befolkning om vold og seksuelle overgrep, samt å utvikle relevante tjenester for forebygging og hjelp. For å innfri dette oppdraget og å forebygge at vold og seksuelle overgrep forekommer, er det viktig å innrette informasjons- og kommunikasjonstiltak på en måte som treffer befolkningens behov. Resultater fra denne undersøkelsen vil inngå som en del av kunnskapsgrunnlaget for utvikling av nye informasjons- og kommunikasjonsinnsatser i årene som kommer.

Metode

Datainnsamlingen ble gjennomført i perioden oktober–desember 2017 ved bruk av Norstats webpanel. Panelet består av 90 000 personer, primært rekruttert via landsrepresentative telefonundersøkelser. Fra dette panelet ble det trukket et tilfeldig utvalg personer i alderen 15 år og eldre som fikk invitasjon til undersøkelsen på e-post. Påminnelser ble sendt til de som ikke hadde respondert innen en viss tid. Da datainnsamlingen ble avsluttet, var det kommet inn 2010 svar. Datamaterialet er vektet etter populasjonen for kjønn, alder og region, og er representativt for befolkningen i Norge i alderen 15 år og eldre.

Flere av temaene i undersøkelsen kan oppfattes som sensitive og utfordrende å svare på. Det kan imidlertid oppleves som mer anonymt å avgi svarene i et web-basert spørreskjema, enn eksempelvis over telefon, noe som kan gjøre det lettere for respondentene å svare ærlig.

Videre består undersøkelsen av relativt mange spørsmål og mye tekst. Det krever tid til å lese, oppfatte og forstå spørsmål og hjelpetekster. Mange av spørsmålene er krevende å svare på, og krever tid til refleksjon og ettertanke. I en web-basert undersøkelse styrer respondentene selv i hvilket tempo de ønsker å svare, uten å måtte forholde seg til en intervjuer som venter på svar.

I utarbeidelsen av spørsmålene er det lagt vekt på å finne målbare problemstillinger, minimere tvetydighet i formuleringene, i tillegg til å unngå å spørre om flere ting i samme spørsmål. Svaralternativene er formulert slik at de passer spørsmålsformuleringen og dekker utfallsrommet av mulige svar. Det er videre lagt vekt på å unngå generelle og abstrakte begreper, og heller spørre om konkrete situasjoner og handlinger. Samtidig er det vanskelig å formidle kontekst uten at det krever tolkning. Dermed kan en ikke være sikker på at spørsmål oppfattes likt fra respondent til

respondent, og om de tolkes etter intensjon, selv om konkretisering og god operasjonalisering bidrar til å redusere dette problemet.

Når vi spør om holdninger til sensitive temaer som vold og seksuelle overgrep, eksempelvis om en handling oppfattes som vold eller overgrep, eller hvor grensene går, er det en utfordring at respondentene tenker at spørsmålene har riktige og gale svar, f.eks. etter hva lovgivingen sier. Dette kan bidra til usikkerhet hos respondentene, eksempelvis ved at de ikke kjenner lovverket godt nok eller at de opplever at lovgivingen ikke samsvarer med egne holdninger. For å redusere denne usikkerheten er det gitt klare instruksjoner i spørsmålsteksten om at respondentene skal svare ut ifra hva de selv mener. Når det likevel er relativt mange som svarer «vet ikke» på enkelte spørsmål, er det rimelig å anta at dette i hovedsak skyldes at respondentene mener det er vanskelig å ta et klart standpunkt eller at de ikke vet hvordan de selv vil reagere i gitt situasjon, og ikke at de ikke har forstått spørsmålet.

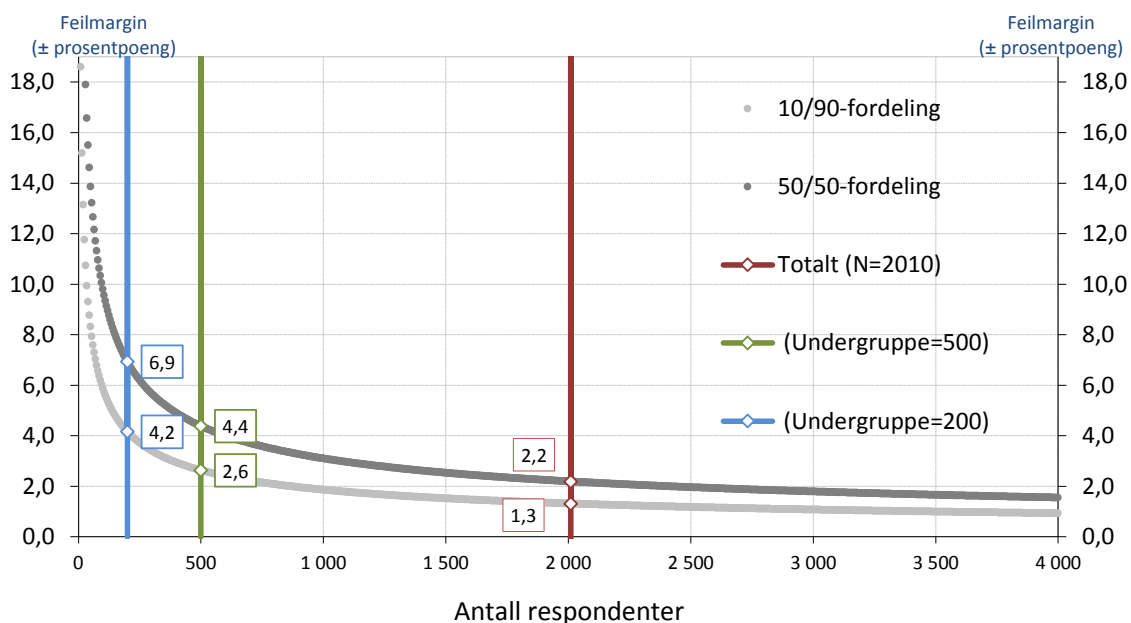
Undersøkelsen ble gjennomført i perioden like før den massive medieoppmerksomheten rundt #metoo. Dette viser at en del av temaene i undersøkelsen er svært aktuelle. Samtidig vet vi lite om i hvilken grad #metoo har bidratt til en reell normendring, og hvorvidt holdningene til hva som er akseptabelt og ikke har endret seg merkbart i befolkningen, eller om det i hovedsak er kanalene for å diskutere problematikken som er nye. Selv med en ny tilsvarende undersøkelse gjennomført i etterkant, vil det være vanskelig å knytte eventuelle forskjeller opp mot #metoo.

I rapporten blir det fokusert på overordnede resultater for befolkningen, og interessante forskjeller mellom relevante undergrupper kommenteres i teksten. Detaljerte resultater for alle undergrupper, og signifikanstesting av forskjeller, kan studeres i rapportens vedlegg.

Feilmarginer

I enhver utvalgsundersøkelse må man ta høyde for feilmarginer for fordelinger (prosentuering). Størrelsen på feilmarginen avhenger av utvalgtes størrelse og av resultatet i utvalget. Jo mer prosenten som har en bestemt egenskap, nærmer seg 50, dvs. jo mer heterogent utvalget er, desto større feilmargin må vi regne med. Med et utvalg på 2 010 personer, vil feilmarginene i en totalfordeling variere fra 1,3 prosentpoeng ved en 10/90-fordeling til 2,2 prosentpoeng ved en 50/50-fordeling. Når resultatene brytes ned på undergrupper, må man være oppmerksom på at feilmarginene vil øke som følge av at antall respondenter blir færre. Figur 1 viser hvordan feilmarginene utvikler seg ved ulike utvalgsstørrelser og fordelinger.

FIGUR 1 Feilmarginer for ulike utvalgsstørrelser.

Oppsummering

Fenomenforståelse av vold

Undersøkelsen har kartlagt handlinger som inngår, eller potensielt kan inngå, i kategoriene psykisk vold, seksuell vold, digital vold, sosial vold og økonomisk vold.

Resultatene viser gjennomgående at kvinner i større grad enn menn er tilbøyelig til å karakterisere handlingene som vold. Det er også tendenser til at personer med innvandrerbakgrunn oftere enn personer uten innvandrerbakgrunn, oppfatter handlingene som vold, samt at ikke-heterofile oftere enn heterofile, bruker voldsbetegnelsen. Videre er det et gjennomgående mønster at de som selv har blitt utsatt for vold, i større grad enn øvrige omtaler handlingene som vold.

Av aldersforskjeller kan vi merke oss at de yngste (15–19 år) i betydelig større grad enn de som er eldst (66 år og eldre), karakteriserer det som vold dersom man blir klapset på kinnet av partner i en opphetet situasjon, eller holdt fast av sin forelder for ikke å stikke av etter en krangel.

Ansatte i relevant sektor bruker gjennomgående voldsbetegnelsen i større grad enn øvrige når de skal karakterisere de ulike handlingene. For denne gruppen er det imidlertid interessant å legge merke til andelen som *ikke* karakteriserer ulike handlinger som vold. For eksempel mener omtrent 1 av 10 at det *ikke* er vold om man blir klapset til på kinnet av sin partner i en opphetet diskusjon, og omtrent 1 av 4 mener *ikke* det er vold om man holder sin sønn fast mot veggen for å forhindre at han stikker av etter en krangel.

Forholdvis mange ansatte i relevant sektor benytter ikke voldsbegrepet om handlinger som kan betegnes som psykisk, digital, sosial eller økonomisk vold. 44 prosent vil *ikke* kalle det vold dersom en venninne ofte ydmyker, latterliggjør og snakker nedsettende om partneren sin foran andre. Det er også 44 prosent som *ikke* vil kalle det vold dersom partneren krever å få tilgang til deres kontoutskrift og ikke lar dem

få kjøpe ting de ønsker seg for egne penger. Videre vil mellom 30–40 prosent av ansatte i relevant sektor *ikke* kalle følgende scenario for vold:

- *Din svoger bestemmer når din søster får lov til å komme på besøk til deg, hva hun kan ha på seg, og når hun må komme hjem.*
- *En bekjent forteller at familien legger sterkt press på ham/henne til å gifte seg med en han/hun ikke ønsker å gifte seg med.*
- *En gutt i klassen deler intime bilder av din datter med andre uten hennes samtykke.*
- *Din sønn får uønskede seksuelle meldinger, bilder og videoer på mobilen fra en bekjent.*

En fjerdedel av ansatte i relevant sektor vil ikke kalle det vold dersom deres nevø stadig mottar trusler om bank fra gutter i klassen på sosiale medier.

Selv om over halvparten av ansatte i relevant sektor bruker voldsbegrepet om disse handlingene, er det altså også relativt mange som ikke anser slike handlinger som vold.

To av scenarioene som blir presentert i undersøkelsen, utmerker seg ved at mange karakteriserer dem som grov vold. Dette gjelder:

- *Din venninne forteller at hennes far sparket til hennes bror slik at han begynte å blø, da han kom hjem etter avtalt tid»,* noe som 83 prosent kaller grov vold.
- *Din venninne våkner hjemme hos en kamerat etter en fest og oppdager at de har hatt sex. Hun husker bruddstykker av at hun har sagt nei og prøvd å dytte ham bort»,* noe som 73 prosent kaller grov vold.

Siden begge disse scenarioene er åpenbare voldshendelser, er det interessant å merke seg andelene som vil kalle dem «ikke vold» og «mindre grov vold». Totalt mener kun 1 prosent at det første scenarioet ikke er vold, mens 16 prosent vil karakterisere dette som *mindre grov vold*. Det er relativt små forskjeller mellom ansatte i og utenfor relevant sektor.

Det andre scenarioet blir karakterisert som «ikke vold» av nesten 1 av 10. Hele 2 av 10 av både kvinner og menn anser dette som *mindre grov vold*. Ansatte i relevant sektor vil i litt større grad enn øvrige bruke voldsbegrepet om denne hendelsen, men også blant dem er det en god del som vil benytte benevnelsene «ikke vold» eller «mindre grov vold» (til sammen 23 prosent).

Handlingene som beskriver psykisk vold, digital vold, sosial vold og økonomisk vold, blir i betydelig mindre grad enn de to overnevnte scenarioene karakterisert som grov vold.

Det er imidlertid viktig å være oppmerksom på at bruken av kategorien «ikke vold» ikke trenger å bety at man betrakter handlingene som akseptable eller mindre alvorlige, noe som også ble presisert i spørreskjemaet.

Kunnskap om risikofaktorer for vold

Påstander om kjønn:

Det er en utbredt oppfatning i befolkningen at flere kvinner enn menn utsettes for grov, gjentatt fysisk vold fra sin partner (83 prosent). De fleste tror også at det blant menn er mer vanlig å bli utsatt for psykisk enn fysisk vold fra partneren sin

(63 prosent), men det er også forholdvis mange som er usikre på hvorvidt dette stemmer (24 prosent).

På spørsmålet om mindre grov fysisk vold fra partneren er like utbredt blant menn som kvinner, er vurderingene relativt delt. En liten overvekt tror at dette ikke er tilfelle (42 prosent), mens 35 prosent mener menn i like stor grad som kvinner blir utsatt for mindre grov fysisk vold fra partneren sin. Ganske mange svarer «vet ikke» (23 prosent).

Påstander om utsatte grupper:

7 av 10 tror at barn, eldre, funksjonshemmede og andre som er avhengige av hjelp og omsorg, har en spesiell risiko for vold og overgrep. Blant ansatte i relevant sektor gjelder dette omtrent 8 av 10.

Litt over halvparten har en oppfatning om at det er mer vold blant innvandrere med kort botid i Norge, sammenlignet med øvrig befolkning. En tredjedel er imidlertid usikre på hvorvidt dette stemmer. Ansatte i relevant sektor tror i mindre grad enn øvrige, at det forekommer mer vold blant innvandrere med kort botid i Norge.

Kun 4 prosent tror det er mer vold blant personer med høy utdanning og inntekt enn blant befolkningen for øvrig, og et klart flertall svarer at dette ikke stemmer (60 prosent). Relativt mange svarer at de ikke vet (36 prosent).

Påstander om i hvilke tilfeller det skjer vold:

Det er en utbredt oppfatning i befolkningen at vold ofte henger sammen med rus (74 prosent). Videre tror svært få at vold som oftest forekommer mellom personer som ikke kjenner hverandre (8 prosent). Dette betyr at de fleste har en formening om at vold like ofte eller oftere blir utøvd av en person som kjenner den utsatte (77 prosent).

Svært få mener det er vanlig at foreldrene bruker fysisk straff mot barna sine når barna gjør noe galt (7 prosent). Det er likevel et interessant funn at noen faktisk mener dette er vanlig. Blant de yngste, de med lavest utdanning, og blant personer med innvandrerbakgrunn, mener over 1 av 10 at det er vanlig at foreldrene bruker fysisk straff mot barna sine når barna gjør noe galt.

Kunnskap om konsekvenser av vold

Påstander om konsekvenser av vold for barn:

Det er bred enighet i befolkningen om at det å leve i et hjem med høyt konfliktnivå over tid, er mer skadelig for barn enn at foreldrene går fra hverandre. Omtrent 9 av 10 deler denne oppfatningen. Det er også utbredt kunnskap at det å oppleve vold som barn, øker risikoen for selv å bruke vold som ungdom/voksen. Om lag 8 av 10 svarer at dette er tilfelle. Svært få svarer at disse to påstandene er feil, men 1 av 10 er usikre på hvorvidt de stemmer eller ikke.

De fleste mener det er like ille eller verre for et barn å se at den ene forelderen slår den andre, som å selv bli slått (40 prosent). Til sammenligning mener 20 prosent at det er verre å bli slått selv. Mange klarer imidlertid ikke å ta stilling til hvorvidt vold mot barnet er verre enn at det er vitne til vold mellom foreldre (40 prosent).

Nesten ingen tror at det å bli utsatt for vold hjemme som barn, *minsker* sjansen for å bli utsatt for vold som voksen. Totalt tror 6 av 10 at personer som har blitt utsatt for vold hjemme som barn, like ofte eller oftere enn andre, også blir utsatt for vold som voksne. Omtrent en tredjedel er usikker på hvorvidt påstanden stemmer.

Øvrige påstander om konsekvenser av vold:

De fleste (omtrent 3 av 4) har en oppfatning om at vold og overgrep som regel ikke blir anmeldt til politiet, og at det er vanskelig å bryte ut av et samliv der man utsettes for vold.

Befolkningen er forholdsvis delt i sine vurderinger av hvorvidt fysisk vold fra noen i nær relasjon har større negative konsekvenser for liv og helse enn psykisk vold. Det er litt flere som mener at psykisk vold har like store eller større negative konsekvenser som fysisk vold (39 prosent), enn som mener at fysisk vold er verst (34 prosent). Ansatte i relevant sektor mener i større grad enn andre at det er vanskelig å bryte ut av et samliv der man utsattes for vold, samt at psykisk vold fra noen i nær relasjon har like store eller større negative konsekvenser for liv og helse som fysisk vold.

Kjennskap til hjelpetilbud

Relativt mange kjenner til ulike hjelpetilbud for utsatte og utøvere av vold. Mellom 70 og 78 prosent har kjennskap til familievernkontoret, senter mot incest og seksuelle overgrep, krisesentrenes dagtilbud og krisesentrenes botilbud. Blant ansatte i relevant sektor gjelder dette 76–87 prosent. Det er imidlertid svært få som har hørt om **dinutvei.no** (under 1 av 10 totalt).

Hva gjør man ved mistanke om vold

I spørreskjemaet ble man presentert for to ulike scenarier der man ble bedt om å svare hva man sannsynligvis ville ha gjort.

Scenario 1: Din kollega mottar telefoner fra ektefellen mange ganger i løpet av dagen, er aldri med på tilstelninger utenfor arbeidstid og snakker sjelden om hjemmelivet sitt på jobben. Kollegaen er i perioder borte fra jobb og svarer unnvikende på spørsmål om hvorfor.

- Ved første scenario tror de fleste de ville ha snakket med kollegaen det gjelder, for å undersøke nærmere (56 prosent); søkt råd fra kolleger, sjefen, familie eller venner (46 prosent); eller avventet for å se om situasjonen bedret seg (28 prosent).

Scenario 2: Du hører høylytt krangling og bråk fra naboeliligheten en kveld. Det høres ut som om noen kanskje blir slått, men du er ikke sikker. Etter en time stilner bråket. Du vet at det er barn i familien.

- Ved andre scenario ville mange ha avventet for å se om det skjedde flere ganger (37 prosent). En litt lavere andel ville ha ringt politiet (31 prosent) eller tatt kontakt med naboen det gjelder (31 prosent). 23 prosent ville ringt barnevernet, mens 21 prosent ville ha søkt råd fra venner, familie eller kolleger om hva de skulle gjøre.

Resultatene indikerer at det er en høyere terskel for å ta personlig kontakt ved scenarioet som beskriver mistanke om vold i naboeliligheten, sammenlignet med scenarioet der man opplever unnvikende og merkelig oppførsel fra en kollega. Det er flere som ville ha avventet situasjonen for å se om det skjedde flere ganger, ved mistanke om vold i naboeliligheten, enn det er som ville ha avventet situasjonen med kollegaen. Dette kan ha sammenheng med at mange har en nærere relasjon til en kollega enn til en nabo.

Det er relativt små forskjeller mellom ansatte i og utenfor relevant sektor mht. hva de ville ha gjort i de ulike scenarioene. Det er imidlertid en litt høyere andel av

ansatte i relevant sektor som ville ha ringt barnevernet ved mistanke om vold i naboeliligheten.

Presentert for et scenario der en voksen man kjenner, blir utsatt for vold fra noen som står han/henne nær, svarer de fleste at de ville anbefalt vedkommende å ta kontakt med politiet (65 prosent) eller et krisesenter (59 prosent). Dette gjelder noen flere av de i relevant sektor enn øvrige.

Lav kjennskap til avvergeplikten

74 prosent har ikke hørt om avvergeplikten. 19 prosent har hørt om den, men er usikker på hva den innebærer, og kun 7 prosent sier at de kjenner innholdet i avvergeplikten. Blant ansatte i relevant sektor vet 12 prosent hva avvergeplikten innebærer, mens 59 prosent ikke har hørt om den i det hele tatt.

Av de som har hørt om avvergeplikten eller kjenner innholdet i den, svarer 6 av 10 at det er straffbart å ikke følge avvergeplikten, og 6 av 10 mener avvergeplikten også gjelder dersom man har taushetsplikt. 4 av 10 mener man ikke trenger å vite med sikkerhet at en alvorlig handling vil bli begått eller fortsette å pågå, for at avvergeplikten skal tre i kraft. Det er relativt mange som svarer «vet ikke» på påstandene om avvergeplikten (omtrent en tredjedel).

Resultatene viser altså at det er lav kjennskap til avvergeplikten både i befolkningen generelt og blant ansatte i relevant sektor. Blant de som har hørt om plikten, er det samtidig forholdsvis mange som ikke har en klar formening om når den inntreffer.

Etter å ha blitt gjort kjent med innholdet i avvergeplikten, mener de aller fleste (81–91 prosent) at avvergeplikten trer i kraft dersom «et barn forteller deg at en ansatt i barnehagen har tatt ham på tissen»; «en ungdom på 14 år forteller deg at han/hun har hatt sex med en 20 år gammel leder på ungdomsklubben»; eller hvis «et barn forteller deg at foreldrene ofte slåss mens hun ser på».

Opplysningsplikt til barnevernet

Det er spurt om hvilke grupper man tror har opplysningsplikt til barnevernet ved mistanke om at et barn er utsatt for mishandling, alvorlig omsorgssvikt eller viser vedvarende alvorlige atferdsvansker.

Mange tror at opplysningsplikten gjelder for et bredere spekter av befolkningen enn det som faktisk er tilfellet. De fleste svarer at opplysningsplikten gjelder for ansatte i skole/barnehage (93 prosent), helsepersonell (92 prosent) og ansatte på familievernkontoret (85 prosent). Relativt mange svarer at plikten gjelder for alle ansatte i offentlige instanser eller tjenester (68 prosent), og over halvparten tror alle i befolkningen over 18 år er omfattet av opplysningsplikten (56 prosent). 52–62 prosent svarer at opplysningsplikten gjelder for ledere av idrettslag, fritids- og ungdomsklubber og trossamfunn.

2 av 10 har vært utsatt for vold fra noen i nær relasjon

Totalt 22 prosent har blitt utsatt for fysisk vold, psykisk vold, seksuell vold eller digital vold.¹ Dette gjelder betydelig flere kvinner enn menn (29 mot 15 prosent). Til sammen har halvparten av de voldsutsatte vært utsatt for minst to ulike former for vold fra noen i nær relasjon. 15 prosent har blitt utsatt for psykisk vold og 12 prosent for fysisk vold. Videre har 9 prosent blitt utsatt for seksuell vold og 2 prosent for digital vold.

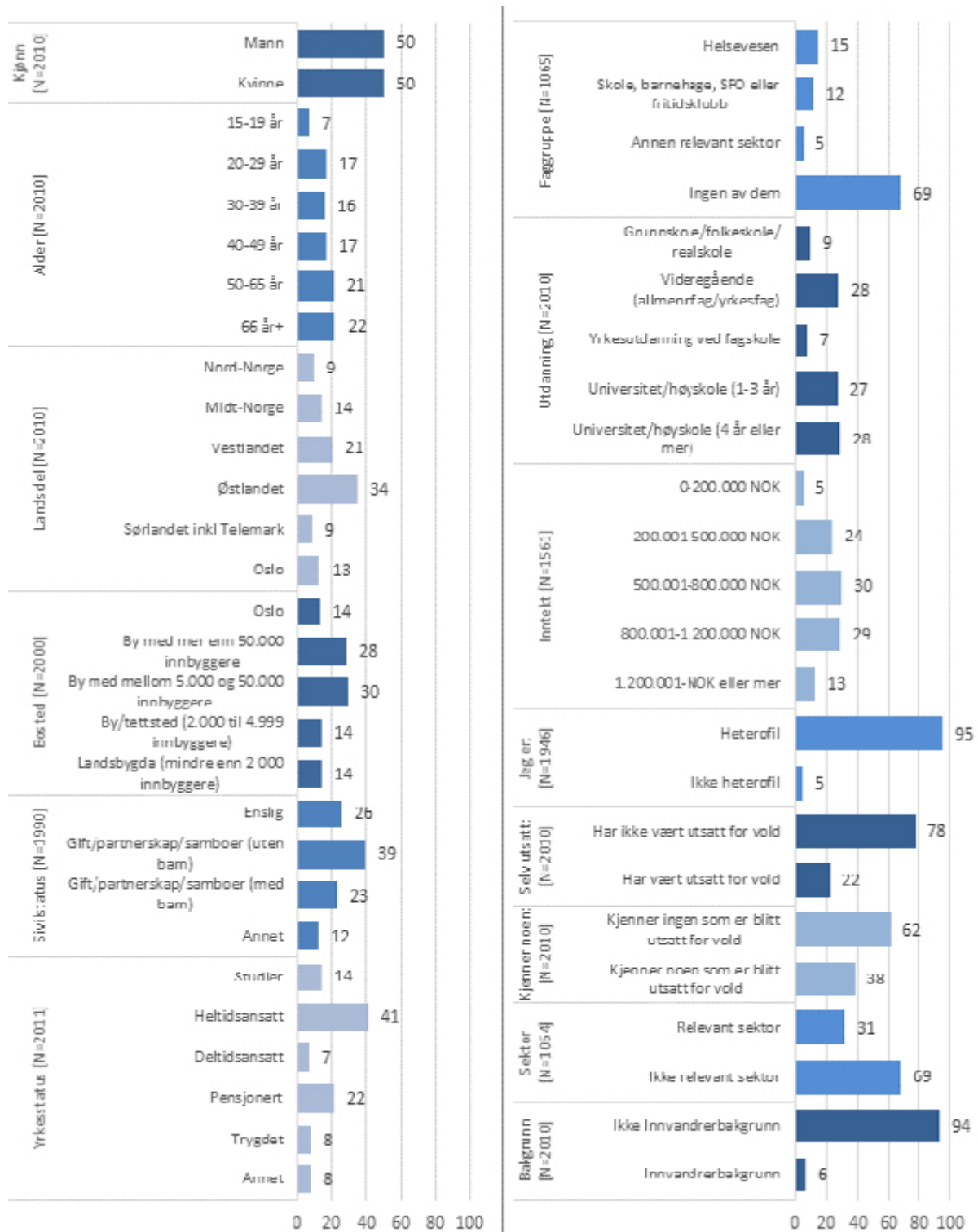
.....
1 NB. Vi måler kun de typene vold som er skissert og eksemplifisert i spørreskjemaet på følgende måte:

- Spark, slag, bruk av våpen eller andre gjenstander, eller andre former for fysisk vold.
- Gjentatt trakassering, trusler, kontrollerende atferd eller andre verbale krenkelser.
- Seksuell trakassering, voldtekt, seksuelle overgrep eller andre seksuelle krenkelser.
- Digitale krenkelser, som for eksempel deling av intime bilder/film uten samtykke, trusler eller kontroll via digitale hjelpemidler eller liknende.

Beskrivelse av utvalget

Figuren nedenfor viser sammensetningen av utvalget med hensyn til de ulike bakgrunnsvariablene som resultatene er brutt ned på i denne rapporten.²

FIGUR 2 Beskrivelse av utvalget. Prosent.

² Bakgrunnsvariabelen «Landsdel» baserer seg på Folkeregisteret, mens variabelen «Bosted» er selvoppgitt. Disse kan derfor avvike noe; f.eks. kan det være snakk om studenter i Oslo med folkeregistrert adresse andre steder i landet.

Undergruppene i utvalget

I rapporten trekker vi frem relevante forskjeller mellom gruppene. Vi har valgt å fokusere mer på noen av bakgrunnsvariablene enn andre, både på grunn av funn og for å gjøre fremstillingene mer overkommelige, da antall undergrupper er svært mange. Det er også verdt å være oppmerksom på en del overlapp mellom gruppene. For eksempel er det de yngste som først og fremst tilhører gruppen studenter, mens de eldste i størst grad utgjør gruppen pensjonerte. Forskjellene etter alder vil derfor i stor grad sammenfalle med forskjeller mellom disse gruppene.

I rapportens vedlegg kan resultatene for samtlige undergrupper studeres nærmere. Det er verdt å være oppmerksom på at enkelte av undergruppene inneholder forholdvis få respondenter, noe som gjør at resultatene må tolkes med varsomhet og vissnet om store feilmarginer.

I enkelte tilfeller er det ikke intuitivt hvem som inngår i de ulike gruppene, og nedenfor går vi gjennom noen spesifiseringer av dette.

Relevant sektor

Personer som er i arbeid, ble spurt om de jobbet innenfor følgende yrkesgrupper:

- Politi eller rettsvesen
- Barnevern
- NAV
- Helsevesen
- Skole, barnehage, SFO eller fritidsklubb
- Annet sosialt arbeid

Personer innenfor yrkesgruppene ovenfor tilhører det vi i undersøkelsen kaller «Relevant sektor», dvs. at de møter berørte av vold (utsatte, utøver og pårørende) i sitt arbeid. Totalt 333 personer i utvalget tilhører noen av disse yrkesgruppene. Resultatene er brutt ned på to varianter av dette spørsmålet. En variant der vi skiller mellom «Relevant sektor» og «Ikke relevant sektor» totalt, samt en der ansatte i helsevesenet (155 personer) og skole, barnehage, SFO eller fritidsklubb (125 personer) er skilt ut. Til sammen 54 personer arbeider i enten politi/rettsvesen, barnevern, NAV eller annet sosialt arbeid. Dette er for få til å vise selvstendige resultater for enkeltgruppene.³

Innvandrerbakgrunn

Personer med innvandrerbakgrunn inkluderer første- og andregenerasjons innvandrere (personer født i utlandet, eller personer født i Norge med foreldre som begge er født i utlandet). Som personer uten innvandrerbakgrunn, regnes de som har minst én forelder født i Norge. Basert på denne definisjonen har 126 personer i utvalget innvandrerbakgrunn. Vi vet ikke noe om sammensetningen av gruppen med tanke på foreldrenes opprinnelsesland, og kan derfor ikke uttale oss om hvorvidt gruppen er representativ for innvandrerbefolkningen eller ikke. Dette, kombinert med at gruppen er forholdvis liten, gjør at forskjeller i resultater mellom personer med og uten innvandrerbakgrunn bør tolkes med varsomhet. Når vi likevel omtaler forskjellene i rapporten, er det for å vise tendenser og indikasjoner på skillelinjer, som eventuelt kan være interessant å etterprøve i senere undersøkelser.

Seksuell orientering

De svarende ble spurt om de ville beskrive seg som heterofil, homofil/lesbisk, bifil eller annet. De kunne også krysse av for at de ikke ønsket å besvare spørsmålet.

.....

3 12 arbeider i politi/rettsvesen, 14 i barnevern, 9 i NAV og 19 i annet sosialt arbeid.

Utvalget består av 1 852 heterofile, 41 homofile/lesbiske, 42 bifile og 11 som har svart annet. 64 personer ønsket ikke å besvare spørsmålet. I analysen skiller vi mellom heterofile og personer med en annen seksuell orientering enn heterofil (homofil/lesbisk, bifil eller annet).

Selv vært utsatt for vold eller kjenner noen som har blitt det

I spørreskjemaet ble man spurt om man selv, eller noen man kjenner godt, noen gang har vært utsatt for følgende hendelser fra personer som man har/hadde en nær relasjon til:

- Spark, slag, bruk av våpen eller andre gjenstander, eller andre former for fysisk vold
- Gjentatt trakassering, trusler, kontrollerende atferd eller andre verbale krenkelser
- Seksuell trakassering, voldtekt, seksuelle overgrep eller andre seksuelle krenkelser
- Digitale krenkelser, som for eksempel deling av intime bilder/film uten samtykke, trusler eller kontroll via digitale hjelpemidler eller liknende
- I skjemaet ble det presisert at vi med nær relasjon mente partner/kjæreste, foresatte/foreldre/steforeldre, søsken, annen nær familie, venner, eller andre som man står/har stått i en nær relasjon til.

Kategorien «Selv utsatt for vold» omfatter de som selv har vært utsatt for en eller flere av de formene for vold som er beskrevet ovenfor, fra noen i nær relasjon. Dette gjelder totalt 444 personer (22 prosent av utvalget).

Kategorien «Kjenner noen som har vært utsatt for vold» omfatter de som har svart at noen de kjenner godt, har vært utsatt for en eller flere av disse formene for vold, fra noen i nær relasjon. Dette gjelder 763 personer (38 prosent av utvalget).

Hvorvidt man selv er utsatt for vold, eller kjenner noen som har vært det, er både noe som resultatene i rapporten blir brutt ned på, og som blir presentert i et eget kapittel der vi ser nærmere på forskjeller mellom grupper når det gjelder andelen som har vært utsatt for dette. Hvorvidt man selv har vært utsatt for vold, er basert på respondentenes subjektive vurdering mht. de handlingene som er beskrevet i skjemaet. Spørsmålet i skjemaet er heller ikke dekkende for alle typer vold som finnes. De som er kategorisert som «ikke utsatt for vold eller trakassering», kan altså ha vært utsatt for andre typer vold enn det som inngår i dette spørsmålet.

Ulike former for vold

I denne rapporten bruker vi mange typer voldsbegreper. Nedenfor er en kort beskrivelse av hva som regnes som ulike typer vold.⁴

- **Fysisk vold:** All vold som innebærer fysisk kontakt – spark, slag, lugging, biting, kloring, fastholding, risting, dytting, kvelertak. Innesperring og isolasjon er også former for fysisk vold.
- **Psykisk vold:** Bruk av ord og stemme som truer, skader, krenker eller kontrollerer andre. Å nedvurdere, være likegyldig til og ydmyke andre er også former for psykisk vold. Eksempler er: «Jeg skal drepe deg», «du er ikke verdt noe», «du er så stygg og feit at ingen kan være glad i deg».

.....
⁴ <https://dinutvei.no/om-vold/244-ulike-former-for-vold>

- **Materiell vold:** Knusing, ødeleggelse og kasting av gjenstander, slag i vegger og dører og liknende.
- **Digital vold:** Trusler og trakassering via meldinger, overvåking og kontroll via mobiltelefon eller sosiale medier, eller stygge meldinger postet på nett. Innbefatter også trusler, trakassering og seksuelle overgrep som følge av kontakt etablert på nett.
- **Seksuell vold:** Alle former for seksuelle krenkelser. Eksempler er: handlinger eller forsøk på handlinger som innebærer fysisk kontakt som berøring, beføling, slikking, suging, masturbasjon, samleieliknende handlinger, samleie og voldtekt, og handlinger eller forsøk på handlinger uten fysisk kontakt som seksualisert tilsnakk, blotting, fotografering, filming, kikking og fremvisning av pornografi.
- **Sosial vold:** Sosial isolasjon, ekskludering, begrenset bevegelsesfrihet.⁵
- **Økonomisk vold:** Kontroll over andres økonomi; den ene partneren nektes å ha kontroll over egen eller felles økonomi.
- **Latent vold:** vold som er tilstede i kraft av sin mulighet, som «ligger i luften» på grunn av trusler og/eller tidligere vold.
- **Vold i oppdragelsesøyemed:** Fysisk og psykisk avstraffelse som en del av oppdragelsen for å endre adferden til barn og unge.

5 <http://www.hvorlite.no/hva-er-vold/>

Hvilke handlinger karakteriseres som vold?

Dette kapittelet handler om fenomenforståelse av vold, og om hva befolkningen tenker at vold først og fremst handler om. De som svarte på skjemaet ble presentert for ulike handlinger og scenarioer, og deretter bedt om å oppgi hvorvidt de oppfatter dette som *grov vold*, *mindre grov vold* eller *ikke vold*. I skjemaet ble det spesifisert at kategorien «Ikke vold» skulle benyttes for alle handlinger som ikke oppfattes som vold. Det ble understreket at kategorien ikke trenger å bety at de betrakter handlingene som akseptable eller mindre alvorlige. De ulike handlingene ble i spørreskjemaet presentert i tilfeldig rekkefølge for de svarende.

De ulike handlingene blir i dette kapittelet plassert i kategoriene fysisk vold, psykisk vold, seksuell vold, digital vold, sosial vold og økonomisk vold. Handlingene er gruppert etter hvor det er naturlig at de hører hjemme i de tilfellene disse karakteriseres som vold. Kategoriene kan altså inneholde handlinger som ikke nødvendigvis er vold, men hvor handlingene er mest nærliggende den typen voldskategori de plasseres under. Noen av handlingene kan også passe i flere voldskategorier. Når vi likevel har valgt å plassere dem i en kategori, er dette med tanke på å gjøre presentasjonen og fremstillingen av resultatene mer oversiktlig. Vi har valgt å gruppere de ulike handlingene/scenarioene på følgende måte:

Fysisk vold:

- Din venninne forteller at hennes far sparket til hennes bror slik at han begynte å blø, da han kom hjem etter avtalt tid.
- Din partner klapper til deg på kinnet i en opphetet diskusjon.
- En kamerat av deg holder sin sønn fast mot veggen for å hindre ham i å stikke hjemmefra etter en krangel.
- En syklist slår i bilen og skjeller høylydt ut sjåføren etter å ha blitt presset ut av veien.

Psykisk vold:

- En venninne av deg latterliggjør, ydmyker og snakker ofte nedsettende til mannen sin foran deg og andre venner når dere er sammen.
- En bekjent setter ut et falskt rykte om deg som hevn etter at du fikk en jobb hun/han ville ha.

Seksuell vold:

- Din venninne våkner hjemme hos en kamerat etter en fest og oppdager at de har hatt sex. Hun husker bruddstykker av at hun har sagt nei og prøvd å dytte ham bort.
- Noen klyper deg i baken i køen inn på bussen i morgenrushet.
- Sjefen din tar deg på kneet under en jobbsamtale.

Digital vold:

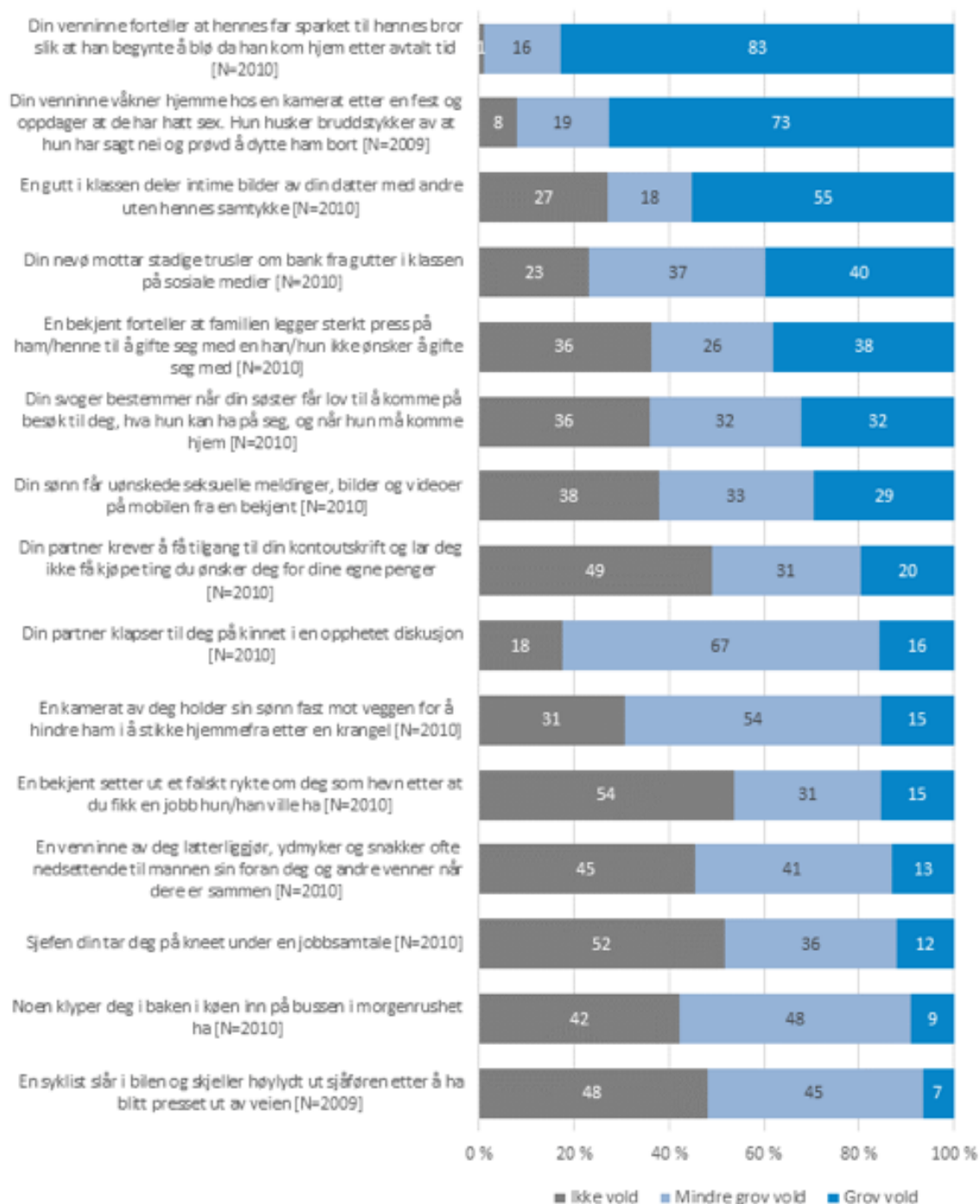
- Din nevø mottar stadige trusler om bank fra gutter i klassen på sosiale medier.
- En gutt i klassen deler intime bilder av din datter med andre uten hennes samtykke.
- Din sønn får uønskede seksuelle meldinger, bilder og videoer på mobilen fra en bekjent.

Sosial eller økonomisk vold:

- En bekjent forteller at familien legger sterkt press på ham/henne til å gifte seg med en han/hun ikke ønsker å gifte seg med.
- Din svoger bestemmer når din søster får lov til å komme på besøk til deg, hva hun kan ha på seg, og når hun må komme hjem.
- Din partner krever å få tilgang til din kontoutskrift og lar deg ikke få kjøpe ting du ønsker deg for dine egne penger.

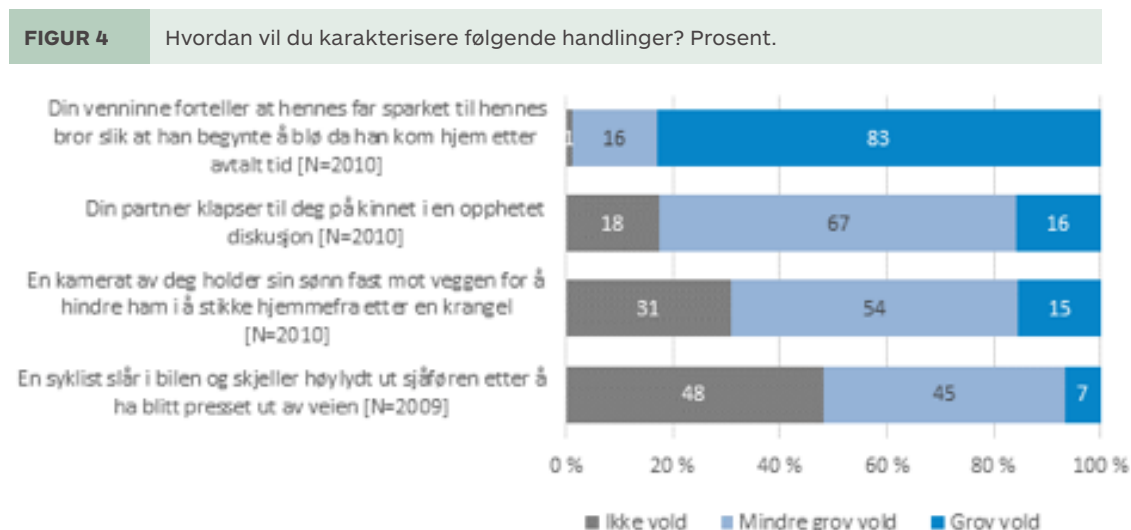
Videre i kapittelet vil vi vise hvordan befolkningen karakteriserer disse ulike handlingene og relevante forskjeller mellom undergrupper. Først vil vi i figuren nedenfor vise en overordnet oversikt over samtlige handlinger, rangert etter andelen som oppfatter dette som grov vold.

FIGUR 3 Hvordan vil du karakterisere følgende handlinger? Prosent.

Fysisk vold

Nedenfor viser vi hvordan befolkningen vil karakterisere ulike handlinger innenfor kategorien *fysisk vold*.

1) Din venninne forteller at hennes far sparket til hennes bror slik at han begynte å blø da han kom hjem etter avtalt tid

Dette er en handling de fleste (83 prosent) vil karakterisere som grov vold. Videre har 16 prosent svart at dette er mindre grov vold, mens kun én prosent mener dette ikke er vold.

- Flere kvinner enn menn vil karakterisere dette som grov vold (86 mot 80 prosent).
- Det er en tendens til at en mindre andel av de eldste mener dette er grov vold. 77–79 prosent av de som er 50 år og eldre mener dette er grov vold, mens andelen i de yngre aldersgruppene varierer mellom 84 og 88 prosent.
- En lavere andel av de som er gift/partnerskap/samboer uten barn oppfatter handlingen som grov vold (78 prosent), sammenlignet med øvrige (84–86 prosent).
- En lavere andel av heterofile enn personer med annen seksuell orientering, karakteriserer handlingen som grov vold (83 mot 88 prosent).
- En litt høyere andel av de som selv har vært utsatt for vold eller trakassering, enn øvrige, mener dette er grov vold (86 mot 82 prosent). Tilsvarende mønster gjelder for de som kjenner noen godt som har vært utsatt for vold eller trakassering. Blant disse mener 86 prosent at handlingen er grov vold, sammenlignet med 81 prosent av de som ikke kjenner noen som har vært utsatt for vold eller trakassering.
- Om man jobber i relevant sektor eller ikke, har relativt liten betydning for hvordan man vurderer denne typen handling. Tendensen er imidlertid at en litt høyere andel av de som jobber i relevant sektor, enn øvrige, har svart grov vold (87 mot 84 prosent).

2) Din partner klapser til deg på kinnet i en opphetet diskusjon

Totalt sett mener 67 prosent at dette er mindre grov vold, mens 16 prosent vil karakterisere det som grov vold. 18 prosent mener dette ikke er en voldshandling.

- Flere menn enn kvinner mener dette ikke er vold (28 mot 8 prosent), mens flere kvinner enn menn karakteriserer handlingen som grov vold (23 mot 8 prosent).
- Handlingen blir karakterisert som grov vold av en høyere andel av de under enn over 40 år. Det er blant de eldste i utvalget, som er 66 år og eldre, vi finner høyest andel som mener dette ikke er vold (26 prosent).
- Videre er det blant de som er gift/partnerskap/samboer uten barn, vi finner størst andel som mener dette ikke er vold (22 prosent). Blant øvrige er andelen på 15–16 prosent.
- 30 prosent av de som har yrkesutdanning ved fagskole, mener dette er ikke vold, mot mellom 14–18 prosent av de som har annen utdanning.
- En noe høyere andel av de som selv har vært utsatt for vold eller trakassering, enn de som ikke har vært utsatt for dette, karakteriserer handlingen som grov vold (20 mot 15 prosent).
- En noe større andel av de som jobber i en relevant sektor mener dette er grov vold, sammenlignet med andre (19 mot 14 prosent). Det er først og fremst de som jobber innenfor helsesektoren, som trekker opp andelen. 25 prosent av de som jobber innenfor helsesektoren, mener dette er grov vold. Motsatt mener en høyere andel av de som ikke jobber i relevant sektor, at dette ikke er vold (18 mot 11 prosent). Selv om andelen er mindre blant de som jobber i relevant sektor, mener altså omtrent 1 av 10 av ansatte i relevant sektor at handlingen ikke er vold.
- Det er mer vanlig blant heterofile enn andre å karakterisere handlingen som mindre grov vold (68 mot 60 prosent). Personer med en annen seksuell orientering betegner i større grad dette som grov vold (23 mot 15 prosent).
- Personer med innvandrerbakgrunn karakteriserer i større grad enn andre handlingen som grov vold (30 mot 15 prosent). Blant de som ikke har innvandrerbakgrunn, svarer en høyere andel at handlingen er mindre grov vold (67 mot 56) eller ikke vold (18 mot 14 prosent).

3) En kamerat av deg holder sin sønn fast mot veggen for å hindre ham i å stikke hjemmefra etter en krangel

Totalt sett mener 54 prosent at dette er en handling som kan karakteriseres som mindre grov vold. 31 prosent mener dette ikke er vold, mens 15 prosent mener dette er grov vold.

- Flere menn enn kvinner mener dette ikke er vold (35 mot 27 prosent), mens flere kvinner enn menn karakteriserer handlingen som grov vold (18 mot 13 prosent).
- En høyere andel av de under enn over 40 år mener dette er grov vold. Nesten 4 av 10 i alderen 15–19 år, og 2 av 10 personer i 20-årene, karakteriserer handlingen som grov vold. Til sammenligning gjelder dette omtrent 1 av 10 av de i alderen 40 år eller eldre. Videre er andelen som mener dette ikke er vold, klart høyest blant de som er 30 år eller eldre, og varierer mellom 32–38 prosent i de ulike aldersgruppene. Blant personer i 20-årene og i alderen 15–19 år, mener henholdsvis 23 og 12 prosent at dette ikke er vold.
- De som er gift/partnerskap/samboer med barn, mener i noe større grad enn andre at dette ikke er vold (35 prosent). Andelen blant øvrige varierer mellom 24–31 prosent.
- 28 prosent av personer uten utdanning utover grunnskolenivå mener handlingen er grov vold, sammenlignet med mellom 12–18 prosent av øvrige.

- De som selv har vært utsatt for vold/trakassering, mener i litt større grad enn andre at handlingen kan karakteriseres som mindre grov eller grov vold (72 mot 68 prosent).
- Totalt 75 prosent av de som jobber i relevant sektor, mener handlingen er enten mindre grov eller grov vold, sammenlignet med 63 prosent av øvrige ansatte. Andelen som karakteriserer handlingen som vold, er høyest blant de som jobber i helsevesenet (78 prosent) eller skole, barnehage, SFO eller fritidsklubb (78 prosent).
- En høyere andel av de som ikke er heterofile, mener dette er grov vold (24 mot 14 prosent), mens flere heterofile mener dette ikke er vold (32 mot 19 prosent).
- Personer med innvandrerbakgrunn mener i større grad enn øvrige at dette er grov vold (29 mot 14 prosent), mens en lavere andel ikke karakteriserer det som vold (25 mot 31 prosent).

4) En syklist slår i bilen og skjeller høylydt ut sjåføren etter å ha blitt presset ut av veien

Omtrent halvparten (48 prosent) mener handlingen ikke kan karakteriseres som vold, mens 45 prosent mener det er mindre grov vold. Kun syv prosent vil si at dette er grov vold.

- Flere menn enn kvinner mener dette ikke er vold (53 mot 44 prosent), mens flere kvinner enn menn vil karakterisere dette som mindre grov vold (49 mot 41 prosent).
- De yngste (15–19 år) skiller seg ut ved at en noe høyere andel enn øvrige mener handlingen er vold. Forskjellen gjelder først og fremst kategorien «mindre grov vold»: 54 prosent av 15–19-åringene plasserer handlingen i denne kategorien, sammenlignet med 42–47 prosent av de i eldre aldersgrupper.
- Det er en tendens til at handlingen anses som vold av en høyere andel av de med lav enn høy utdanning. Rundt halvparten av de med utdanning på høyskole eller universitet mener handlingen ikke er vold, mens dette gjelder mellom 42–46 prosent av de med lavere utdanning.
- En større andel av heterofile enn øvrige mener dette ikke er vold (49 mot 36 prosent), mens flere av de som ikke er heterofile, karakteriserer dette som mindre grov vold (57 mot 45 prosent).
- Det er ingen betydelige forskjeller å finne mellom de som selv har vært utsatt for vold eller trakassering, eller kjenner noen som har vært utsatt for dette, sammenlignet med øvrige.
- De som jobber i en relevant sektor, vil i større grad enn øvrige karakterisere handlingen som vold. Total 57 prosent mener dette er vold, sammenlignet med 47 prosent av de som ikke er ansatt i relevant sektor.
- En høyere andel av personer med enn uten innvandrerbakgrunn mener dette er grov vold (14 mot 6 prosent), mens en lavere andel mener det ikke er vold (39 mot 49 prosent).

Oppsummert om fysisk vold

Av handlingene som er fysisk vold, eller potensielt kan karakteriseres som fysisk vold, finner vi altså betydelig forskjeller mellom undergrupper i utvalget.

Mønsteret viser at personer som selv har vært utsatt for vold, er litt mer tilbøyelig enn øvrige til å karakterisere handlingene som vold.⁶ Det er også en trend i materialet at personer med innvandrerbakgrunn i større grad enn øvrige karakteriserer handlingene som vold, samt at heterofile personer i mindre grad enn øvrige mener handlingene er vold. Det er imidlertid viktig å være oppmerksom på at både utvalget av personer med innvandrerbakgrunn og utvalget av personer med annen seksuell orientering enn heterofil, er forholdsvis lite. Feilmarginene for disse gruppene blir derfor høye, og man må være forsiktig med å generalisere resultatene. Likevel ser vi altså noen interessante trender her.

Blant personer som arbeider i en relevant sektor, finner vi gjennomgående at en høyere andel enn øvrige karakteriserer handlingene som vold. Dette er ikke uventet med tanke på at man kan ha fått kjennskap til voldsbegreper og definisjoner gjennom sitt yrke. Selv om personer som er ansatt i en relevant sektor i større grad enn øvrige karakteriserer handlingene som vold, er det interessant å merke seg de faktiske andelen som ikke gjør det: Omtrent 1 av 10 ansatte i relevant sektor mener det ikke er vold om man blir klapset til på kinnet av sin partner i en opphetet diskusjon, og omtrent 1 av 4 mener det ikke er vold om man holder sin sønn fast mot veggen for å forhindre at han stikker av etter en krangel.

Resultatene viser i mange tilfeller tydelige skillelinjer ut fra kjønn og alder, noe som blir oppsummert i figur 5 og 6.

De yngste skiller seg gjennomgående ut ved at en betydelig høyere andel enn de eldste definerer handlingene som vold. Unntaket er handlingen der en far sparker til sin sønn slik at han begynner å blø. Denne handlingen blir av omtrent alle karakterisert som en form for vold.

Den største forskjellen ut fra ulike aldesgrupper gjelder handlingen der en sønn blir holdt fast mot veggen av sin far. Andelen som oppfatter dette som vold, er 87 prosent blant de yngste (15–19 år), og synker ned mot 63–66 prosent blant de i alderen 40 år eldre. Det er også en betydelig høyere andel av de yngste enn av de eldste som karakteriserer det å bli klapset til på kinnet av sin partner under en opphetet diskusjon, som vold (91 mot 74 prosent). Aldersmønsteret er litt mindre tydelig når det gjelder handlingen der en syklist slår i bilen og høylytt skjeller ut en sjåfør, men også i dette tilfellet er det de yngste som klart oftest karakteriserer handlingen som vold (63 prosent).

Figur 14 illustrerer at kvinner i betydelig større grad enn menn karakteriserer handlingene som vold. Unntaket er også her handlingen der en far sparket til sin sønn slik at han begynner å blø, da han kom hjem etter avtalt tid. Omtrent alle, uavhengig av kjønn, karakteriserer dette som vold. Litt flere kvinner enn menn mener imidlertid at dette er *grov vold*.

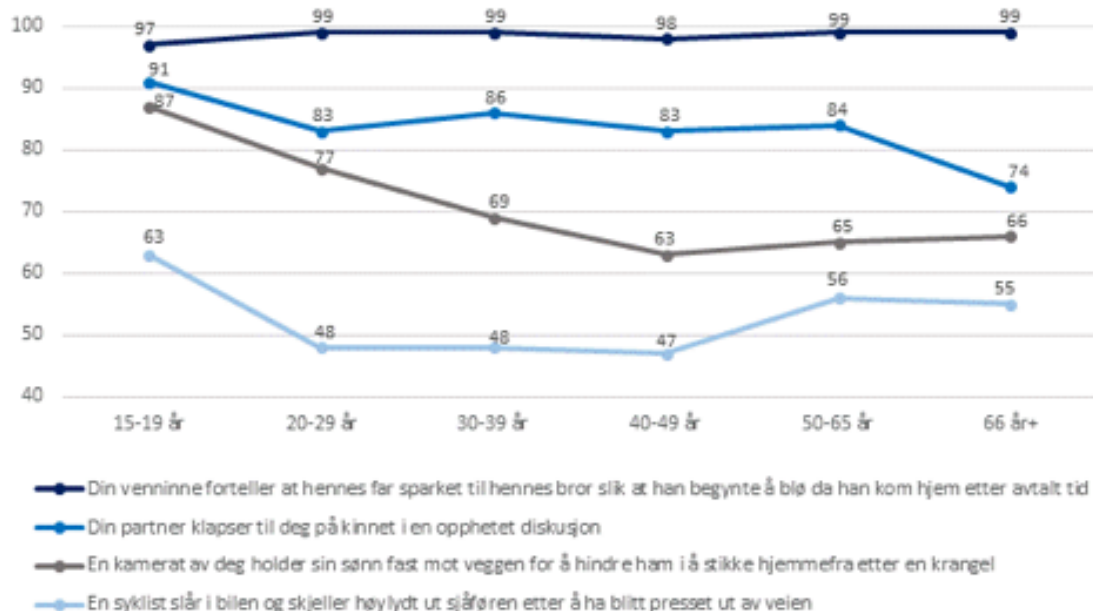
Den største kjønnsforskjellen gjelder handlingen der man blir klapset på kinnet av sin partner i en opphetet diskusjon. 20 prosentpoeng mer av kvinnene enn av mennene karakteriserer dette som vold. Differansen mellom kvinner og menn som

.....
6 Med unntak av scenarioet som handler om en sint bilist som slår i bilen og skjeller høylytt ut en syklist.

mener handlingene er vold, er omtrent 10 prosentpoeng når det gjelder hendelsene der en forelder holder fast en sønn for å hindre ham i å stikke av etter en krangel, og der en syklist slår i bilen og høylytt skjeller ut sjåføren.

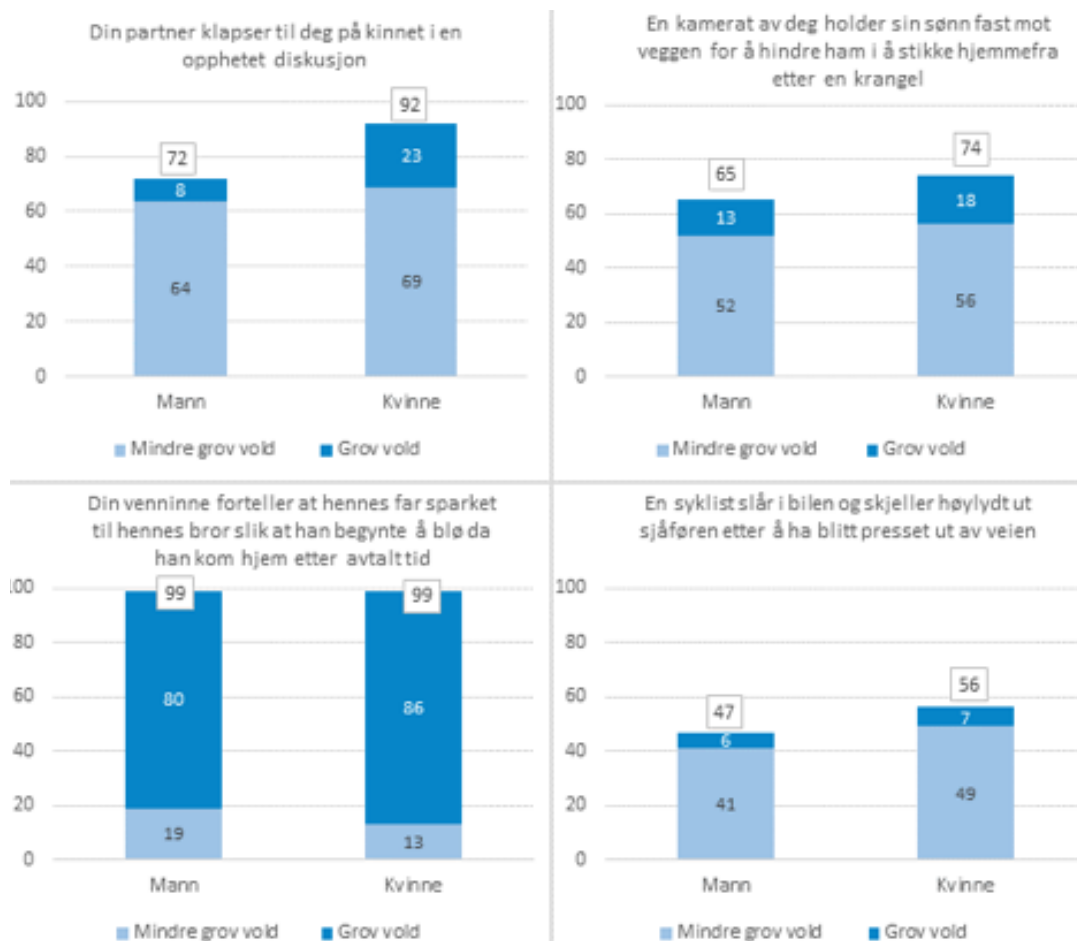
FIGUR 5

Andel innenfor ulike aldersgrupper som karakteriserer de ulike handlingene som grov vold eller mindre grov vold. Prosent.

FIGUR 6

Andel kvinner og menn som karakteriserer de ulike handlingene som grov og mindre grov vold. Prosent.

Psykisk vold

Nedenfor viser vi hvordan befolkningen vil karakterisere ulike handlinger innenfor kategorien *psykisk vold*.

1) En venninne av deg latterliggjør, ydmyker og snakker ofte nedsettende til mannen sin foran deg og andre venner når dere er sammen

45 prosent mener dette ikke er vold, mens 41 prosent betegner dette som mindre grov vold. 13 prosent har svart at dette er grov vold.

- Her er det relativt små kjønnsforskjeller, men totalt sett mener en litt høyere andel kvinner enn menn at dette er vold (57 mot 53 prosent).
- De yngste (15–19 år) skiller seg ut ved at en høyere andel enn øvrige mener dette er vold (61 prosent totalt), mens en mindre andel mener det ikke er vold (39 prosent). Blant øvrige aldersgrupper, varierer andelen som mener det ikke er vold mellom 42 og 48 prosent.
- Andelen som mener dette er vold, er lavest blant de med høyest utdanning (50 prosent), og høyest blant de med lavest utdanning (57 prosent).
- Personer med en annen seksuell orientering enn heterofil, mener i større grad enn heterofile at dette er enten mindre grov vold (49 mot 41 prosent) eller grov vold (18 mot 12 prosent).
- En høyere andel av de som selv har vært utsatt for vold eller trakassering, enn øvrige, mener dette er grov vold (18 mot 12 prosent).
- En noe høyere andel av de som jobber i en relevant sektor, enn andre, mener dette er vold (totalt 56 mot 49 prosent).
- Blant personer med innvandrerbakgrunn mener totalt 62 prosent at dette er vold, en andel som er noe høyere enn blant de uten innvandrerbakgrunn (54 prosent).

2) En bekjent setter ut et falskt rykte om deg som hevn etter at du fikk en jobb hun/han ville ha

Drøye halvparten, 54 prosent, mener dette ikke kan karakteriseres som vold. 31 prosent mener det er mindre grov vold, mens 15 prosent mener det er grov vold.

- På dette området er det minimale forskjeller mellom kvinner og menn.

- Det er en tendens til at flere av de yngste (mellom 15 og 19 år) og de eldste (66 år og eldre) betegner dette som en form for vold. Blant disse aldersgruppene mener henholdsvis 55 og 60 prosent at handlingen er vold, sammenlignet med mellom 39 og 48 prosent blant de i øvrige aldersgrupper.
- Blant de som er gift/partnerskap/samboer uten barn, mener 49 prosent at dette er vold, sammenlignet med 40 prosent av de som er gift/partnerskap/samboer med barn.
- De som har lavest utdanning (grunnskole/folkeskole/realskole), mener i større grad enn andre at dette er en form for vold. 58 prosent av de med lavest utdanning mener det er vold, sammenlignet med 45 prosent av de med utdanning på universitet eller høyskole.
- 46 prosent av heterofile mener dette er en form for vold. Denne andelen er 52 prosent blant de med en annen seksuell orientering.
- Her er det ingen betydelige forskjeller ut fra om man selv har vært utsatt for vold eller trakassering eller ikke.
- En litt høyere andel av de som arbeider i en relevant sektor mener dette er vold (45 prosent), sammenlignet med øvrige (39 prosent).
- Personer med innvandrerbakgrunn er litt mer tilbøyelig til å karakterisere dette som vold, sammenlignet med de som ikke har innvandrerbakgrunn (50 mot 46 prosent).

Oppsummert om psykisk vold

Av handlingene som er psykisk vold, eller potensielt kan karakteriseres som psykisk vold, finner vi mye mindre forskjeller mellom kvinner og menn enn vi gjorde når det gjaldt fysisk vold.

Tilsvarende som for handlingene som gjaldt fysisk vold, ser vi at personer med innvandrerbakgrunn er mer tilbøyelig enn andre til å karakterisere handlingene som vold. Videre er det også her et mønster at personer med en annen seksuell orientering enn heterofil, i noe større grad betegner handlingene som vold. Som tidligere nevnt, bør man være forsiktig med å generalisere resultatene for disse gruppene, men de viser uansett interessante indikasjoner og tendenser.

Jevnt over finner vi at en høyere andel av de med lavest utdanning oppfatter handlingene som vold, og forskjellen er størst når det gjelder scenarioet der en bekjent setter ut et falskt rykte som hevn etter at man fikk en jobb som han/hun ville ha. Personer som selv er blitt utsatt for vold, vil i litt større grad enn øvrige karakterisere det som grov vold dersom man ofte blir ydmyket og latterliggjort av partneren sin foran andre.

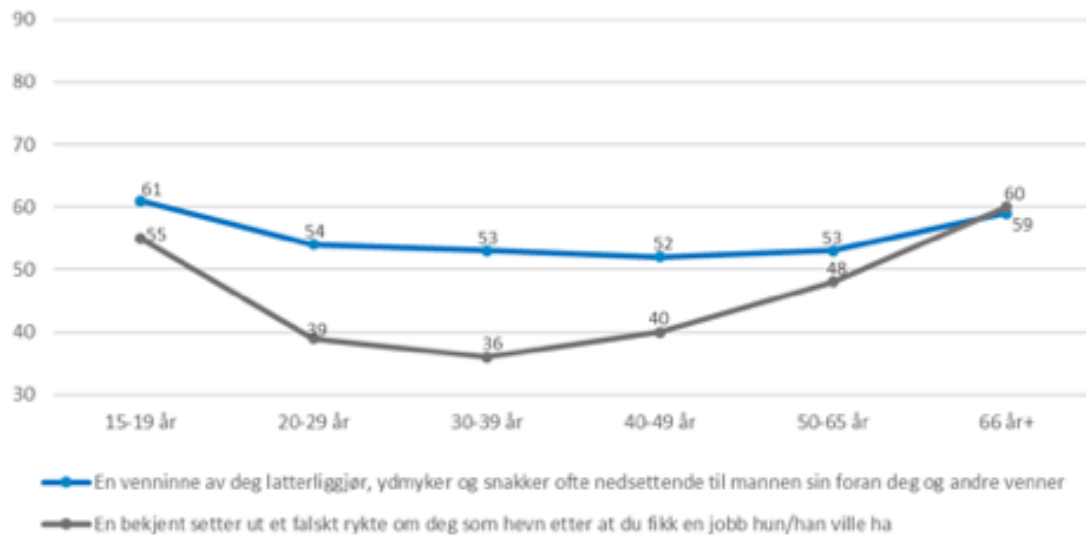
Figur 8 viser andelen i ulike aldersgrupper som totalt betegner handlingene som grov eller mindre grov vold. Det er et tydelig mønster at både de yngste og eldste i større grad enn de i midtre alderskategorier, anser handlingene for å være vold.

Ansatte i relevant sektor skiller seg ikke uventet ut ved at en gjennomgående høyere andel enn øvrige betegner handlingene som vold. Det er imidlertid ikke utpreget stor forskjell mellom gruppene. Figuren nedenfor viser prosentandelen av personer som arbeider i og utenfor relevant sektor, som mener handlingene ikke er vold. Forholdvis

høye andeler av personer i relevant sektor vil ikke bruke betegnelsen vold om gjentatt latterliggjøring og ydmykelser av partner foran andre, eller spredning av falske rykter som hevn.

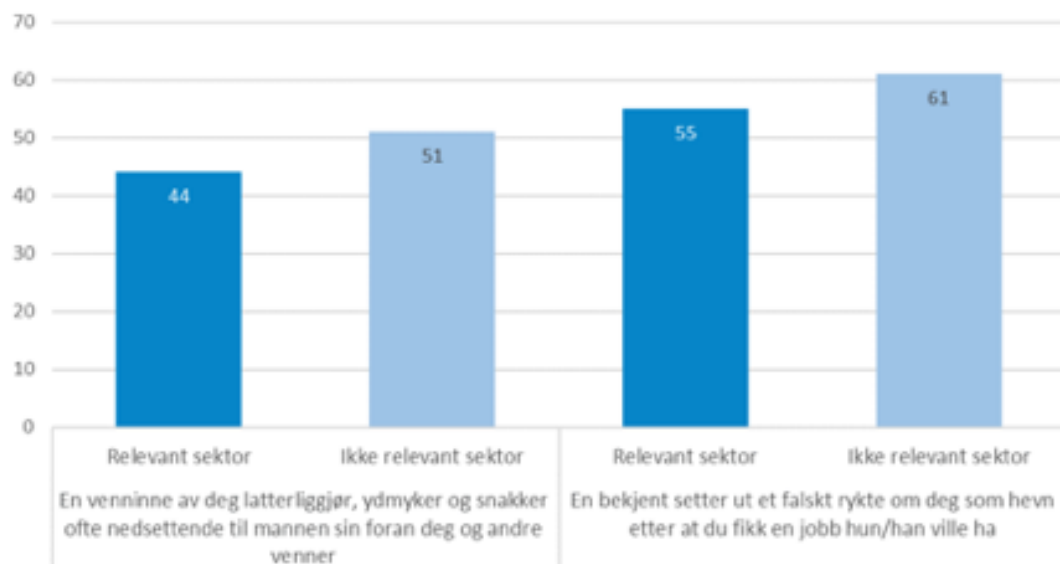
FIGUR 8

Andel innenfor ulike aldersgrupper som karakteriserer de ulike handlingene som grov vold eller mindre grov vold. Prosent.

FIGUR 9

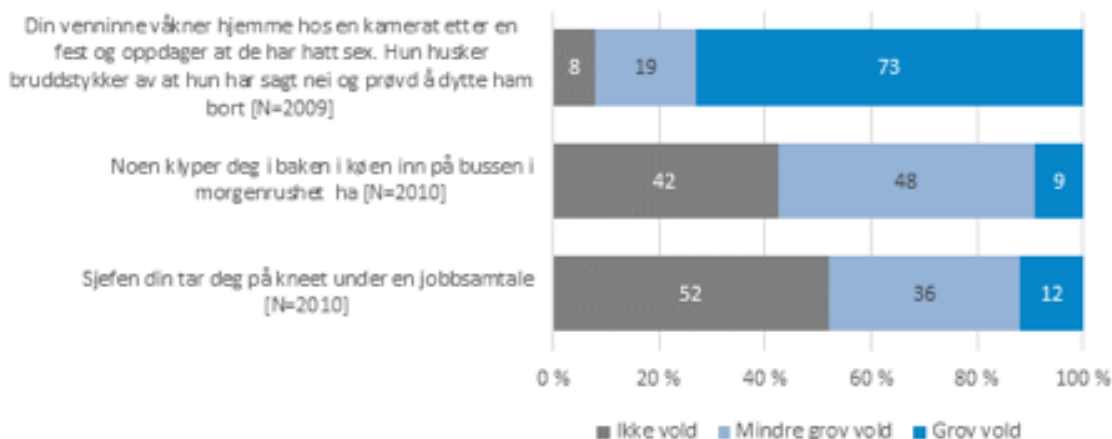
Andel innenfor relevant og ikke relevant sektor som karakteriserer de ulike handlingene som «Ikke vold». Prosent.

Seksuell vold

Nedenfor viser vi hvordan befolkningen vil karakterisere ulike handlinger innenfor kategorien *seksuell vold*.

FIGUR 10 Hvordan vil du karakterisere følgende handlinger? Prosent.

1) Din venninne våkner hjemme hos en kamerat etter en fest og oppdager at de har hatt sex. Hun husker bruddstykker av at hun har sagt nei og prøvd å dytte ham bort

De fleste, 73 prosent, mener dette er grov vold. 19 prosent mener dette er mindre grov vold, mens 8 prosent ikke vil karakterisere dette som vold.

- En litt høyere andel av menn enn kvinner mener dette ikke er vold (10 mot 6 prosent), mens enda flere kvinner enn menn karakteriserer denne handlingen som grov vold (75 mot 70 prosent).
- Forskjellene mellom personer i ulike aldersgrupper viser at det først og fremst er de eldste (66 år +), som skiller seg noe ut ved at en lavere andel enn øvrige svarer at dette er grov vold, med 67 prosent. Blant personer i øvrige aldersgrupper varierer denne andelen 73 og 76 prosent. Det er forholdsvis små forskjeller mellom ulike aldersgrupper når det gjelder den totale andelen som mener dette er vold.
- De som er gift/partnerskap/samboer uten barn, mener i mindre grad enn andre at dette er grov vold (69 mot 74–77 prosent), og i større grad at det er mindre grov vold (24 mot 16–19 prosent).
- En høyere andel av de som selv har vært utsatt for vold eller trakassering, mener handlingen er grov vold (78 prosent), sammenlignet med øvrige (71 prosent). De som ikke har vært utsatt for vold eller trakassering, mener i noe større grad at dette er mindre grov vold. Vi finner tilsvarende mønster basert på om man kjenner noen som har vært utsatt for vold eller trakassering. De som kjenner noen som har vært utsatt for vold eller trakassering, karakteriserer i større grad handlingen som grov vold, mens øvrige oftere plasserer handlingen i kategorien mindre grov vold.
- De som jobber i en relevant sektor, skiller seg ut ved at en litt høyere andel enn andre mener dette er grov vold (77 mot 73 prosent). Andelen som mener det er grov vold, er aller høyest blant de som jobber i skole, barnehage, SFO eller fritidsklubb (81 prosent). Blant disse finner vi samtidig den laveste andelen som mener det ikke er vold (2 prosent).

- En høyere andel av personer med innvandrerbakgrunn mener dette er grov vold (83 prosent), sammenlignet med de uten innvandrerbakgrunn (72 prosent). Videre mener en lavere andel av de med enn uten innvandrerbakgrunn at dette ikke er vold (2 mot 8 prosent).

2) Noen klyper deg i baken i køen inn på bussen i morgenrushet

Omtrent halvparten av de spurte (48 prosent) mener dette er mindre grov vold, mens 42 prosent mener det ikke er vold. Kun ni prosent svarer at dette er grov vold.

- Totalt 61 prosent av kvinner karakteriserer dette som en form for vold, sammenlignet med 54 prosent av mennene. Flere menn enn kvinner mener dette ikke er vold (46 mot 39 prosent).
- Andelen som mener dette er vold, er høyest blant de yngste og de eldste, hvor omtrent 7 av 10 svarer at dette er en form for vold. Dette gjelder rundt halvparten av de som er i 30- eller 40-årsalderen, der andelen som karakteriserer handlingen som vold, altså er lavest.
- Det er relativt små forskjeller ut fra respondentenes sivilstatus, men de som er gift/partnerskap/samboer med barn, skiller seg ut ved at en noe lavere andel mener dette er en form for vold (50 prosent).
- Blant personer med lavest utdanning finner vi at en høyere andel karakteriserer handlingen som grov vold, sammenlignet med personer med høyere utdanningsnivå (15 prosent mot 7–10 prosent).
- 66 prosent av de som har en annen seksuell orientering enn heterofil anser handlingen som en form for vold, sammenlignet med 57 prosent av heterofile.
- Det er ingen betydelige forskjeller mellom de som selv har vært utsatt for vold eller trakassering og øvrige, eller ut ifra om man kjenner noen som har vært utsatt for vold eller trakassering eller ikke.
- 6 av 10 av de som arbeider i relevant sektor mener dette er vold, sammenlignet med 5 av 10 blant de som arbeider andre steder.
- Personer med innvandrerbakgrunn mener i betydelig større grad at dette er vold, sammenlignet med personer uten innvandrerbakgrunn. Hele 23 prosent av personer med innvandrerbakgrunn karakteriserer handlingen som grov vold, sammenlignet med 8 prosent av personer uten innvandrerbakgrunn.

3) Sjefen din tar deg på kneet under en jobbsamtale

Drøye halvparten, 52 prosent, mener handlingen ikke kan karakteriseres som vold. 36 prosent mener dette er mindre grov vold, mens 12 prosent mener det er grov vold.

- Totalt 54 prosent av kvinner karakteriserer dette som en form for vold, sammenlignet med 43 prosent av mennene. Flere menn enn kvinner mener dette ikke er vold (57 mot 46 prosent).
- Det er blant de eldste (66 år +) vi finner høyest andel som regner dette som vold (60 prosent), mens det i minst grad regnes som vold av personer i 20-, 30- og 40-årene (rundt 40 prosent). Blant de yngste anser halvparten denne handlingen som en form for vold.
- De som er gift/partnerskap/samboer med barn, skiller seg ut ved at en noe lavere andel anser handlingen som vold (41 prosent), sammenlignet med rundt halvparten av øvrige.

- Det er ingen betydelige forskjeller ut fra om man selv har vært utsatt for vold eller trakassering eller ikke. De som kjenner noen som har vært utsatt for vold eller trakassering, svarer imidlertid i noe mindre grad enn øvrige at handlingen er grov vold (9 mot 14 prosent).
- En litt høyere andel av de som arbeider i relevant sektor, regner handlingen som vold (47 prosent), sammenlignet med de som jobber andre steder (42 prosent).
- Betydelig flere av de med innvandrerbakgrunn enn uten innvandrerbakgrunn betegner handlingen som vold (67 mot 47 prosent). Totalt 24 prosent av de med innvandrerbakgrunn svarer at dette er grov vold, mot kun 11 prosent av de uten innvandrerbakgrunn.

Oppsummert om seksuell vold

Av handlingene som er seksuell vold, eller potensielt kan karakteriseres som seksuell vold, finner vi betydelig forskjeller mellom personer med og uten innvandrerbakgrunn. Som tidligere nevnt er denne gruppen forholdsvis liten,⁷ og vi har ikke kunnskap om gruppens representativitet sammenlignet med innvandrerbefolkningen. Man bør derfor være forsiktig med å generalisere resultatene. Tendensen er likevel at samtlige av handlingene i denne kategorien i betydelig større grad regnes som vold (og grov vold) av personer med innvandrerbakgrunn enn av personer uten innvandrerbakgrunn.

Videre er det et gjennomgående mønster at en høyere andel kvinner enn menn anser handlingene som vold. Det er verdt å merke seg av 1 av 10 menn *ikke* vil karakterisere det som vold dersom «*En venninne våkner hjemme hos en kamerat etter en fest og oppdager at de har hatt sex. Hun husker bruddstykker av at hun har sagt nei og prøvd å dytte ham bort*». Om lag 2 av 10 av både menn og kvinner mener dette er mindre grov vold.

Personer som selv har vært utsatt for vold, skiller seg lite fra øvrige når det gjelder vurdering av handlingene der noen blir kløpet i baken i køen inn til bussen eller tatt på kneet av sjefen. Når det gjelder scenarioet der en venninne våkner hos en kamerat og ufrivillig har hatt sex, mener signifikant flere av de som selv har vært utsatt for vold, at dette er grov vold. Tilsvarende mønster viser seg også blant de som kjenner noen som har vært utsatt for vold.

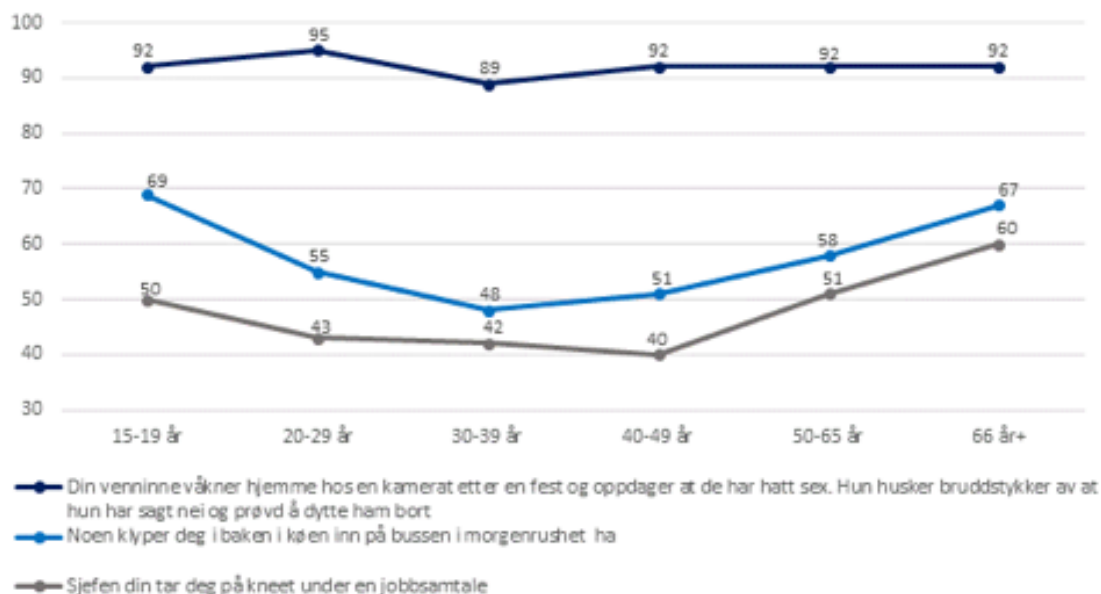
Personer med en annen seksuell orientering enn heterofil, er mer tilbøyelig til å regne det som vold dersom noen klyper en i baken i køen inn på bussen, men skiller seg lite fra heterofile ved vurderingen av de øvrige scenarioene.

Figur 19 viser andelene som totalt sett anser handlingene som vold, innenfor ulike aldersgrupper. Når det gjelder handlingene som omhandler klyping i baken i på vei inn i bussen, samt å bli tatt på kneet av sjefen, er det de yngste og eldste som i størst grad mener dette er vold. Det er mindre forskjeller mellom ulike aldersgrupper ved vurderingen av handlingen der en venninne våkner hos en kamerat og ufrivillig har hatt sex, da de aller fleste vil karakterisere dette som vold.

.....
7 Består av 126 personer.

FIGUR 11

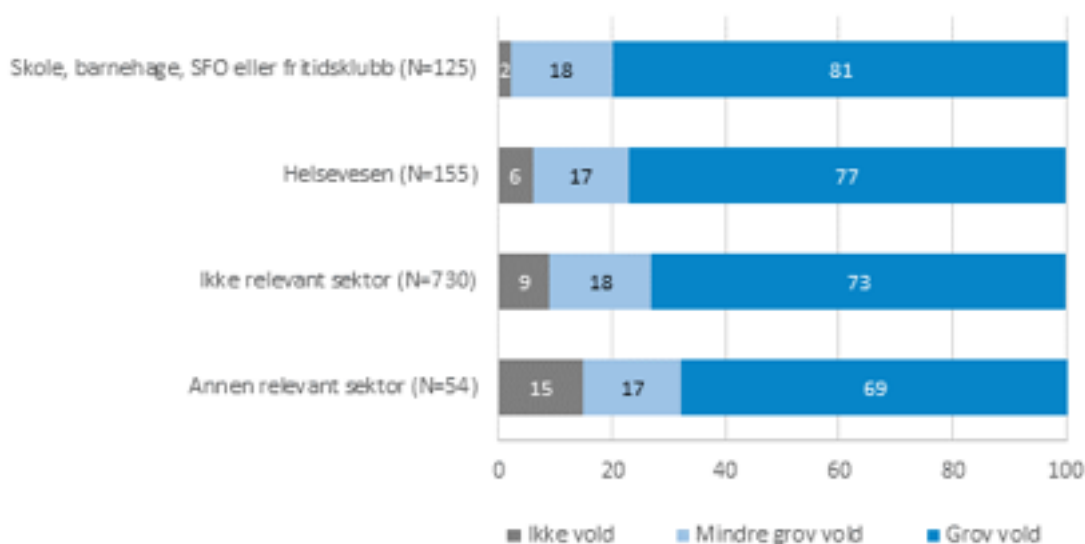
Andel innenfor ulike aldersgrupper som karakteriserer de ulike handlingene som grov vold eller mindre grov vold. Prosent.

Personer som er ansatt i relevant sektor, regner i større grad enn øvrige de oppgitte handlingene som vold. Figuren nedenfor viser hvordan de har karakterisert handlingen der en venninne våkner hos en kamerat og ufrivillig har hatt sex. Totalt anser 77 prosent av ansatte i relevant sektor dette som grov vold, sammenlignet med 73 prosent av øvrige yrkesaktive.

FIGUR 12

Hvordan vil du karakterisere følgende handling: «Din venninne våkner hjemme hos en kamerat etter en fest og oppdager at de har hatt sex. Hun husker bruddstykker av at hun har sagt nei og prøvd å dytte ham bort». Prosent innenfor ulike faggrupper.

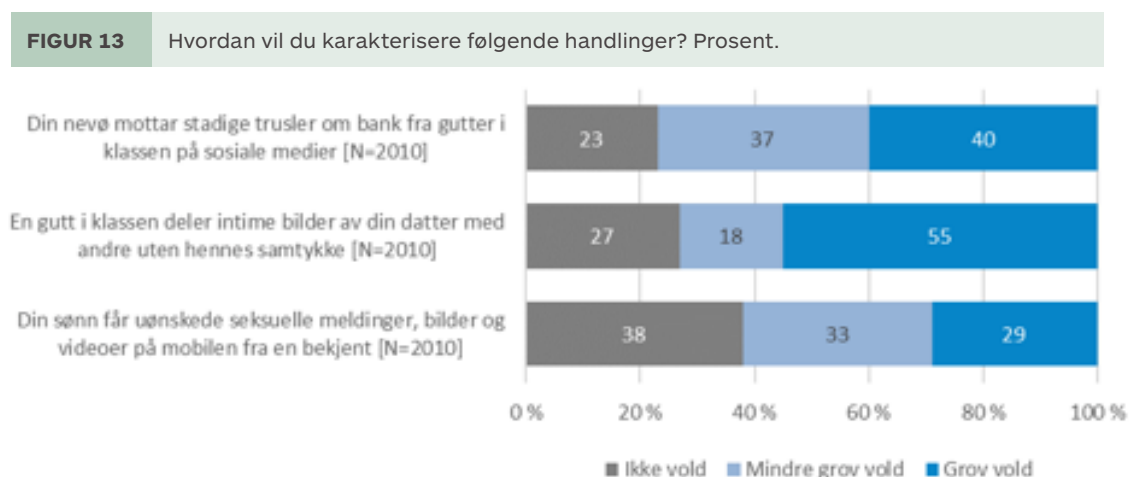

Ansatte i skole, barnehage, SFO eller fritidsklubb er de som oftest karakteriserer dette scenarioet som grov vold (81 prosent), etterfulgt av ansatte i helsevesenet (77 prosent). Det er likevel interessant å merke seg at henholdsvis 18 og 17 prosent av disse gruppene regner dette som *mindre grov vold*, mens 2 og 6 prosent *ikke*

mener det er vold. Blant de som arbeider i annen relevant sektor ⁸, finner vi den høyeste andelen som mener dette ikke er vold (15 prosent), og den laveste andelen som karakteriserer det som grov vold (69 prosent). Denne gruppen består imidlertid kun av 54 personer, noe som gjør at vi må tolke resultatet med varsomhet og visshet om høye feilmarginer.

Digital vold

Nedenfor viser vi hvordan befolkningen vil karakterisere ulike handlinger innenfor kategorien digital vold.

1) Din nevø mottar stadige trusler om bank fra gutter i klassen på sosiale medier

Totalt 77 prosent vil karakterisere dette som vold. Omtrent like mange vil karakterisere volden som mindre grov (37 prosent) som grov vold (40 prosent). 23 prosent mener dette ikke er vold.

- Flere kvinner enn menn karakteriserer dette som grov vold (43 mot 36 prosent). Menn betegner i litt større grad enn kvinner dette som mindre grov vold (39 mot 36 prosent) eller ikke vold (25 mot 21 prosent).
- En høyere andel av de eldste og yngste mener dette er vold, sammenlignet med de i midtre aldersgrupper. Andelen som svarer grov vold, varierer fra 43–45 prosent blant de yngste og de over 50 år, sammenlignet med 34–36 prosent av de i midterste aldersgrupper.
- Det er blant de som er gift/partnerskap/samboer med barn (28 prosent), og blant enslige (26 prosent) vi finner størst andel som mener dette ikke er vold.
- Det er relativt små forskjeller ut fra utdanningsnivå, men tendensen er at desto høyere utdanning, desto høyere andel mener dette ikke er vold.
- Det er relativt små forskjeller mellom de som selv har vært utsatt for vold eller trakassering, sammenlignet med øvrig. Tendens er at en litt høyere andel av de utsatte karakteriserer dette som grov vold (43 mot 39 prosent).
- En noe høyere andel av de som jobber i en relevant sektor, enn øvrige, mener dette er grov vold (42 mot 35 prosent), mens en lavere andel mener det ikke er vold (24 mot 28 prosent).

⁸ Som annen relevant sektor regnes ansatte i politi eller rettsvesen (N=12), ansatte i barnevern (N=14), ansatte i NAV (N=9) og ansatte i annet sosialt arbeid (N=19).

- Personer med innvandrerbakgrunn mener i større grad enn øvrige at dette er en voldshandling, og den største forskjellen finner vi for kategorien grov vold (53 mot 39 prosent).

2) En gutt i klassen deler intime bilder av din datter med andre uten hennes samtykke

55 prosent har svart at dette er grov vold, mens 18 prosent mener det er mindre grov vold. 27 prosent vil ikke karakterisere denne handlingen som vold.

- En litt høyere andel av kvinner enn menn mener dette er en form for vold (75 mot 70 prosent).
- De som er 66 år eller eldre, mener i størst grad at dette er vold (83 prosent), mens det er blant personer i 30-årene vi finner den laveste andelen som anser dette som vold (62 prosent).
- 67 prosent av de som er gift/partnerskap/samboer med barn karakteriserer denne handlingen som vold (67 prosent). Til sammenligning mener 75 prosent av de som er gift/partnerskap/samboer uten barn, at dette er en form for vold.
- Andelen som mener dette er en voldshandling, synker med økende utdanningsnivå, fra totalt 76 prosent av de med utdanning på grunnskole eller videregående skole, til 68 prosent av de med lengst utdanning (universitet eller høyskole i 4 år eller mer).
- En høyere andel av personer med en annen seksuell orientering enn heterofil anser dette som vold, sammenlignet med heterofile (82 mot 72 prosent).
- En noe høyere andel av de som selv har vært utsatt for vold eller trakassering, enn øvrige, mener handlingen er grov vold (59 mot 54 prosent).
- En litt høyere andel av de som jobber i relevant sektor, enn andre, vil betegne dette som vold (71 mot 67 prosent).
- Handlingen betegnes i større grad som vold av personer med enn uten innvandrerbakgrunn, og den største forskjellen gjelder andelen som oppgir at dette er grov vold (66 mot 54 prosent).

3) Din sønn får uønskede seksuelle meldinger, bilder og videoer på mobilen fra en bekjent

Befolkningens vurderinger er forholdsvis tredelt når det gjelder denne handlingen.

38 prosent mener dette ikke er vold, mens 33 prosent har svart at det er mindre grov vold. 29 prosent anser dette som grov vold.

- Flere kvinner enn menn vil karakterisere dette som grov vold (34 mot 25 prosent), mens flere menn enn kvinner ikke mener det er vold (42 mot 34 prosent).
- De som er 50 år eller eldre, mener i størst grad at dette er vold (66–68 prosent), mens andelen er lavest blant personer i 30-årene (53 prosent).
- Det er relativt små forskjeller å finne ut fra respondentenes sivilstatus, men det er blant de som er gift/partnerskap/samboer med barn, vi finner høyest andel som mener dette ikke er vold (43 prosent), og lavest andel som mener dette er grov vold (26 prosent).
- 56 prosent av de som har høyest utdanning, universitet/høyskole på 4 år eller mer, mener dette er vold (56 prosent). Blant de med lavere utdanning mener mellom 5–9 prosentpoeng flere at dette er vold.

- 68 prosent av personer med en annen seksuell orientering enn heterofil anser dette som vold, sammenlignet med 61 prosent av heterofile.
- Det å selv ha vært utsatt for vold eller trakassering, eller å kjenne noen som har vært utsatt for dette, har liten innvirkning på hvordan man vurderer handlingen.
- Handlingen blir vurdert som vold av en litt høyere andel av de som jobber i relevant sektor, sammenlignet med øvrige (63 mot 57 prosent)
- Handlingen betegnes i større grad som vold av personer med enn uten innvandrerbakgrunn, og den største forskjellen gjelder andelen som oppgir at dette er grov vold (45 mot 28 prosent).

Oppsummert om digital vold

Gjennomgående er kvinner noe mer tilbøyelige enn menn til å karakterisere disse handlingene som vold, og den største kjønnsforskjellen finner vi når det gjelder det å motta uønskede seksuelle meldinger, bilder og videoer.

Det er relativt små forskjeller mellom de som selv har vært utsatt for vold og øvrige, når det gjelder hvordan de vurderer handlingene. Det er imidlertid en tendens til at de som har vært utsatt for vold, i noe større grad karakterisere det som grov vold dersom man stadig trues om bank på sosiale medier, eller deler intime bilder.

Personer med innvandrerbakgrunn skiller seg ut ved at en betydelig høyere andel enn øvrige anser handlingene som grov vold. Som tidligere nevnt, bør man være forsiktig med å generalisere resultatene på grunn av den forholdsvis lave andelen innvandrere i utvalget, og fordi vi ikke kan si noe om representativitet.

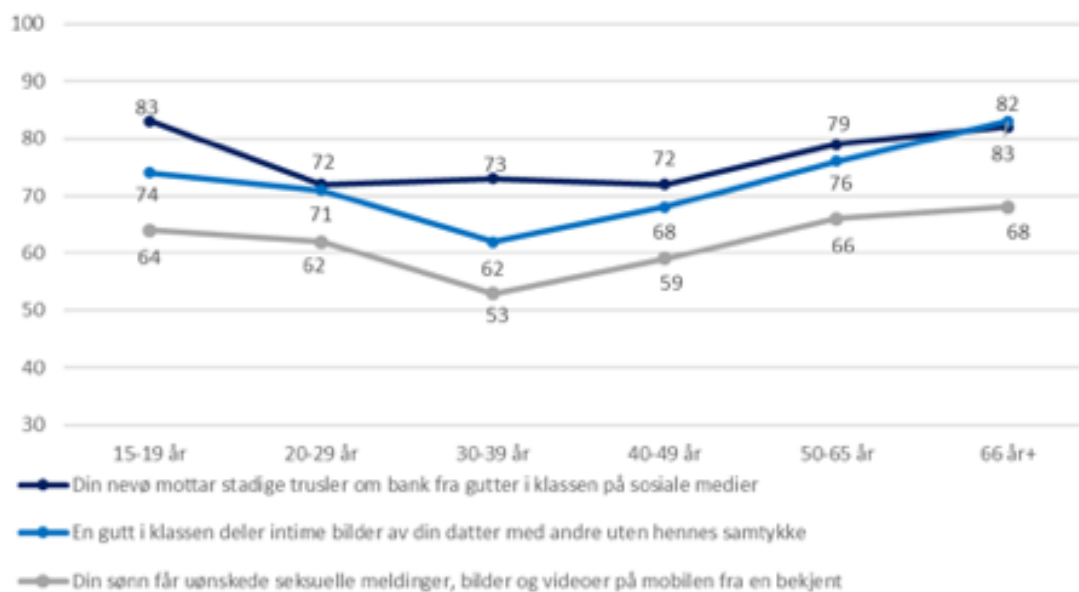
Personer med en annen seksuell orientering enn heterofil, karakteriserer i større grad handlingene som vold. Unntaket er scenarioet som omhandler trusler på sosiale medier, hvor forskjellen er liten. Men også i dette tilfelle bør resultatene tolkes med varsomhet med tanke på at gruppen er nokså liten.

Figur 14 viser at de eldste i utvalget i størst grad anser handlingene som en form for vold. Vi ser også at de yngste i større grad enn de i midterste aldersgrupper, vil karakterisere handlingene som vold.

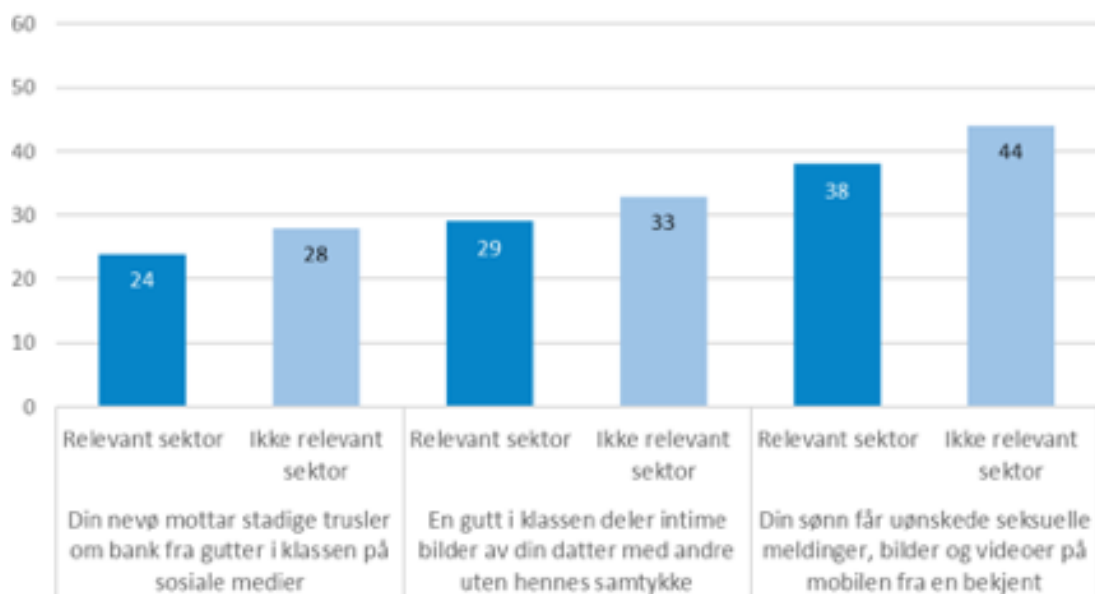
De som arbeider i en relevant sektor, mener i noe større grad enn andre at handlingene kan karakterisere som vold, men forskjellen er ikke utpreget stor. Figur 15 viser hvor stor andel som ikke mener disse handlingene er vold. Drøye 2 av 10 ansatte i relevant sektor mener det ikke er vold dersom nevøen mottar stadige trusler om bank fra gutter i klassen, på sosiale medier. 3 av 10 mener det ikke er vold dersom en gutt i klassen deler intime bilder av deres datter uten hennes samtykke. Nesten 4 av 10 mener det ikke er vold dersom deres sønn mottar uønskede seksuelle meldinger, bilder og videoer på mobilen fra en bekjent. Selv om over halvparten av ansatte både i og utenfor relevant sektor karakteriserer handlingene som en form for vold, er det altså forholdsvis høye andeler som ikke karakteriserer denne typen digital vold som nettopp vold.

FIGUR 14

Andel innenfor ulike aldersgrupper som karakteriserer de ulike handlingene som grov vold eller mindre grov vold. Prosent.

FIGUR 15

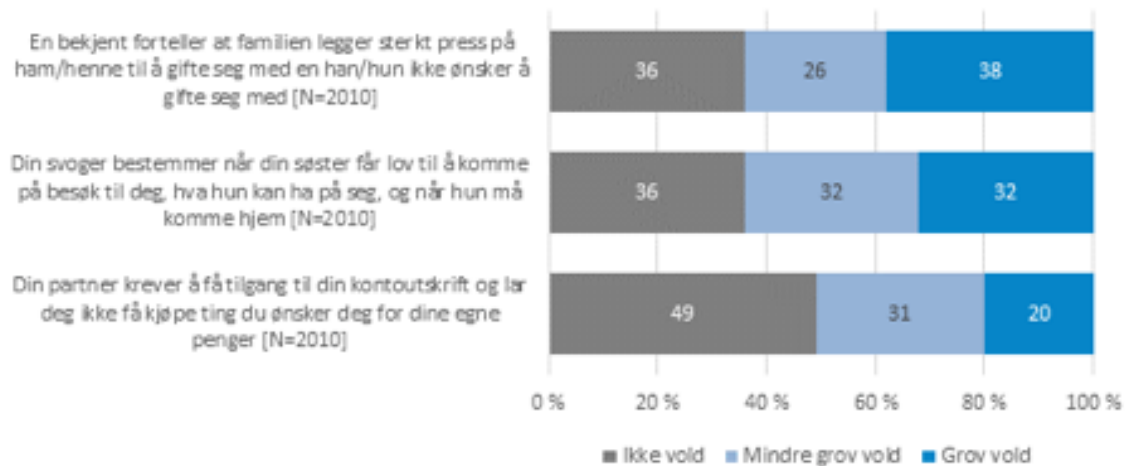
Andel innenfor relevant og ikke relevant sektor som karakteriserer de ulike handlingene som «Ikke vold». Prosent.

Sosial og økonomisk vold

Nedenfor viser vi hvordan befolkningen vil karakterisere ulike handlinger innenfor kategorien *sosial og økonomisk vold*.

FIGUR 16 Hvordan vil du karakterisere følgende handlinger? Prosent.

1) En bekjent forteller at familien legger sterkt press på ham/henne til å gifte seg med en han/hun ikke ønsker å gifte seg med

Det er delte meninger i befolkningen om hvordan denne handlingen skal karakteriseres. 36 prosent mener det ikke er vold, 26 prosent mener det er mindre grov vold, mens 38 prosent mener det er grov vold.

- Det er forholdsvis små kjønnsforskjeller, men litt flere kvinner enn menn anser dette som en form for vold (66 mot 61 prosent).
- Flere av de som er 66 år og eldre, enn de som er yngre, karakteriserer dette som en form for vold. Det er også blant de eldre personene vi finner flest som mener dette er grov vold. Nesten halvparten av de eldste (48 prosent), og 46 prosent av de mellom 50 og 65 år, mener dette grov vold. Blant de i yngre aldergrupper mener 28–32 prosent at det er en grov voldshandling.
- Blant enslige og de som er gift/partnerskap/samboer med barn, finner vi lavest andel som mener dette er vold, med 60–62 prosent. Blant gifte/samboende uten barn, mener 67 prosent at denne situasjonen er vold.
- Andelen som mener dette er vold, er høyest blant de med lavest utdanning (69 prosent) og lavest blant de med lengst utdanning (59 prosent).
- 68 prosent av de med annen seksuell orientering enn heterofil karakteriserer dette som vold, sammenlignet med 64 prosent av heterofile.
- Det er ingen betydelige forskjeller mellom de som selv har vært utsatt for vold eller trakassering og øvrige, eller basert på om man kjenner noen som har vært utsatt for dette eller ikke.
- Denne situasjonen anses som vold av en noe høyere andel av de som jobber i en relevant sektor (64 prosent), sammenlignet med øvrige (58 prosent). Forskjellen skyldes først og fremst at flere i relevant sektor enn andre regner det som grov vold (5 prosentpoeng flere).

- Blant personer med innvandrerbakgrunn mener 70 prosent at dette er vold. Andelen er 64 prosent blant personer uten innvandrerbakgrunn.

2) Din svoger bestemmer når din søster får lov til å komme på besøk til deg, hva hun kan ha på seg, og når hun må komme hjem

Det er svært delte meninger i befolkningen om hvordan man skal karakterisere denne situasjonen. 36 prosent mener dette ikke er vold, mens 32 prosent mener det er mindre grov vold og samme andel vil si at det er grov vold.

- Her er det en tydelig kjønnsforskjell. Flere menn enn kvinner mener dette ikke er vold (40 mot 32 prosent), mens flere kvinner enn menn vil karakterisere dette som grov vold (36 mot 28 prosent).
- Det er relativt små forskjeller mellom ulike aldersgrupper, men en tendens til at flere eldre (50 år og eldre) enn yngre (under 50 år) vil karakterisere dette som en type vold.
- Utdanningsnivå har også relativt liten betydning for hvordan man vurderer situasjonen, men andelene som mener dette er grov vold og ikke vold, er begge noe høyere blant de med lengst utdanning.
- Denne situasjonen anses som vold av en høyere andel av de med en annen seksuell orientering enn heterofil (71 mot 64 prosent), og forskjellen er størst for kategorien grov vold (6 prosentpoeng).
- En høyere andel av de som selv har vært utsatt for vold eller trakassering, enn de som ikke har det, mener dette kan karakteriseres som grov vold (37 mot 31 prosent).
- En noe høyere andel av de som jobber i en relevant sektor, enn øvrige, mener dette er vold (69 mot 60 prosent).
- Personer med innvandrerbakgrunn mener i større grad enn øvrige at denne situasjonen er vold (71 mot 64 prosent).

3) Din partner krever å få tilgang til din kontoutskrift og lar deg ikke få kjøpe ting du ønsker deg for dine egne penger

Omtrent halvparten (49 prosent) mener dette ikke er vold, mens 31 prosent mener det er mindre grov vold, og 20 prosent mener det er grov vold.

- Her er det en tydelig kjønnsforskjell. Flere menn enn kvinner mener dette ikke er vold (60 mot 38 prosent), mens flere kvinner enn menn vil karakterisere dette som mindre grov vold (36 mot 27 prosent) og grov vold (26 mot 13 prosent).
- Det er relativt små forskjeller mellom ulike aldersgrupper.
- 13 prosent av de som er gift/partnerskap/samboer med barn mener dette er grov vold, sammenlignet med mellom 21 og 27 prosent blant andre.
- Den høyeste andelen som mener dette er vold, finner vi blant de med lavest utdanning med 60 prosent. Til sammenligning mener kun 43 prosent av de som har yrkesutdanning ved fagskole at dette er vold, samt omtrent halvparten av de med utdanning på høyskole eller universitet.
- 56 prosent av de med en annen seksuell orientering enn heterofil karakteriserer situasjonen som vold, mot 50 prosent av heterofile.
- En høyere andel av de som selv har vært utsatt for vold eller trakassering, enn de som ikke har det, mener dette kan karakteriseres som grov vold (26 mot 18 prosent). Videre mener flere av de som ikke har vært utsatt for vold eller trakassering, at dette ikke er vold (51 mot 44 prosent).

- Flere av de som jobber i relevant sektor, enn av øvrige yrkesaktive, vil si at dette er mindre grov vold (33 mot 27 prosent) eller grov vold (23 mot 17 prosent).
- Situasjonen betegnes i større grad som vold av personer med enn uten innvandrerbakgrunn, og den største forskjellen gjelder andelen som oppgir at dette er grov vold (28 mot 19 prosent).

Oppsummert om sosial og økonomisk vold

Befolkningens vurderinger av handlingene som gjelder sosial vold, er meget differensiert. Nesten like store andeler kaller dette «ikke vold» (36 prosent) som «grov vold» (32–38 prosent). Scenarioet som omhandler økonomisk vold, blir i minst grad ansett som vold.

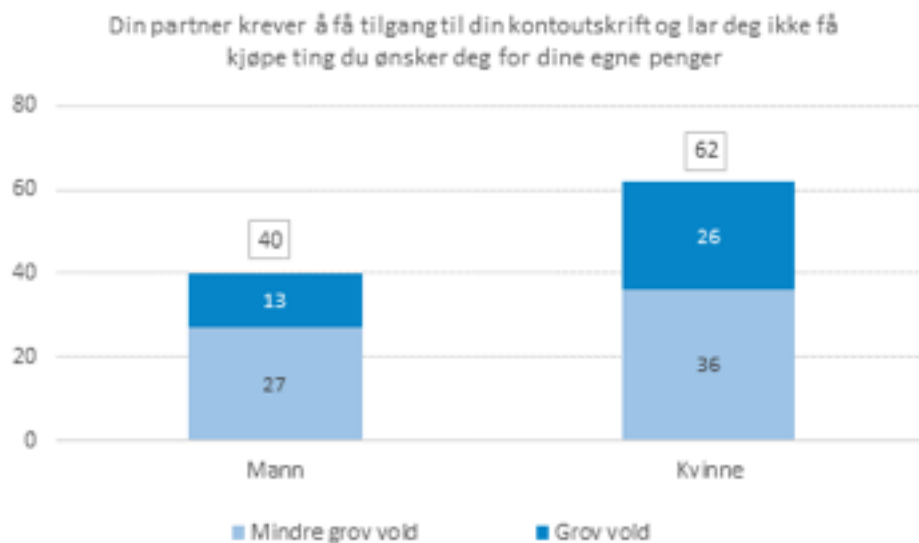
Jevnt over mener en høyere andel av de som selv har vært utsatt for vold enn øvrige, at handlingene karakteriseres som grov vold.

Gjennomgående blir disse scenarioene regnet som vold av en høyere andel av personer med enn uten innvandrerbakgrunn, og en høyere andel ikke-heterofile enn heterofile. Som tidligere nevnt må vi være oppmerksom på at dette er forholdsvis små grupper av utvalget, og være forsiktig med å generalisere resultatene.

En noe høyere andel kvinner enn menn mener det er grov vold dersom svogeren bestemmer over deres søster mht. om hun får lov til å komme på besøk, hva hun kan ha på seg og når hun må komme hjem. Når det gjelder scenarioet om press fra familien om å gifte seg med noen man ikke ønsker, er det kun mindre forskjeller mellom kvinner og menns vurderinger. På ett av scenarioene er imidlertid kjønnsforskjellen spesielt stor. Dette gjelder scenarioet om økonomisk vold, der partneren krever å få tilgang til din kontoutskrift og ikke lar deg få kjøpe ting du ønsker deg for dine egne penger. Figur 17 viser at denne typen kontroll anses som vold av omtrent 6 av 10 kvinner, mot 4 av 10 menn.

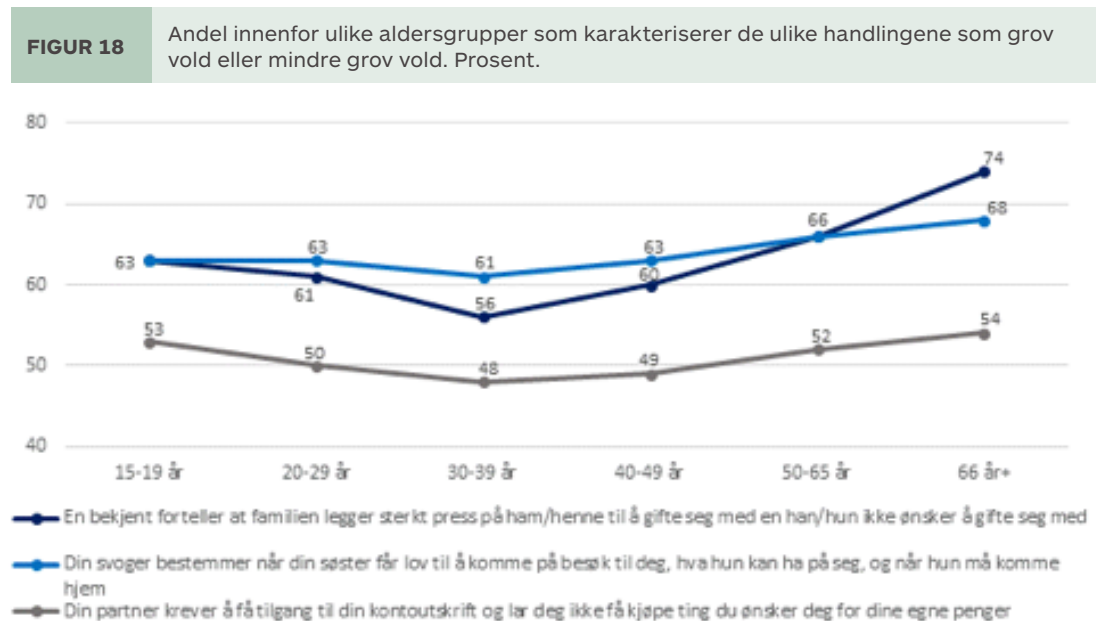
FIGUR 17

Andel innenfor relevant og ikke relevant sektor som karakteriserer de ulike handlingene som «Ikke vold». Prosent.

Scenarioene som omhandler sosial vold, blir i størst grad betegnet som vold av de eldste. Den tydeligste forskjellen finner vi når det gjelder vurderingen av situasjonen der en bekjent blir forsøkt presset av familien til å gifte seg med noen han/hun ikke ønsker. Totalt 3 av 4 personer i alderen 66 år og eldre betegner dette som en form for vold. Denne andelen er over 10 prosentpoeng lavere blant de under 50 år.

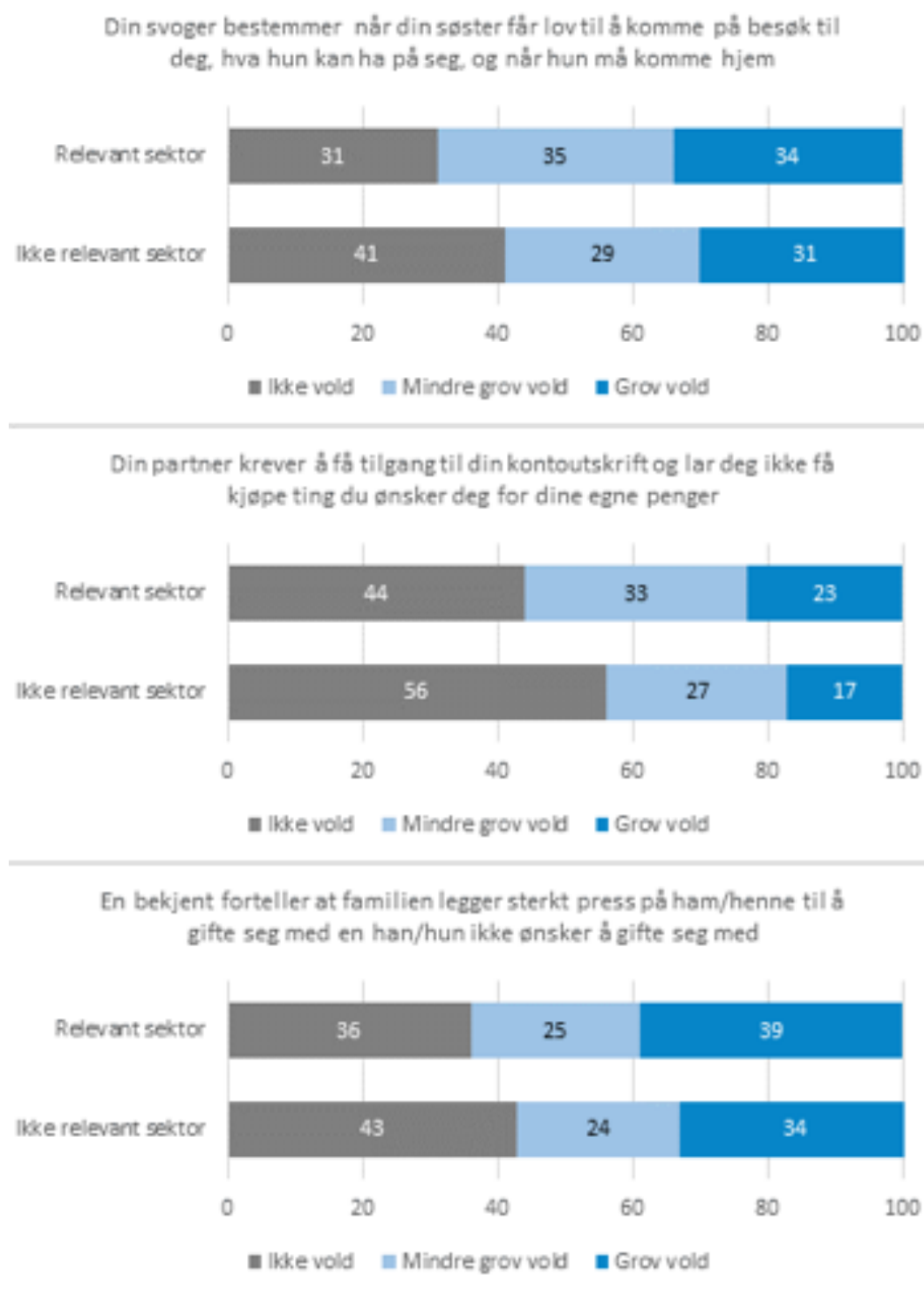
Det er mindre aldersforskjell når det gjelder scenarioet som handler om økonomisk vold.

Gjennomgående mener en høyere andel av personer ansatt i relevant sektor enn øvrige at de ulike scenarioene kan karakteriseres som vold. Differansen mellom gruppene som kaller scenarioene for vold, varierer fra 6 prosentpoeng når det gjelder press til å gifte seg med noen man ikke ønsker, til 12 prosentpoeng når det gjelder økonomisk kontroll.

Det er samtidig verdt å merke seg at forholdsvis høye andeler av ansatte i relevant sektor ikke vil bruke voldsbegrepet om disse scenarioene. Totalt 31 prosent vil ikke karakterisere det som vold dersom svogeren bestemmer når deres søster får lov til å komme på besøk, hva hun skal ha på seg og når hun må komme hjem. Videre mener 36 prosent at det ikke er vold dersom en bekjent blir forsøkt presset til å gifte seg med noen han/hun ikke ønsker. Scenariet som handler om økonomisk vold, blir i enda mindre grad betegnet som vold. 44 prosent av ansatte i relevant tjenester vil ikke betegne det som vold dersom partneren krever å få tilgang til din kontoutskrift og ikke lar deg kjøpe ting du ønsker for dine egne penger.

FIGUR 19 Hvordan vil du karakterisere de ulike handlingene? Brutt ned på sektor. Prosent.

Refleksjoner om kjønnede dimensjoner ved handlingene og scenarioene

I noen tilfeller der vi ser en tydelig forskjell mellom kvinner og menn, gjelder dette scenarioer hvor man skal forestille seg at ens partner utsetter en for noe. I de fleste tilfellene vil en mann ha eller forestille seg en kvinnelig partner, mens en kvinne vil ha eller forestille seg en mannlig partner. Når det for eksempel gjelder scenarioet der partneren klapper til deg i en opphetet situasjon, vil altså menn hovedsakelig svare for at en «kvinne klapper en mann», mens kvinner vil svare for at en «mann klapper en kvinne». Dette kan være med på å påvirke hvordan de vurderer scenarioet, og potensielt være en medvirkende årsak til at handlingen i betydelig større grad anses som vold av kvinner enn menn.

Kjønnsforskjellen som gjelder økonomisk vold (partner krever tilgang til din kontoutskrift og lar deg ikke få kjøpe ting du ønsker for dine egne penger), kan også ses i lys av at kvinner og menn hovedsakelig svarer med utgangspunkt i ulikt kjønn på partner når de karakteriserer denne situasjonen.

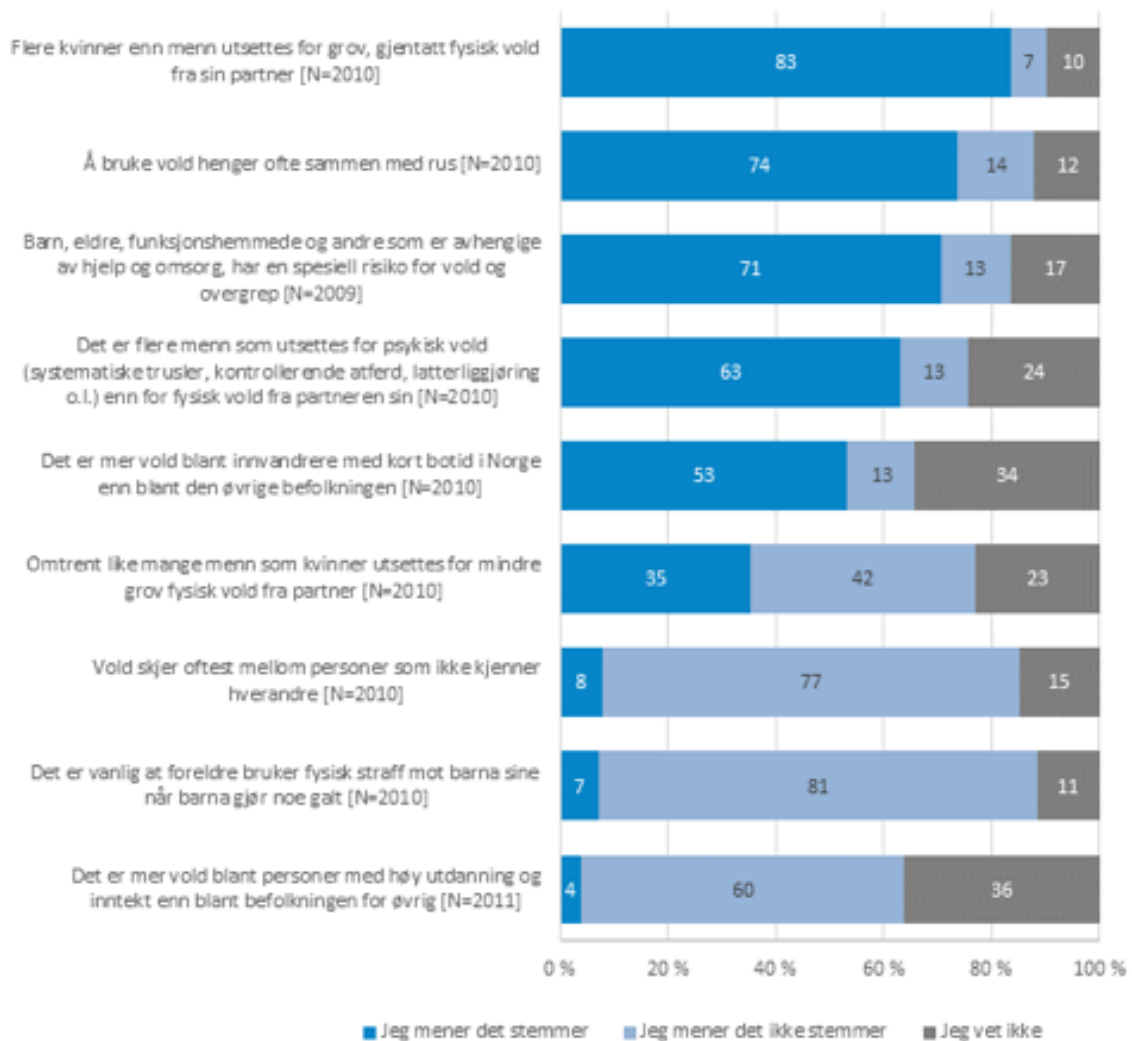
Det kan også påvirke vurderingene dersom scenarioet beskriver at en gutt eller jente er utsatt for noe. Når det gjelder digital vold, ble det i denne undersøkelsen beskrevet et scenario der en jente fikk delt intime bilder av seg selv, mens en gutt mottok uønskede seksuelle meldinger, bilder og videoer. Dette kan ha innvirket på hvordan man har karakterisert handlingen. Resultatene viste at deling av intime bilder i betydelig større grad ble ansett som vold, enn det å motta uønskede seksuelle meldinger, bilder eller videoer. Kanskje kan andelene ha vært litt annerledes dersom det f.eks. var en jente som mottok uønskede seksuelle meldinger, bilder eller videoer fra en bekjent i stedet for en gutt. Dette kan vi ikke si noe om i denne undersøkelsen, men det er noe å ha i bakhodet, og kan være en interessant hypotese å følge opp ved senere undersøkelser.

Kunnskap om risikofaktorer for vold

Respondentene fikk presentert ulike påstander om risikofaktorer for vold. De ble videre bedt om å vurdere hvorvidt de mener utsagnene stemmer eller ikke.

FIGUR 20

Nedenfor følger en rekke utsagn. For hvert utsagn ber vi deg vurdere om du mener det stemmer eller ikke. Prosent.

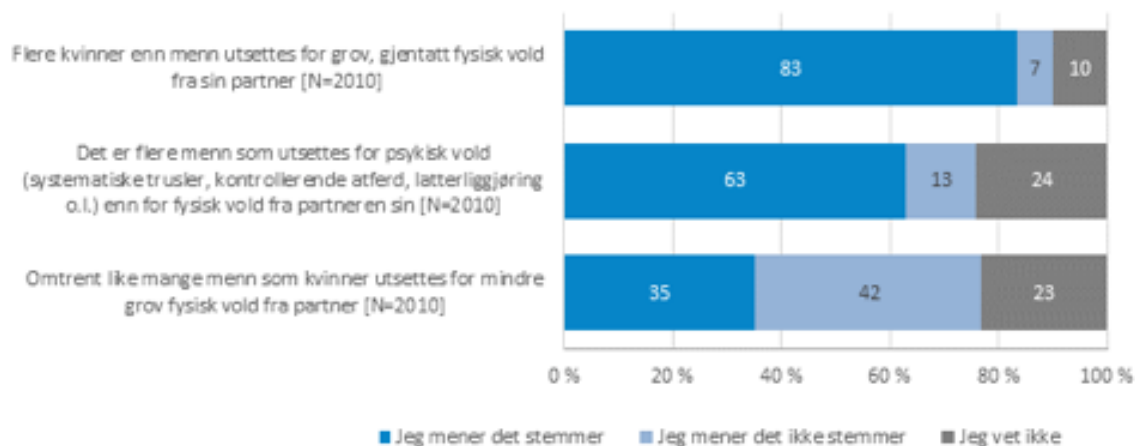

For å gjøre den videre fremstillingen noe mer oversiktlig, har vi valgt å gruppere påstandene slik at vi skiller mellom påstander som handler om kjønn, påstander om utsatte grupper, og påstander om i hvilke tilfeller det utøves vold.

Påstander om kjønn

FIGUR 21

For hvert utsagn ber vi deg vurdere om du mener det stemmer eller ikke. Prosent.

1) Flere kvinner enn menn utsettes for grov, gjentatt fysisk vold fra sin partner

Det er en utbredt oppfatning i befolkningen at denne påstanden stemmer, noe som 83 prosent har svart. 7 prosent har svart at det ikke stemmer, mens 10 prosent ikke vet.

- Flere kvinner enn menn mener påstanden stemmer (87 mot 80 prosent).
- Andelen som tror kvinner i større grad enn menn utsettes for grov fysisk vold fra partner, øker med alder. 67 prosent av de under 20 år tror det stemmer, mot 90 prosent av de over 65. Blant de yngste er andelen som er usikre på hvorvidt dette stemmer eller ikke, høyere enn blant de eldre.
- Andelen som svarer at påstanden stemmer, øker med utdanningsnivå; fra 79 prosent blant de med grunnskoleutdanning, til 89 prosent av de med utdanning fra universitet/høyskole på fire år eller mer.
- Heterofile mener i større grad enn folk med en annen seksuell orientering at det stemmer at flere kvinner enn menn utsettes for grov fysisk vold fra sin partner (85 mot 73 prosent).
- En litt lavere andel av de med innvandrerbakgrunn enn de uten innvandrerbakgrunn, svarer at påstanden stemmer (79 mot 84 prosent).

2) Det er flere menn som utsettes for psykisk vold (systematiske trusler, kontrollerende atferd, latterliggjøring o.l.) enn for fysisk vold fra partneren sin

63 prosent av befolkningen tror det er mer vanlig for menn å utsettes for psykisk enn fysisk vold fra partneren. 13 prosent har svart at dette ikke stemmer, mens en forholdsvis stor andel er usikre (24 prosent).

- Litt flere menn enn kvinner mener påstanden er riktig (65 mot 61 prosent).
- Det er blant de yngste (15–19 år) vi finner lavest andel som mener at flere menn utsettes for psykisk enn fysisk vold fra partner (55 prosent). Andelen som mener dette stemmer, er høyest blant personer i alderen 40–65 år (66–68 prosent).
- Andelen som mener påstanden stemmer, er litt høyere blant personer med utdanning på høyskole/universitet (64–67 prosent), sammenlignet med personer med lavere utdanning (59–61 prosent).

- En litt høyere andel av ikke-heterofile enn heterofile mener påstanden er riktig (67 mot 63 prosent).
- Litt flere av de som selv har vært utsatt for vold, eller kjenner noen som har vært utsatt det, mener påstanden stemmer (66 prosent). Andelen er 62 prosent blant øvrige.

3) Omtrent like mange menn som kvinner utsettes for mindre grov fysisk vold fra partner

Det er flere som mener at denne påstanden ikke stemmer, enn at den gjør det (42 mot 35 prosent). Forholdvis mange (23 prosent) har svart «vet ikke».

- Det er ingen kjønnsforskjeller, men vi ser en tendens til at de yngre i større grad enn de eldre mener at påstanden stemmer. Henholdsvis 45 og 43 prosent av personer i 30- og 20-årene mener det er omtrent like utbredt blant menn som blant kvinner å utsettes for mindre grov fysisk vold fra partner, mot 26 prosent av de over 65 år.
- Andelen som tror at påstanden stemmer, synker med økende utdanningsnivå, fra rundt 4 av 10 av de med utdanning på grunnskole- eller videregående nivå, til 3 av 10 av de med utdanning på universitet eller høyskole i 4 år eller mer.
- Andelen som mener påstanden stemmer, er høyere blant de som selv har vært utsatt for vold (44 prosent), enn blant øvrig befolkning (33 prosent).
- 41 prosent av de som jobber i relevant sektor, mener denne påstanden stemmer, sammenlignet med 36 prosent av øvrige yrkesaktive.
- En litt høyere andelen av personer med innvandrerbakgrunn mener påstanden stemmer, sammenlignet med de som ikke har innvandrerbakgrunn (39 mot 35 prosent).

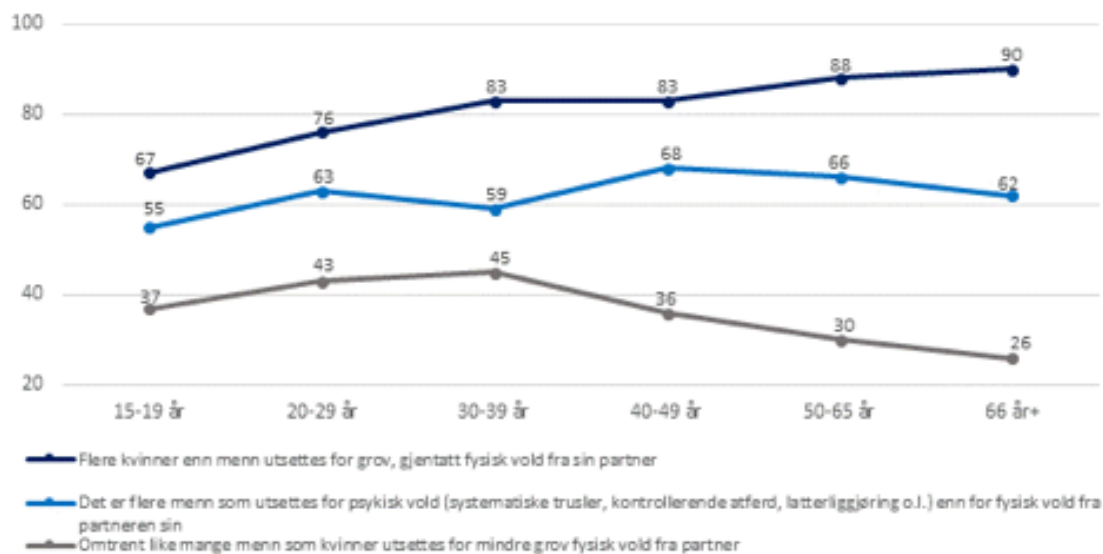
Oppsummering – påstander om kjønn

En klar hovedvekt av befolkningen tror flere kvinner enn menn utsettes for grov, gjentatt fysisk vold fra sin partner (83 prosent), samt at det blant menn er mer vanlig å bli utsatt for psykisk enn fysisk vold fra partneren sin (63 prosent). Befolkningen er forholdvis delt i sine meninger om hvorvidt mindre grov fysisk vold fra partneren er like utbredt blant menn som kvinner, men flere svarer at dette ikke stemmer (42 prosent), enn stemmer (35 prosent).

Resultatene viser nokså små forskjeller mellom kjønnene. Det er imidlertid noen flere menn enn kvinner som mener at menn i større grad utsettes for psykisk enn fysisk vold fra sin partner (65 mot 61 prosent), mens en høyere andel av kvinnene enn mennene mener at flere kvinner enn menn utsettes for grov, gjentatt fysisk vold fra sin partner (87 mot 80 prosent).

Figur 22 viser andelen som svarer at de ulike påstandene stemmer, blant ulike aldersgrupper. Det er et tydelig mønster at andelen som mener flere kvinner enn menn utsettes for grov, gjentatt fysisk vold fra sin partner, øker med alderen (fra 67 til 90 prosent). Videre synker andelen som mener at omtrent like mange menn som kvinner utsettes for mindre grov fysisk vold fra partner, med alderen fra og med 40 år. Det er personer i 20- og 30-årene som i størst grad mener at omtrent like mange menn som kvinner utsettes for mindre grov fysisk vold fra partner (43–45 prosent). Blant de eldste (66 år og eldre) tror kun 26 prosent at dette stemmer.

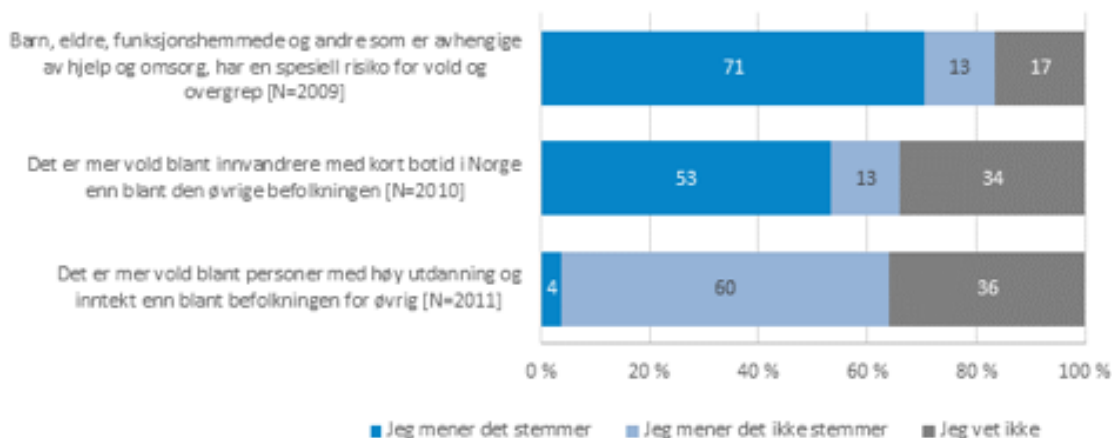
FIGUR 22 Andel som mener at påstandene stemmer, i ulike aldersgrupper. Prosent.

Det er relativt små forskjeller mellom ansatte i og utenfor relevant sektor på disse spørsmålene. Den tydeligste forskjellen er at en litt høyere andel av personer i relevant sektor mener omtrent like mange kvinner som menn utsettes for mindre grov fysisk vold fra partner (41 mot 36 prosent). Samtidig er det en meget høy andel av ansatte i relevant sektor som mener dette ikke stemmer (38 prosent).

Påstander om utsatte grupper

FIGUR 23 For hvert utsagn ber vi deg vurdere om du mener det stemmer eller ikke. Prosent.

1) Barn, eldre, funksjonshemmede og andre som er avhengige av hjelp og omsorg, har en spesiell risiko for vold og overgrep

Et klart flertall (71 prosent) mener det stemmer at barn, eldre, funksjonshemmede og andre som er avhengige av hjelp og omsorg, har en spesiell risiko for vold og overgrep. Det er en større andel som er usikre på dette (17 prosent), enn som mener påstanden er feil (13 prosent).

- Flere kvinner enn menn mener påstanden stemmer (77 mot 64 prosent).
- Andelen som mener dette stemmer, er høyest blant personer i 20-årene (77 prosent), og ligger på 73 prosent i aldersgruppene fra 30-65 år. Det er de yngste og eldste som i minst grad tror påstanden stemmer (hhv. 57 og 64 prosent).
- Utdanningsnivå har stor betydning for vurderingene av denne påstanden. Kun 57 prosent av personer med grunnskoleutdanning tror dette stemmer, mot 76 prosent av de med høyest utdanning.
- Andelen som tror det stemmer at voldsrisikoen er større for de nevnte gruppene, er høyere blant personer med en annen seksuell orientering enn heterofil (85 prosent), sammenlignet med øvrige (70 prosent).
- En høyere andel av de som selv har vært utsatt for vold, tror at denne påstanden stemmer (77 prosent), sammenlignet med de som ikke har vært utsatt for vold (69 prosent). Resultatene viser tilsvarende mønster basert på om noen man kjenner godt, har vært utsatt for vold.
- Personer som jobber i relevant sektor, mener i større grad enn øvrige at barn, eldre, funksjonshemmede og andre som er avhengige av hjelp og omsorg, har en spesiell risiko for å bli utsatt for vold og overgrep (82 mot 69 prosent). Spesielt mener en høy andel av de som jobber i helsevesenet at dette stemmer (86 prosent).
- En litt høyere andel av personer men enn uten innvandrerbakgrunn svarer at påstanden stemmer (75 mot 70 prosent).

2) Det er mer vold blant innvandrere med kort botid i Norge enn blant den øvrige befolkningen

Litt over halvparten (53 prosent) mener vold er mer utbredt blant innvandrere med kort botid i Norge enn blant øvrig befolkning. En nokså stor andel er usikre på dette (34 prosent), mens 13 prosent mener det ikke stemmer.

- Flere menn enn kvinner tror påstanden stemmer (57 mot 49 prosent).
- Andelen som mener det er mer vold blant innvandrere med kort botid i Norge, er høyere blant personer over enn under 50 år. Det gjelder rundt halvparten av personer i aldersgruppene opp til 49 år, sammenlignet med omtrent 6 av 10 av de som er 50 år eller eldre.
- Personer som jobber i relevant sektor, tror i mindre grad enn andre at påstanden stemmer (46 mot 55 prosent).
- En lavere andel av innvandrere enn øvrige befolkning tror det er mer vold blant innvandrere med kort botid i Norge (44 mot 54 prosent).

3) Det er mer vold blant personer med høy utdanning og inntekt enn blant befolkningen for øvrig

En svært liten andel (4 prosent) av befolkningen mener det stemmer at vold er mer utbredt blant personer med høy utdanning og inntekt. Flertallet mener dette ikke stemmer (60 prosent), men det er også en stor andel som er usikre (36 prosent).

- Andelen som mener påstanden stemmer, er jevnt over lav i alle undergrupper.

- Det er en noe høyere andel som er usikre på hvorvidt dette stemmer eller ikke, blant de med grunnskoleutdanning (45 prosent), sammenlignet med de med høyere utdanning. Andelen som mener dette ikke stemmer, er høyest blant personer med universitets-/høyskoleutdanning på mer enn tre år (70 prosent).

Oppsummering – påstander om utsatte grupper

Det er altså en utbredt oppfatning i befolkningen om at barn, eldre, funksjonshemmede og andre som er avhengige av hjelp og omsorg, har en spesiell risiko for vold og overgrep. 7 av 10 mener dette stemmer. Videre mener litt over halvparten at det er mer vold blant innvandrere med kort botid i Norge enn blant den øvrige befolkningen, men på dette området er også mange usikre (omtrent en tredjedel). Kun 4 prosent mener det er mer vold blant personer med høy utdanning og inntekt enn blant befolkningen for øvrig. På dette området er vurderingene forholdsvis samstemte på tvers av undergruppene i utvalget.

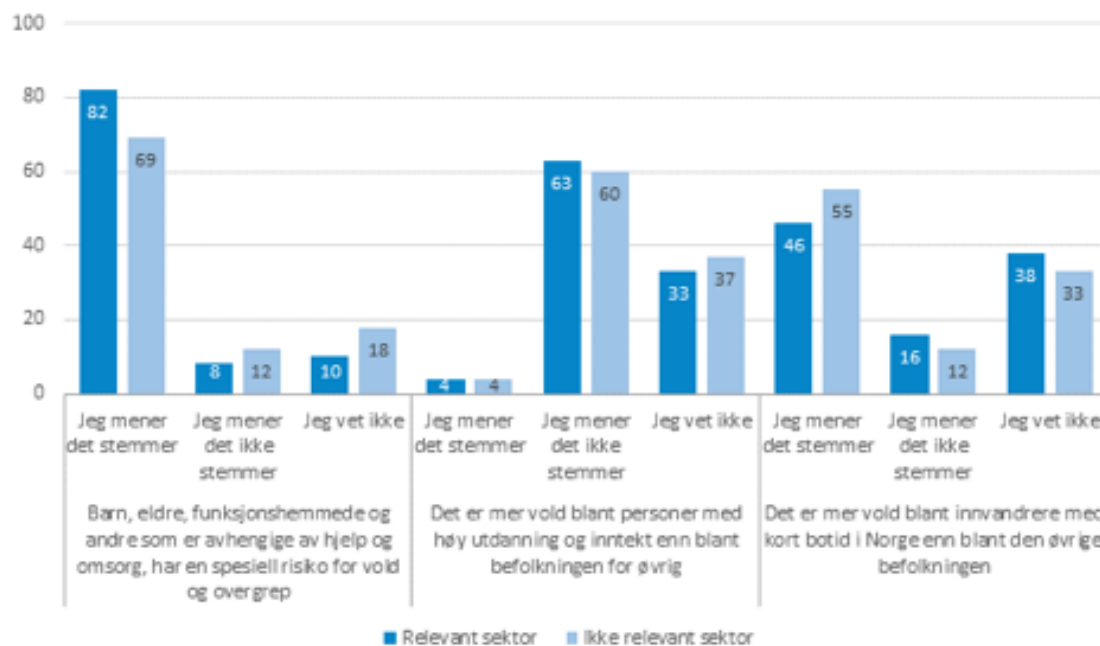
Flere kvinner enn menn mener barn, eldre, funksjonshemmede og andre som er avhengige av hjelp og omsorg, har en spesiell risiko for vold og overgrep (77 mot 64 prosent). Menn er i større grad enn kvinner av den oppfatning at det er mer vold blant innvandrere med kort botid i Norge enn blant den øvrige befolkningen (57 mot 49 prosent).

Personer med innvandrerbakgrunn skiller seg ut ved at en lavere andel mener at det er mer vold blant innvandrere med kort botid i Norge enn blant resten av befolkningen (44 mot 54 prosent).

På påstanden om at barn, eldre, funksjonshemmede og andre som er avhengige av hjelp og omsorg, har en spesiell risiko for vold og overgrep, ser vi at de som selv har vært utsatt for vold og/eller kjenner noen som har vært utsatt for vold, i større grad enn andre tror dette stemmer. Andelen som tror påstanden er korrekt, er også høyere blant personer med høy utdanning, ikke-heterofile og personer med innvandrerbakgrunn.

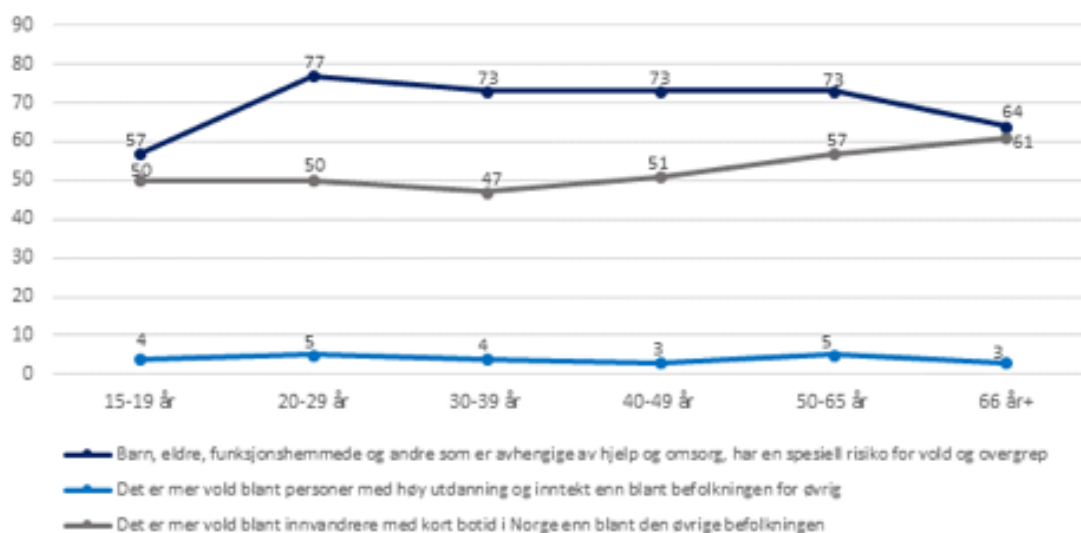
Ansatte i relevant sektor tror i større grad enn andre at barn, eldre, funksjonshemmede og andre som er avhengige av hjelp og omsorg, har en spesiell risiko for vold og overgrep (82 mot 69 prosent), og i mindre grad at det er mer vold blant innvandrere med kort botid i Norge enn blant den øvrige befolkningen (46 mot 55 prosent), som vist i figur 24.

FIGUR 24 Vurdering av påstandene blant ansatte i og utenfor relevant sektor. Prosent.

Figuren nedenfor oppsummerer mønsteret i resultatene etter alder. På to av påstandene ser vi tydelige aldersforskjeller. De eldste mener i størst grad at det er mer vold blant innvandrere med kort botid i Norge enn blant den øvrige befolkningen. Videre er det personer i 20-årene og i de midterste alderskategoriene, som i størst grad tror at barn, eldre, funksjonshemmede og andre som er avhengige av hjelp og omsorg, har en spesiell risiko for vold og overgrep.

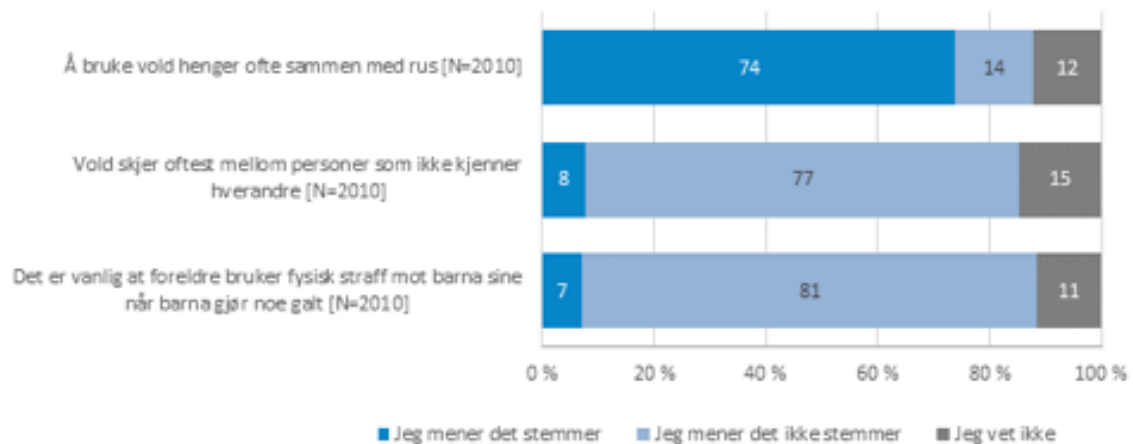
FIGUR 25 Andel som mener at påstandene stemmer, i ulike aldersgrupper. Prosent.

Påstander om i hvilke situasjoner det utøves vold

FIGUR 26

For hvert utsagn ber vi deg vurdere om du mener det stemmer eller ikke. Prosent.

1) Å bruke vold, henger ofte sammen med rus

74 prosent mener det stemmer at bruk av vold ofte henger sammen med rus.

14 prosent mener det ikke stemmer, mens 12 prosent har svart «vet ikke».

- Menn tror i større grad enn kvinner at denne påstanden stemmer (79 mot 68 prosent).
- Andelen som mener at vold og rus er nært forbundet, er høyest blant de over 65 år (87 prosent) og lavest blant personer i 30-årene (65 prosent).
- Det er en høyere andel som tror påstanden stemmer, blant gifte/samboende uten barn (78 prosent), enn blant øvrige. Andelen er lavest blant de enslige (69 prosent).
- Heterofile mener i større grad enn personer med annen seksuell orientering, at bruk av vold ofte henger sammen med bruk av rus (75 mot 63 prosent).
- De som selv har vært utsatt for vold, skiller seg fra øvrige ved at en lavere andel mener bruken av vold ofte henger sammen med rus (67 mot 76 prosent).
- Personer med innvandrerbakgrunn skiller seg betydelig fra den øvrige befolkningen ved at en lavere andel tror bruken av vold ofte henger sammen med rus (56 mot 75 prosent).

2) Vold skjer oftest mellom personer som ikke kjenner hverandre

8 prosent mener vold oftest skjer mellom personer som ikke kjenner hverandre,

mens 77 prosent mener dette er feil. 15 prosent har svart «vet ikke» på påstanden.

Andelen som mener denne påstanden stemmer, er jevnt over lav i alle undergrupper.

- Flere menn enn kvinner mener påstanden stemmer (11 mot 5 prosent).
- Andelen som tror det er riktig at vold oftest skjer mellom ukjente personer, er høyere blant de over 65 år (14 prosent) enn de yngre (5-9 prosent).
- Andelen som mener påstanden er korrekt, synker med økende utdanningsnivå (fra 13 til 4 prosent).
- Personer som selv har vært utsatt for vold, mener i større grad enn øvrige at påstanden ikke stemmer (84 mot 76 prosent). Vi finner omtrent tilsvarende forskjell basert på om man kjenner noen som har blitt utsatt for vold, eller ikke.

3) Det er vanlig at foreldre bruker fysisk straff mot barna sine når barna gjør noe galt

7 prosent mener det er vanlig at foreldre bruker fysisk straff mot sine barn når de gjør noe galt. 81 prosent mener dette ikke stemmer, mens 11 prosent har svart «vet ikke».

- Andelen som mener dette stemmer, er høyere blant de i alderen 15–19 år (12 prosent), sammenlignet med øvrige aldersgrupper (5–8 prosent).
- Utdanningsnivå har en viss betydning for hvorvidt man mener påstanden er korrekt, og andelen synker fra 13 prosent blant de med lavest utdanning, til 4 prosent blant de med høyest utdanning.
- En høyere andel av personer med enn uten innvandrerbakgrunn mener påstanden stemmer (15 mot 7 prosent).

Oppsummering – påstander om i hvilke situasjoner det utøves vold

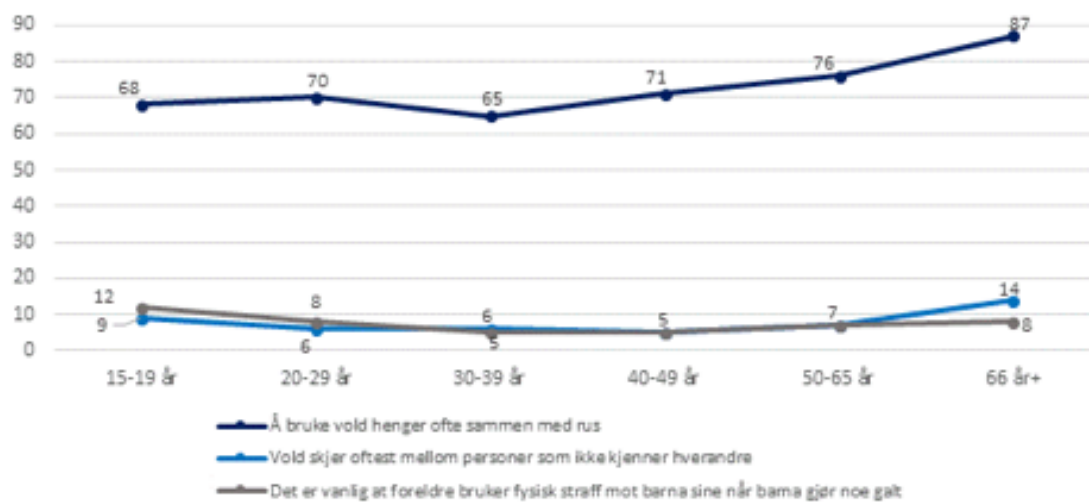
Resultatene viser at det er en meget utbredt oppfatning om at vold ofte henger sammen med rus (74 prosent), mens svært få tror vold oftest forekommer mellom personer som ikke kjenner hverandre (8 prosent). De fleste mener at vold like ofte eller oftere, blir utøvd av en person som kjenner den utsatte (77 prosent).

Svært få mener det er vanlig at foreldrene bruker fysisk straff mot barna sine når barna gjør noe galt (7 prosent). Selv om andelen er liten, er det et relevant funn at noen faktisk mener dette er vanlig. Brutt ned på bakgrunnsvariablene, kan vi merke oss at over 1 av 10 personer blant de yngste, de med lavest utdanning, og blant personer med innvandrerbakgrunn, mener påstanden stemmer.

Videre viser resultatene at menn i betydelig større grad enn kvinner mener at bruken av vold henger sammen med rus (79 mot 68 prosent), og de oppfatter i noe større grad enn kvinner at vold som oftest skjer mellom personer som ikke kjenner hverandre (11 mot 5 prosent).

Forskjeller mellom ulike aldersgrupper blir illustrert i figur 27, og som tidligere nevnt er det de eldste som i størst grad mener bruken av vold ofte henger sammen med rus. Nesten 9 av 10 av de i alderen 66 år og eldre mener dette er tilfelle, mot om lag 7 av 10 av de som er yngre enn 40 år. En litt høyere andel av de eldste mener også at vold som oftest skjer mellom personer som ikke kjenner hverandre (14 mot 5–9 prosent). De yngste skiller seg ut ved at litt flere mener det er vanlig at foreldre bruker fysisk straff mot barna når de gjør noe galt (12 mot 5–8 prosent).

FIGUR 27 Andel som mener at påstandene stemmer, i ulike aldersgrupper. Prosent.

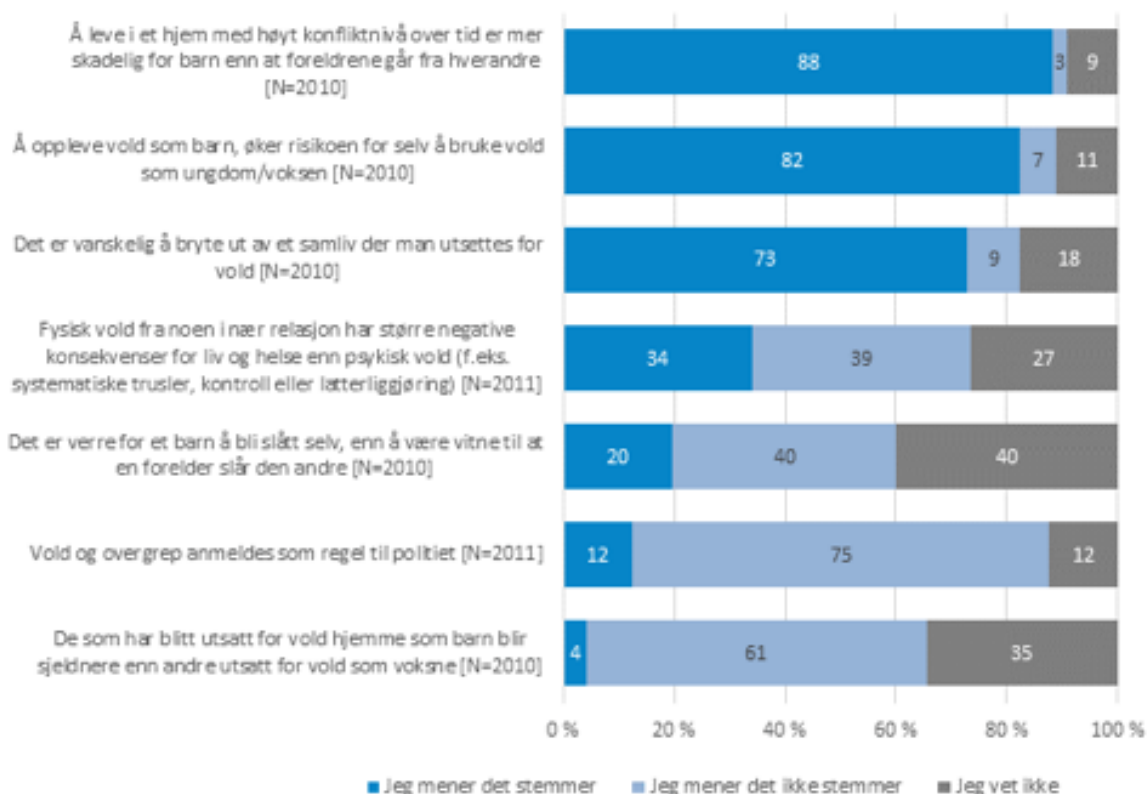

Kunnskap om konsekvenser av vold

Respondentene ble også bedt om å vurdere hvorvidt de mener de ulike påstander om konsekvenser av vold, stemmer eller ikke. Figuren er rangert etter andelen som mener påstandene stemmer.

FIGUR 28

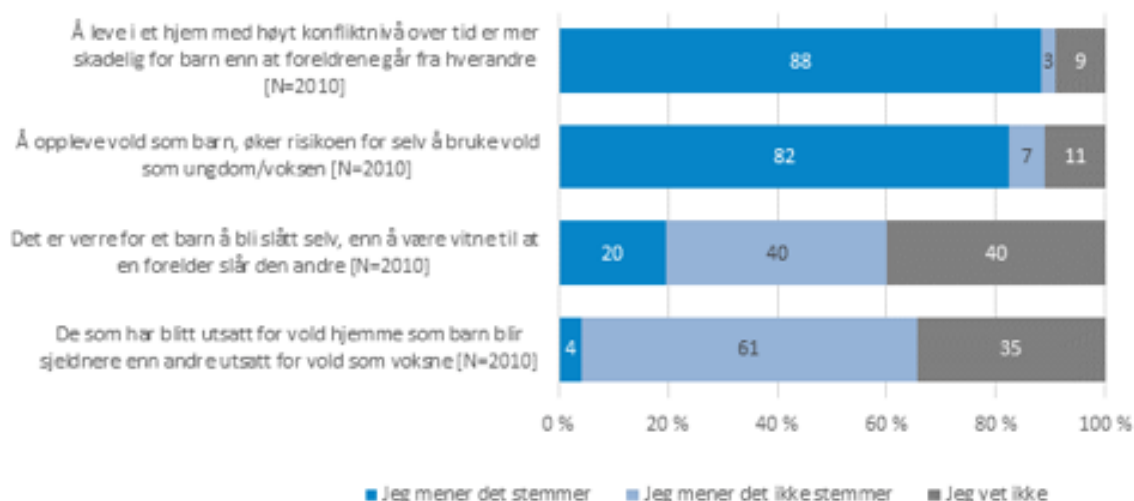
Nedenfor følger en rekke utsagn. For hvert utsagn ber vi deg vurdere om du mener det stemmer eller ikke. Prosent.

For å gjøre den videre fremstillingen noe mer oversiktlig har vi valgt å gruppere påstandene slik at vi skiller mellom påstander som handler om konsekvenser av vold for barn, og øvrige påstander om konsekvenser av vold.

Påstander om konsekvenser av vold for barn

FIGUR 29 For hvert utsagn ber vi deg vurdere om du mener det stemmer eller ikke. Prosent.

1) Å leve i et hjem med høyt konfliktnivå over tid, er mer skadelig for barn enn at foreldrene går fra hverandre

Det er bred enighet om at det å leve i et hjem med høyt konfliktnivå over tid, er mer skadelig for barn enn at foreldrene går fra hverandre. 88 prosent mener påstanden stemmer, mens kun 3 prosent mener den er feil. 9 prosent har svart «vet ikke».

- En enda høyere andel kvinner enn menn mener det er mer skadelig for barn å bo i et hjem med høyt konfliktnivå, enn at foreldrene skiller lag (92 mot 85 prosent).
- Andelen som mener påstanden stemmer, er høyere blant personer med annen seksuell orientering enn heterofil (96 prosent), enn blant heterofile (88 prosent).
- Litt flere av dem som selv har vært utsatt for vold, eller kjenner noen som har vært utsatt for vold, mener påstanden stemmer (hhv. 91 og 92 prosent). Blant øvrige er andelen hhv. 87 og 86 prosent.
- Det er en litt høyere andel som er enige i påstanden blant ansatte i skole, barnehage, SFO eller fritidsklubb (94 prosent) eller helsevesenet (91 prosent), sammenlignet med de som ikke arbeider i relevant sektor (87 prosent).
- Blant personer med innvandrerbakgrunn er en litt lavere andel enig i påstanden, sammenlignet med personer uten innvandrerbakgrunn (83 mot 89 prosent).

2) Å oppleve vold som barn, øker risikoen for selv å bruke vold som ungdom/voksen

82 prosent mener at det å oppleve vold som barn, øker risikoen for selv å bruke vold som ungdom/voksen. 7 prosent mener dette ikke er tilfelle, mens 11 prosent har svart «vet ikke». Det er gjennomgående bred enighet om dette i alle undergruppene av utvalget, men likevel noen forskjeller vi kan merke oss:

- Andelen som mener dette stemmer, er noe lavere blant de mellom 15 og 19 år (65 prosent) enn blant de som er eldre (over 80 prosent).
- Jo høyere utdanning, jo høyere er andelen som mener det å oppleve vold som barn, øker risikoen for selv å bruke vold som ungdom/voksen. 69 prosent av de med grunnskole som høyeste fullførte utdanning mener det stemmer, mot 89 prosent av de med universitets-/høyskoleutdanning på fire år eller mer.

- Personer som arbeider i relevant sektor, mener i litt større grad enn andre at påstanden stemmer (87 mot 82 prosent). Blant de som arbeider i skole, barnehage, SFO eller fritidsklubb, er andelen aller høyest (90 prosent).
- En litt høyere andel av de med enn uten innvandrerbakgrunn er enig i påstanden (87 mot 82 prosent).

3) Det er verre for et barn å bli slått selv, enn å være vitne til at en forelder slår den andre

20 prosent mener det er verre for et barn å bli slått selv, enn å være vitne til at en forelder slår den andre. Andelen som mener dette ikke stemmer er dobbelt så høy (40 prosent). Det er altså betydelig flere som mener det er like ille eller verre for et barn å se at den ene forelder slår den andre, sammenlignet med det å bli slått selv. Samtidig har en meget høy andel svart «vet ikke» på denne påstanden (40 prosent).

- Flere menn enn kvinner mener det er verre for et barn å bli slått selv, enn å se en forelder slå den andre (24 mot 15 prosent), mens flere kvinner enn menn mener dette er feil (44 mot 36 prosent).
- De som selv har vært utsatt for vold, mener i større grad enn andre at påstanden ikke stemmer, og at det altså er det er like ille eller verre for et barn å se at den ene forelder slår den andre, sammenlignet med det å bli slått selv (49 mot 38 prosent). Resultatene viser tilsvarende mønster basert på om man kjenner noen som har vært utsatt for vold eller ikke.
- Andelen som mener påstanden ikke stemmer, er noe høyere blant de som jobber i relevant sektor (47 prosent), enn blant øvrige yrkesaktive (39 prosent).
- Den er en høyere andel som mener at påstanden ikke stemmer blant personer med enn annen seksuelle orientering enn heterofil enn blant heterofile (47 mot 40 prosent)
- Personer med innvandrerbakgrunn mener i større grad enn øvrig befolkning det er det er like ille eller verre for et barn å se at den ene forelder slår den andre, sammenlignet med det å bli slått selv (51 mot 40 prosent).

4) De som har blitt utsatt for vold hjemme som barn, blir sjeldnere enn andre utsatt for vold som voksne

Et klart flertall av befolkningen (61 prosent) mener det ikke stemmer at de som har blitt utsatt for vold hjemme som barn, sjeldnere enn andre utsettes for vold som voksne. Det betyr altså at omtrent 6 av 10 mener at de som har blitt utsatt for vold hjemme som barn, like ofte eller oftere enn andre, blir utsatt for vold som voksne. Kun 4 prosent tror påstanden stemmer, mens en forholdsvis høy andel har svart «vet ikke» (35 prosent).

- En enda høyere andel av kvinner (65 prosent) enn menn (57 prosent) mener det ikke stemmer at de som selv har blitt utsatt for vold som barn, sjeldnere utsettes for vold som voksne.
- Andelen som mener det ikke er hold i denne påstanden, er høyere blant de eldre enn blant de yngre. 43 prosent av de under 20 tror ikke dette stemmer, mot 70 prosent av de mellom 50 og 65 år. Eldre personer mener altså i betydelig større grad enn de yngste at de som har blitt utsatt for vold hjemme som barn, like ofte eller oftere enn andre, blir utsatt for vold som voksne. Halvparten av de yngste svarer «vet ikke» på denne påstanden.
- En litt høyere andel av de som selv har blitt utsatt for vold, enn øvrige, mener påstanden ikke stemmer (66 mot 60 prosent).

- Oppfatningen om at de som har blitt utsatt for vold hjemme som barn, like ofte eller oftere enn andre, blir utsatt for vold som voksne, er mer utbredt desto høyere utdanning man har. Andelen øker fra 43 prosent blant de med kun grunnskoleutdanning, til 71 prosent av de med utdanning fra universitet/høyskole i 4 år eller mer.
- Ansatte i relevant sektor oppfatter i betydelig større grad enn andre at de som har blitt utsatt for vold hjemme som barn, like ofte eller oftere enn andre, blir utsatt for vold som voksne. Andelen er 73 prosent blant ansatte i relevant sektor, sammenlignet med 58 prosent av øvrige yrkesaktive. Den høyeste andelen som mener det ikke stemmer at de som har blitt utsatt for vold hjemme som barn, sjeldnere enn andre blir utsatt for vold som voksne, finner vi blant ansatte i helsevesenet (75 prosent).

Oppsummert – konsekvenser av vold for barn

Det er en utbredt oppfatning at det leve i et hjem med høyt konfliktnivå over tid, er mer skadelig for barn enn at foreldrene går fra hverandre, samt at det å oppleve vold som barn, øker risikoen for selv å bruke vold som ungdom/voksen. Over 8 av 10 mener disse påstanden stemmer.

Videre er det betydelig flere som mener det er like ille eller verre for et barn å se at den ene forelderen slår den andre (40 prosent), enn som mener det er verre for et barn å bli slått selv (20 prosent).

Nesten ingen (4 prosent) tror at de som har blitt utsatt for vold hjemme som barn, sjeldnere enn andre blir utsatt for vold som voksne. De fleste (6 av 10) svarer at påstanden ikke stemmer, og mener altså at personer som har blitt utsatt for vold hjemme som barn, like ofte eller oftere enn andre, blir utsatt for vold som voksne. Resultatene viser at flere kvinner enn menn mener at det leve i et hjem med høyt konfliktnivå over tid, er mer skadelig for barn enn at foreldrene går fra hverandre, og at det ikke stemmer at de som har blitt utsatt for vold hjemme som barn, sjeldnere enn andre blir utsatt for vold som voksne. Menn, på sin side, mener i større grad enn kvinner at det er verre for et barn å bli slått selv, enn å være vitne til at en forelder slår den andre.

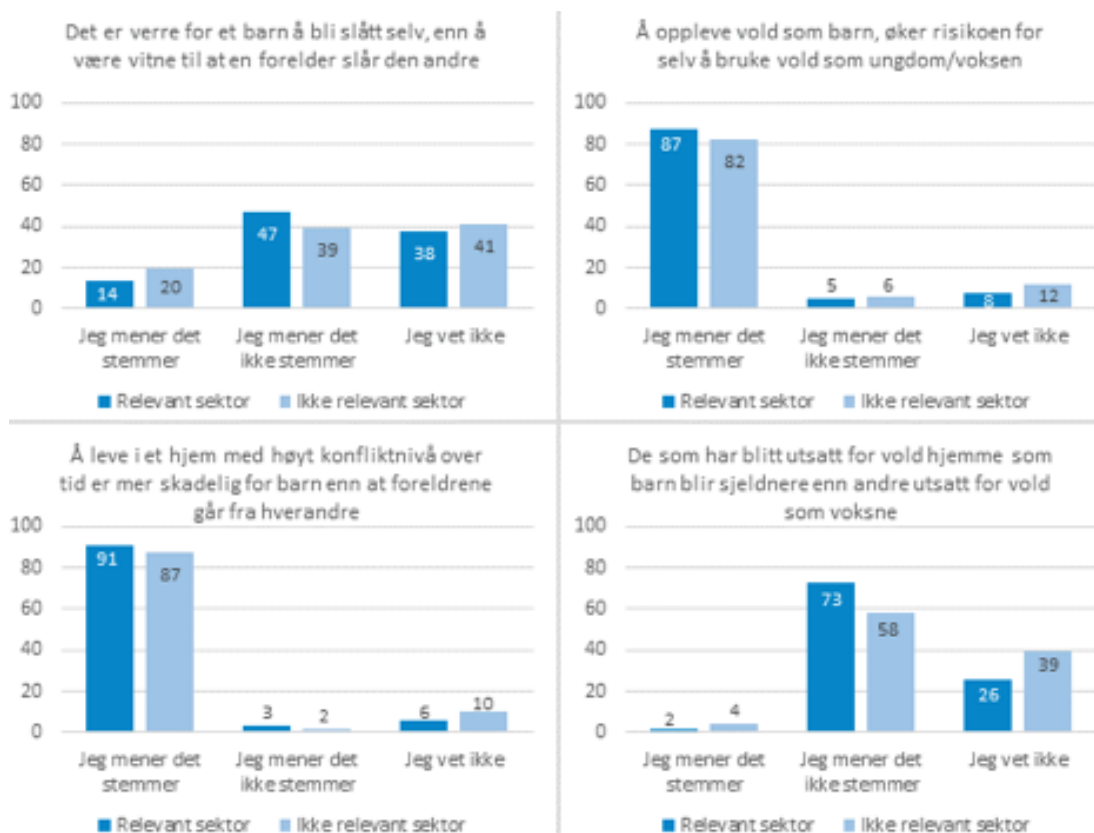
De yngste skiller seg ut ved at en lavere andel enn øvrige mener at det å oppleve vold som barn, øker risikoen for selv å bruke vold som ungdom/voksen. Videre er det et mønster at eldre personer i større grad enn de yngste mener at de som har blitt utsatt for vold hjemme som barn, like ofte eller oftere enn andre, blir utsatt for vold som voksne.

Andelen som mener at det å oppleve vold som barn, øker risikoen for selv å bruke vold som ungdom/voksen, øker med utdanningsnivå. Det er også en mer utbredt oppfatning blant de med høy enn lav utdanning, at de som har blitt utsatt for vold hjemme som barn, like ofte eller oftere enn andre, blir utsatt for vold som voksne. Figur 30 viser forskjellene i resultatene mellom personer som er ansatt i en relevant sektor, sammenlignet med øvrige yrkesaktive. En litt høyere andel blant ansatte i relevant sektor enn blant øvrige mener at det å oppleve vold som barn, øker risikoen for selv å bruke vold som ungdom/voksen, samt at det å leve i et hjem med høyt konfliktnivå over tid, er mer skadelig for barn enn at foreldrene går fra hverandre.

Videre mener en høyere andel av ansatte i relevant sektor enn andre at det er like ille eller verre for et barn å være vitne til at en forelder slår den andre, sammenlignet med å bli slått selv. Vi kan imidlertid merke oss at 14 prosent blant de ansatte i relevant sektor mener det er verre for et barn å bli slått selv.

Det største forskjellen mellom ansatte i og utenfor relevant sektor, finner vi for påstanden om at de som har blitt utsatt for vold hjemme som barn, sjeldnere enn andre blir utsatt for vold som voksne. 73 prosent av ansatte i relevant sektor mener dette ikke stemmer, sammenlignet med 58 prosent av øvrige ansatte. Det synes altså å være en mye mer utbredt oppfatning blant ansatte i relevant sektor enn blant øvrige, at det kan være en sammenheng mellom det å bli utsatt for vold hjemme som barn, og det å bli utsatt for vold som voksen.⁹

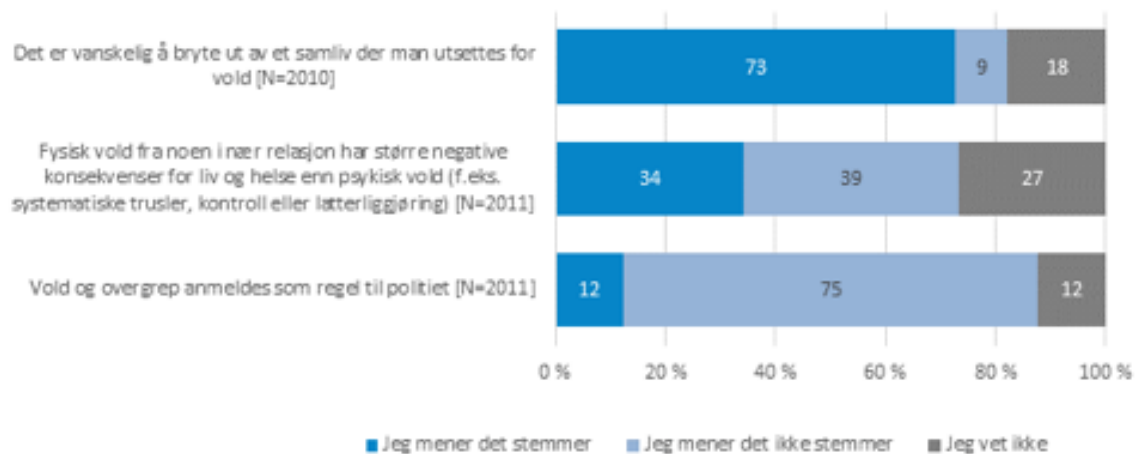
FIGUR 30 Vurdering av påstandene blant ansatte i og utenfor relevant sektor. Prosent.

⁹ Siden påstanden er formulert slik den er, kan vi ikke si hvorvidt de som svarer at den ikke stemmer, mener at de som har blitt utsatt for vold hjemme som barn, oftere enn andre blir utsatt for vold som voksne, eller om dette skjer like ofte som andre.

Øvrige påstander om konsekvenser av vold

FIGUR 31 For hvert utsagn ber vi deg vurdere om du mener det stemmer eller ikke. Prosent.

1) Det er vanskelig å bryte ut av et samliv der man utsettes for vold

Nærmere tre fjerdedeler av befolkningen (73 prosent) mener det stemmer at det er vanskelig å bryte ut av et samliv der man utsettes for vold. Kun 1 av 10 mener det ikke stemmer, mens nærmere 2 av 10 har svart «vet ikke».

- Flere kvinner enn menn mener det er vanskelig å bryte ut av et samliv der man utsettes for vold (81 mot 65 prosent).
- Blant de yngste (15-19 år) finner vi den laveste andelen som mener dette er vanskelig (59 prosent). Til sammenligning mener mellom 72–78 prosent av de i eldre aldersgrupper det er vanskelig å bryte ut av et samliv der man utsettes for vold.
- En betydelig høyere andel av de som selv har vært utsatt for vold, mener at denne påstanden stemmer (82 mot 70 prosent). Mønsteret er det samme for de som kjenner noen som har vært utsatt for vold, sammenlignet med øvrige.
- Litt flere av de som har en annen seksuell orientering enn heterofil, mener påstanden stemmer (77 prosent), sammenlignet med øvrige (73 prosent).
- Andelen som mener påstanden stemmer, er høyere blant ansatte i relevant sektor (81 prosent), enn blant øvrige yrkesaktive (69 prosent). Blant de som jobber i skole, barnehage, SFO eller fritidsklubber, er andelen aller høyest (86 prosent).

2) Fysisk vold fra noen i nær relasjon har større negative konsekvenser for liv og helse enn psykisk vold (f.eks. systematiske trusler, kontroll eller latterliggjøring)

De svarende er meget delt i sine vurderinger av denne påstanden. Det er nesten like mange som tror at påstanden stemmer (34 prosent), som at den ikke stemmer (39 prosent). Forholdvis mange (27 prosent) har svart «vet ikke».

- Betydelig flere menn enn kvinner mener påstanden stemmer (40 mot 28 prosent).
- Andelen som mener fysisk vold fra noen i nær relasjon har større negative konsekvenser enn psykisk vold, er høyest blant de aller yngste¹⁰ (41 prosent) og de aller eldste¹¹ (40 prosent). Blant øvrige gjelder dette rundt 30 prosent.

10 15–19 år.

11 Over 65 år.

- Forskjeller mellom grupper basert på utdanningsnivå viser at rundt 4 av 10 av de som ikke har utdanning på universitet eller høyskole, mener fysisk vold har større negative konsekvenser enn psykisk vold. Blant de med høyskole- eller universitetsutdannede gjelder dette om lag 3 av 10.
- Andelen som mener påstanden ikke stemmer, er betydelig høyere blant de som selv har vært utsatt for vold, enn blant øvrige (49 mot 36 prosent). Personer som selv har vært utsatt for vold, mener altså i større grad enn andre, at psykisk vold fra noen i nær relasjon har like store eller større negative konsekvenser for liv og helse som fysisk vold. De som ikke selv har vært utsatt for vold, er oftere usikre på om påstanden stemmer. Det samme mønsteret viser seg også når vi sammenligner de som kjenner noen som har vært utsatt for vold, mot øvrige.
- Flere av de med en annen seksuell orientering enn heterofil mener påstanden stemmer (41 prosent), sammenlignet med øvrige (34 prosent).
- Blant ansatte i relevant sektor mener halvparten at påstanden ikke stemmer, og at psykisk vold fra noen i nær relasjon altså har like store eller større negative konsekvenser for liv og helse som fysisk vold. Dette gjelder 39 prosent av de som ikke arbeider i relevant sektor.

3) Vold og overgrep anmeldes som regel til politiet

75 prosent mener det ikke stemmer at vold og overgrep som regel anmeldes til politiet. 12 prosent mener vold og overgrep som regel blir anmeldt, og 12 prosent har svart «vet ikke».

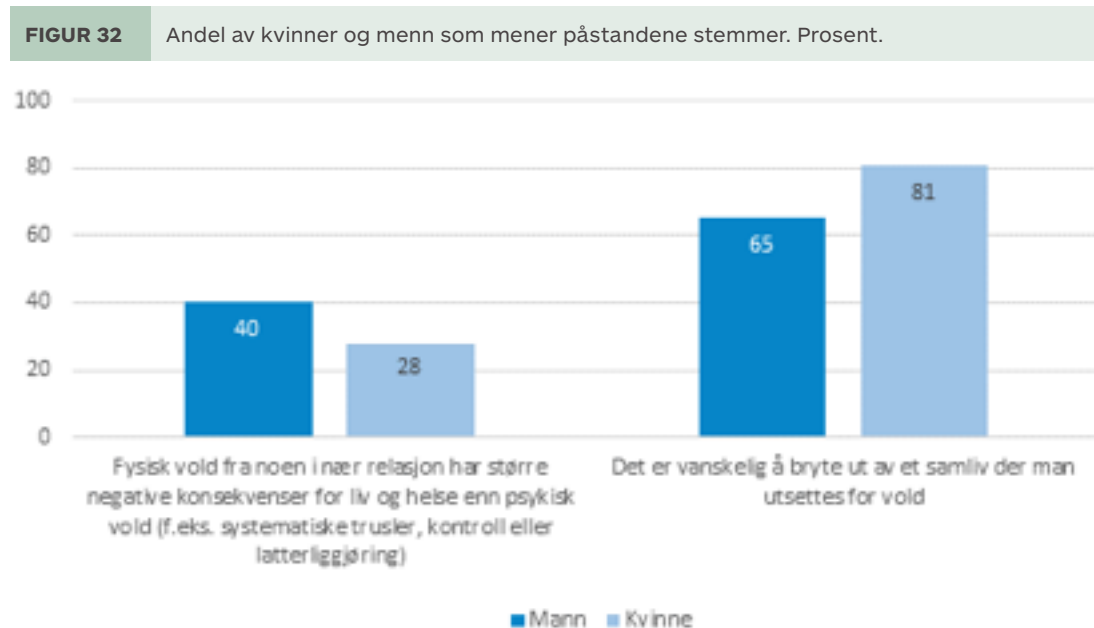
- Det er relativt små forskjeller mellom kjønnene og de ulike aldersgruppene, men vi kan merke oss at en litt høyere andel av de yngste (15–19 år) mener påstanden stemmer, sammenlignet med de som er eldre (18 mot 12–13 prosent).
- Andelen som tror at vold og overgrep som regel anmeldes til politiet, synker med økende utdanningsnivå (fra 17 til 9 prosent).
- Flere av de heterofile enn de ikke-heterofile tror at påstanden stemmer (12 mot 5 prosent).
- Personer som selv har vært utsatt for vold, mener i større grad enn andre at påstanden ikke stemmer (81 mot 74 prosent). Mønsteret er det samme for de som kjenner noen som har vært utsatt for vold, sammenlignet med øvrige.
- Det er kun mindre forskjeller mellom ansatte i og utenfor relevant sektor.

Oppsummert – øvrige påstander om konsekvenser av vold

Om lag 3 av 4 mener det er vanskelig å bryte ut av et samliv der man utsettes for vold, og at vold og overgrep som regel ikke blir anmeldt til politiet. Dette er altså meget utbredte oppfatninger i befolkningen. Svarene er noe mer delt når det gjelder påstanden om at fysisk vold fra noen i nær relasjon har større negative konsekvenser for liv og helse enn psykisk vold. Det er nesten like mange som mener at dette stemmer, som at det ikke stemmer (hhv. 34 og 39 prosent).

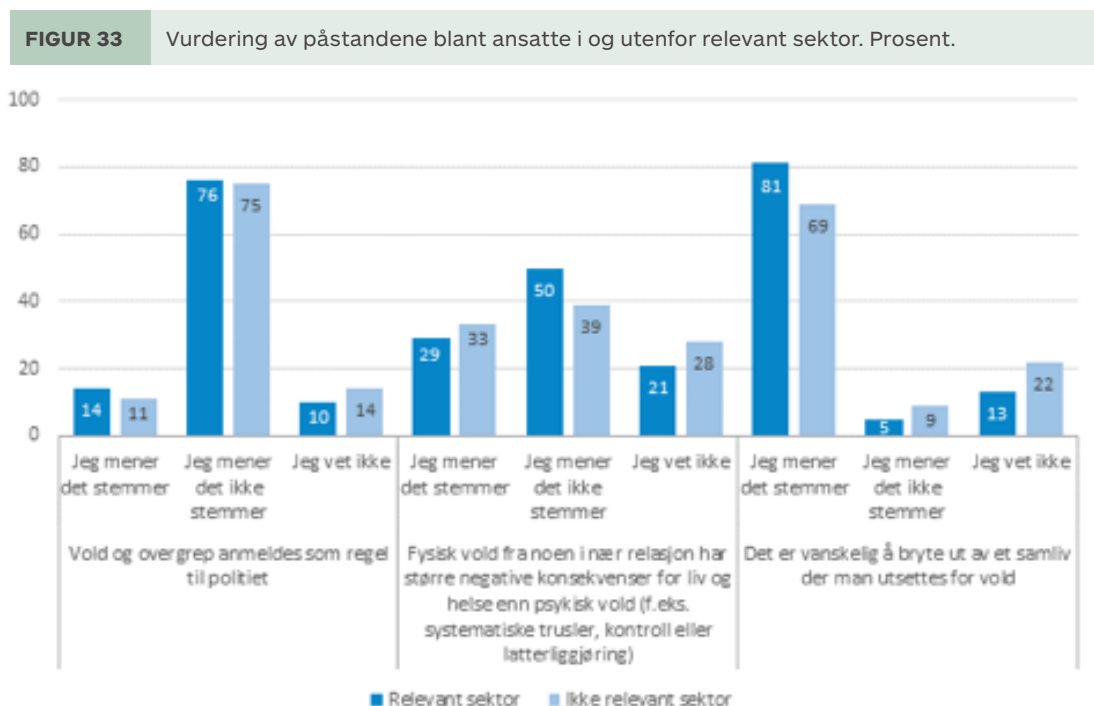
På to av påstandene ser vi betydelige kjønnsforskjeller. Langt flere menn enn kvinner mener at fysisk vold fra noen i nær relasjon har større negative konsekvenser enn psykisk vold for den enkeltes liv og helse (40 mot 28 prosent). Kvinnene, på sin side,

skiller seg fra mennene ved at en langt høyere andel mener det er vanskelig å bryte ut av et samliv der man utsettes for vold (81 mot 65 prosent).

Personer som selv har vært utsatt for vold, skiller seg fra øvrige ved at flere av dem mener det er vanskelig å bryte ut av et samliv der man utsettes for vold, og flere mener at vold og overgrep som regel ikke blir anmeldt til politiet. Videre mener de som selv har vært utsatt for vold, i større grad enn andre at psykisk vold fra noen i nær relasjon har like store eller større negative konsekvenser for liv og helse, som fysisk vold.

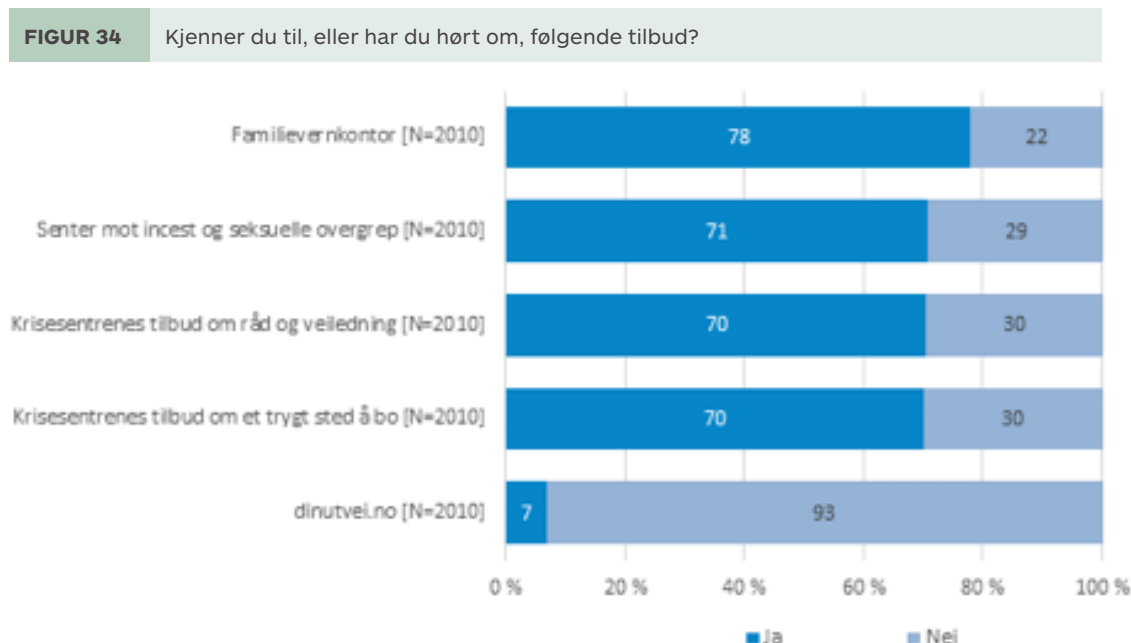
Figuren nedenfor viser resultatene for ansatte i relevant sektor sammenlignet med øvrige yrkesaktive.

På to av påstandene er det betydelige forskjeller mellom gruppene. Om lag 8 av 10 ansatte i relevant sektor mener det er vanskelig å bryte ut av et samliv der man utsettes for vold, mot 7 av 10 av de som ikke er ansatt i relevant sektor. Videre mener halvparten av ansatte i relevant sektor at psykisk vold fra noen i nær relasjon har like store eller større negative konsekvenser for liv og helse som fysisk vold. Dette gjelder omtrent 4 av 10 av øvrige yrkesaktive. Det er imidlertid også en relativt høy andel blant ansatte i relevant sektor som mener at de negative konsekvensene av fysisk vold er størst (3 av 10).

Kjennskap til hjelpetilbud

Relativt mange kjenner til ulike hjelpetilbud for utsatte og utøvere av vold. Det er flest som kjenner til eller har hørt om familievernkontoret (nærmere 8 av 10). Videre har omtrent 7 av 10 kjennskap til følgende tilbud: Senter mot incest og seksuelle overgrep, krisesentrenes tilbud om råd og veiledning, samt krisesentrenes botilbud. Det er imidlertid kun 7 prosent som har hørt om **dinutvei.no**.

Kjennskapen til de ulike hjelpetilbudene er betydelig bedre blant kvinner enn blant menn. Videre viser resultatene at andelen som kjenner til tilbudene, øker med alderen. Kun 44 prosent av de under 20 år har hørt om familievernkontoret. Til sammenligning gjelder det 89 prosent av de som er 50 år eller eldre. Henholdsvis 32, 33 og 45 prosent av de yngste har hørt om senter mot incest og seksuelle overgrep, krisesentrenes botilbud og krisesentrenes tilbud om råd og veiledning, mot over 80 prosent av de eldste.

Det er bedre kjennskap til tilbudene blant de med høy enn de med lav utdanning. Andelen som kjenner til eller har hørt om tilbudene, er gjennomgående lavest blant de med grunnskoleutdanning, og høyest blant de med utdanning fra universitet eller høyskole.

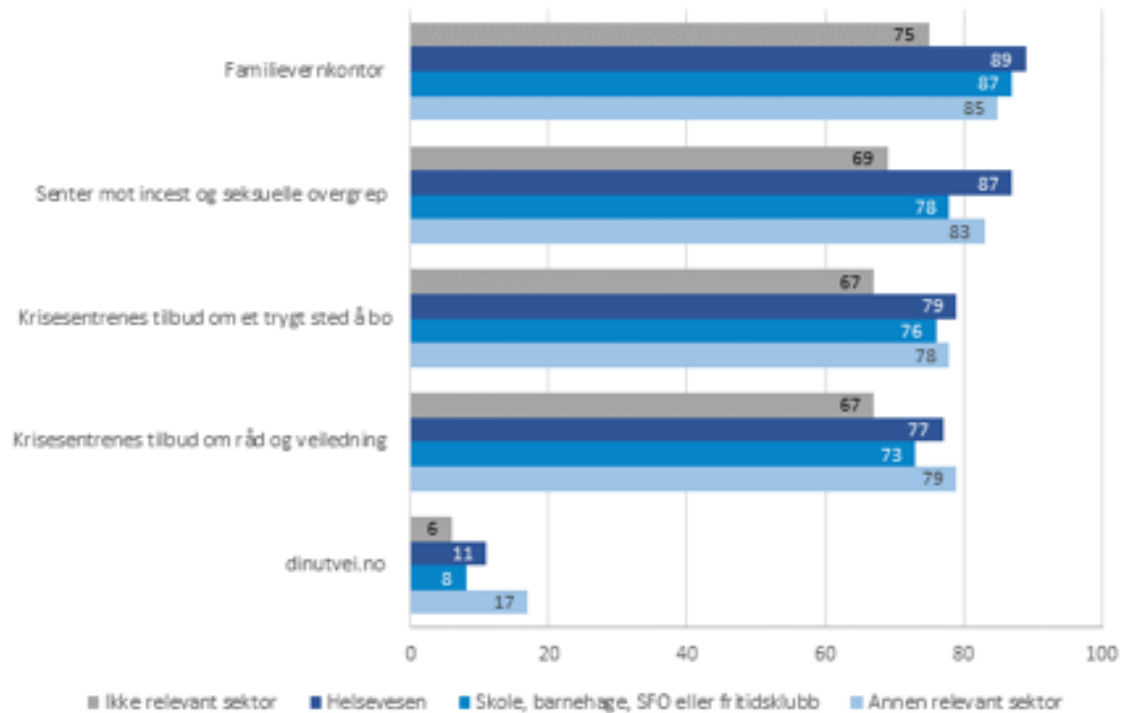
Vi finner også at kjennskapen til de ulike hjelpetilbudene gjennomgående er bedre blant heterofile enn blant personer med en annen seksuell orientering, samt bedre blant personer uten enn med innvanderbakgrunn. Unntaket er kjennskapen til **dinutvei.no**, som en høyere andel ikke-heterofile enn heterofile kjenner til (12 mot 7 prosent). Det er ingen forskjeller mellom personer med og uten innvanderbakgrunn når det gjelder kjennskap til **dinutvei.no**.

Ansatte i relevant sektor er, ikke uventet, bedre kjent med tilbudene enn det som ellers er vanlig i befolkningen. Figur 35 viser andelen som kjenner til eller har hørt

om tilbudene blant ansatte i helsevesenet, skole- og barnehagesektoren (inkludert fritidsklubber), annen relevant sektor, samt yrkesaktive som ikke arbeider i relevante tjenester. Gjennomgående er det blant ansatte i helsevesenet vi finner høyest andel som kjenner tilbudene (8–9 av 10). Unntaket er krisesentrenes tilbud for råd og veiledning, samt **dinutvei.no**, som begge er litt bedre kjent blant personer i «annen relevant sektor».¹²

FIGUR 35

Andel som kjenner til eller har hørt om tilbudene blant personer som arbeider i relevant sektor og ikke. Prosent.

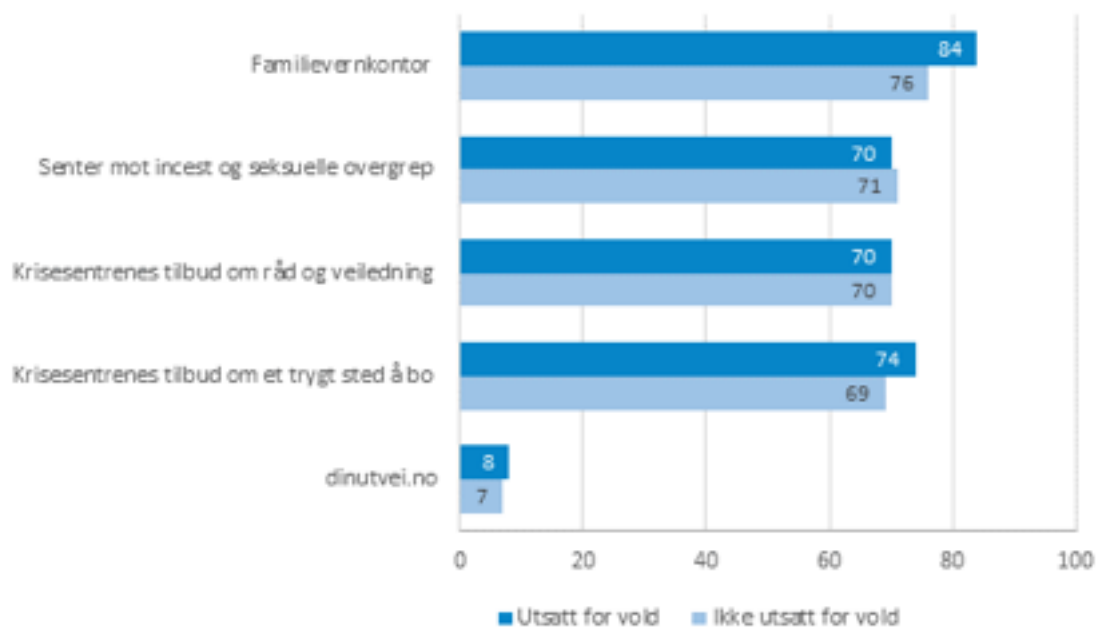

Figur 36 viser andelen som kjenner til eller har hørt om tilbudene, blant personer som har vært utsatt for vold, og blant de som ikke har vært utsatt for dette. Familievernkontoret er bedre kjent blant voldsutsatte personer enn andre. 84 prosent av personer som har vært utsatt for vold, kjenner til familievernkontoret, sammenlignet med 76 prosent av de som ikke har vært utsatt for vold. Det er også en litt høyere andel av voldsutsatte enn andre som kjenner til krisesentrenes botilbud (74 mot 69 prosent). Det er kun mindre forskjeller mellom de som har vært utsatt for vold, og andre når det gjelder kjennskapen til senter mot incest og seksuelle overgrep, krisesentrenes tilbud om råd og veiledning, samt **dinutvei.no**. Videre er det et gjennomgående mønster at personer som kjenner noen som har vært utsatt for vold, i større grad enn øvrige, kjenner til tilbudene.

¹² Til sammen er det kun 54 personer som arbeider i «annen relevant sektor», enten politi/rettsvesen, barnevern, NAV eller annet sosialt arbeid.

FIGUR 36

Andel som har hørt om tilbudene blant personer som har vært utsatt for vold og personer som ikke har det. Prosent.

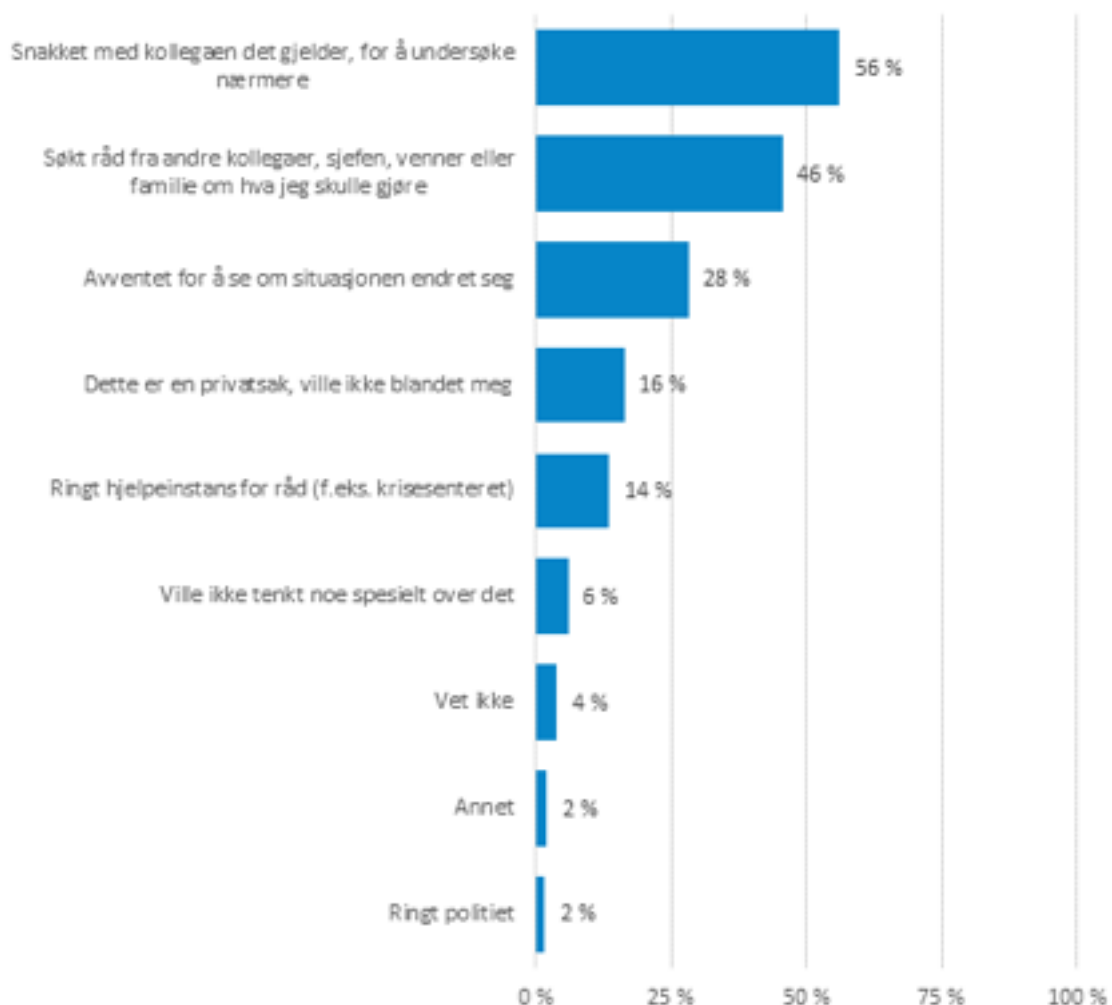
Hva gjør man ved mistanke om vold?

I spørreskjemaet ble man presentert for to ulike scenarier der man ble bedt om å svare hva man sannsynligvis ville ha gjort.

Scenario 1: Din kollega mottar telefoner fra ektefellen mange ganger i løpet av dagen, er aldri med på tilstelninger utenfor arbeidstid og snakker sjelden om hjemmelivet sitt på jobben. Kollegaen er i perioder borte fra jobb og svarer unnvikende på spørsmål om hvorfor.

FIGUR 37

Hva ville du mest sannsynlig gjort dersom du opplevde følgende situasjon? Flere svar mulig. N=2010.

Dersom man hadde opplevd nevnte scenario med en kollega, ville flertallet ha snakket med kollegaen det gjelder, for å undersøke nærmere (56 prosent). Det er også mange som ville søkt råd fra andre kollegaer, sjefen, venner eller familie om hva man skulle gjort (46 prosent). Videre sier 14 prosent at de ville ha ringt en

hjelpeinstans (eksempelvis Krisesenteret) for å få råd, mens 2 prosent ville ringt til politiet.

28 prosent ville i dette tilfellet ha avventet, for å se om situasjonen endret seg.
16 prosent mener situasjonen er en privatsak, og at de ikke ville ha blandet seg.
6 prosent ville ikke tenkt noe spesielt over det dersom de opplevde dette scenarioet.

Hva ville ulike grupper av befolkningen gjort?

En høyere andel menn enn kvinner mener dette er en privatsak og ville ikke blandet seg, eller ville ikke tenkt noe spesielt over situasjonen (hhv. 21 mot 11 prosent, og 9 mot 3 prosent). Kvinnene svarer i større grad enn menn at de ville ha foretatt seg noe aktivt. Flere kvinner enn menn ville snakket med den aktuelle kollegaen, søkt råd fra andre kollegaer, sjef, venner eller familie, og/eller ringt en hjelpeinstans for råd (forskjell på mellom 6 og 13 prosentpoeng).

Andelen som ville avventet for å se om situasjonen endret seg, er høyest blant yngre personer. Blant de i alderen 15–19 år og i 20-årene, ville henholdsvis 36 og 42 prosent avventet. Dette gjelder til sammenligning kun 21 prosent av de i alderen 50–65 år. Det er også en høyere andel av personer under 30 år som svarer at dette er en privatsak (omtrent 2 av 10), sammenlignet med 1 av 10 av de i alderen 50–65 år.

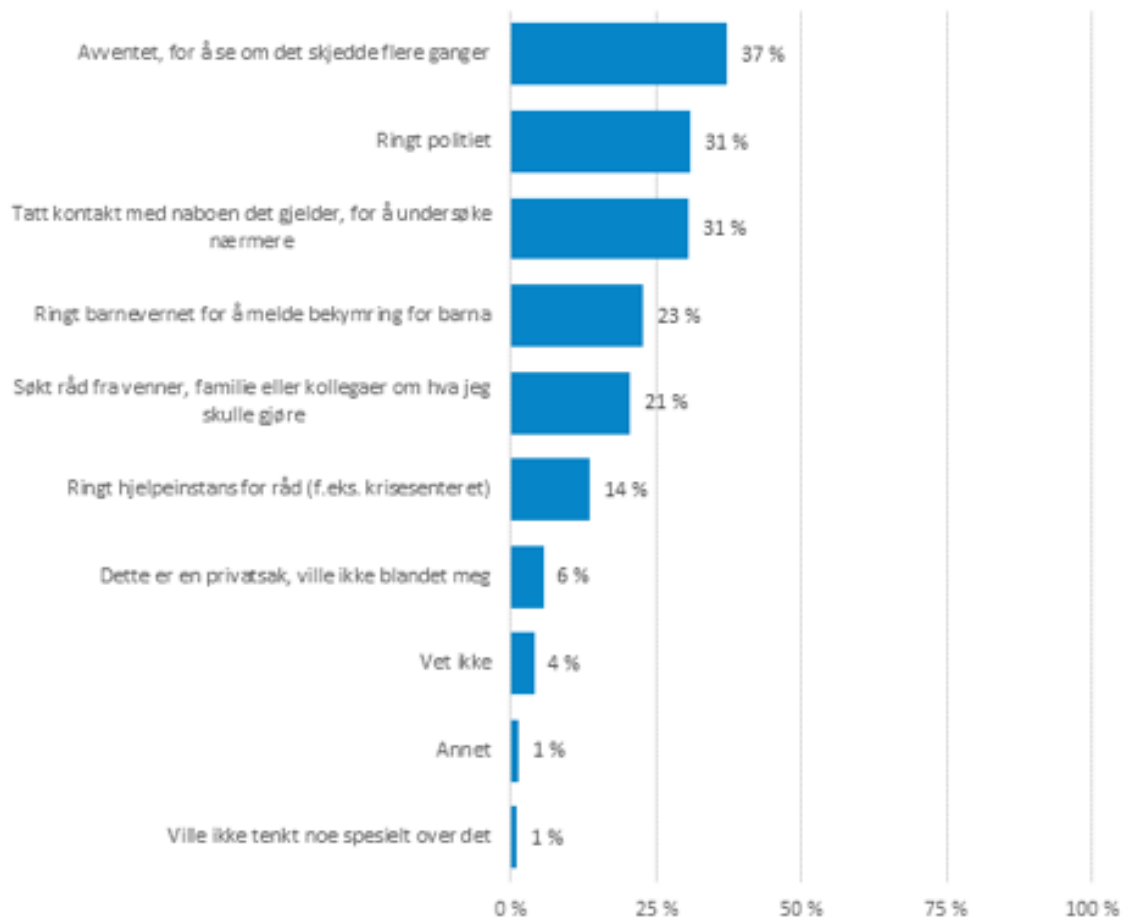
Blant de som selv har vært utsatt for vold, eller som kjenner noen voldsutsatte, er det mer utbredt å ville ha snakket med kollegaen det gjelder, enn det er blant øvrig befolkning. Henholdsvis 65 og 62 prosent av de som selv har vært utsatt, og de som kjenner noen utsatte, ville gjort dette. Motsatt er det noe mer utbredt blant de som ikke har vært utsatt for vold, eller ikke kjenner noen som har vært utsatt for vold, å mene at dette er en privatsak de ikke ville ha blandet seg opp i.

Personer som er ansatt i en relevant sektor, svarer i litt større grad enn andre at de ville ha snakket med kollegaen det gjelder, og/eller søkt råd fra andre kollegaer, sjefen eller venner eller familie (differanse på 4–5 prosentpoeng).

Scenario 2: Du hører høylytt krangling og bråk fra naboeligheten en kveld. Det høres ut som om noen kanskje blir slått, men du er ikke sikker. Etter en time stilner bråket. Du vet at det er barn i familien.

FIGUR 38

Hva ville du mest sannsynlig gjort dersom du opplevde følgende situasjon? Flere svar mulig. N=2010.

Dersom man opplevde dette scenarioet, svarer 31 prosent at de ville ha ringt politiet, og en like stor andel ville tatt kontakt med naboen det gjelder, for å undersøke nærmere. 23 prosent ville ha ringt barnevernet for å melde bekymring for barna.

Videre ville 14 prosent tatt kontakt med hjelpeinstans for å få råd, og 21 prosent ville søkt råd fra andre (venner, familie eller kolleger).

Den største andelen tror imidlertid at de ville avventet for å se om det skjedde flere ganger (37 prosent). 6 prosent ville ikke blandet seg, da de mener det hele er en privatsak. Kun én prosent sier de ikke ville tenkt noe over det, mens 4 prosent er usikre på hva de ville gjort dersom dette scenarioet skulle oppstå.

Hva ville ulike grupper av befolkningen gjort?

Menn ville i litt større grad enn kvinner ikke tenkt over dette, ikke blandet seg, eller avventet for å se om det skjedde igjen. Samtidig mener en litt høyere andel menn enn kvinner at de ville ha tatt kontakt med naboen for å undersøke nærmere.

Andelen som ville søkt råd fra venner, familie eller kolleger, er høyest blant de under 20 år (33 prosent), mens det er de eldste (over 65 år) som i størst grad ville avventet for å se om det skjedde flere ganger (44 prosent). De eldste er også mindre tilbøyelige til å ringe politiet enn øvrig befolkning (21 prosent). Til sammenligning ville 37–38 prosent av de mellom 30 og 50 år ha ringt politiet.

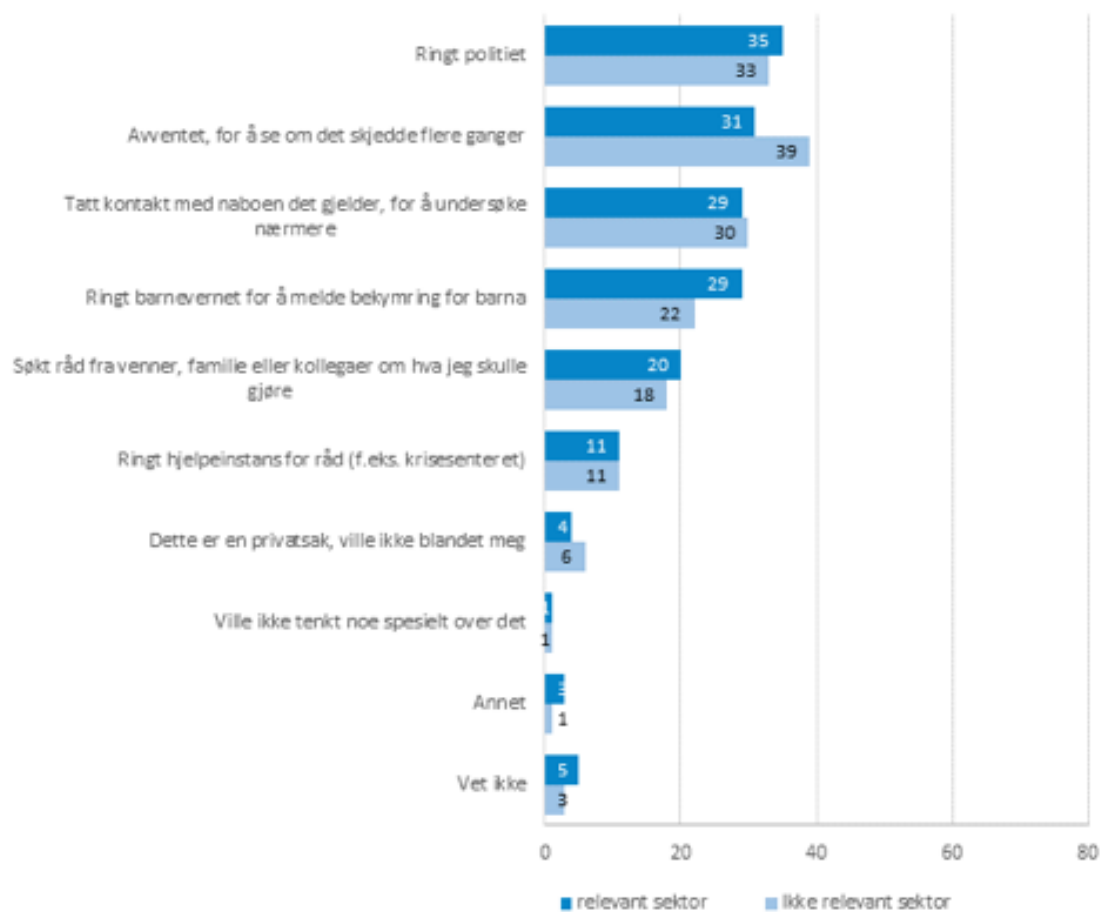
Andelen som ville avventet og sett an om episoden gjentok seg, øker med grad av urbanisering. I Oslo ville nesten halvparten ha avventet (47 prosent), mens dette til sammenligning kun gjelder 29 prosent av de som bor på landsbygda.

Tilbøyeligheten til å ringe politiet dersom nevnte scenario skulle oppstå, er større blant de som selv har vært utsatt for vold, sammenlignet med øvrige (40 mot 29 prosent). Denne andelen er også høyere blant de som kjenner noen voldsutsatte, enn blant de som ikke gjør det (37 mot 27 prosent).

Figuren nedenfor viser hva ansatte i relevant sektor mener de ville ha gjort, sammenlignet med øvrige yrkesaktive. Resultatene viser at en høyere andel av ansatte i relevant sektor ville ha ringt barnevernet (29 mot 22 prosent), mens en lavere andel ville ha avventet for å se om det skjedde flere ganger (31 mot 39 prosent). Selv om sistnevnte andel er lavere blant ansatte i relevant sektor, ville altså forholdsvis mange ha avventet situasjonen for å se om det skjedde flere ganger (3 av 10). På øvrige områder er det kun mindre forskjeller mellom gruppene.

FIGUR 39

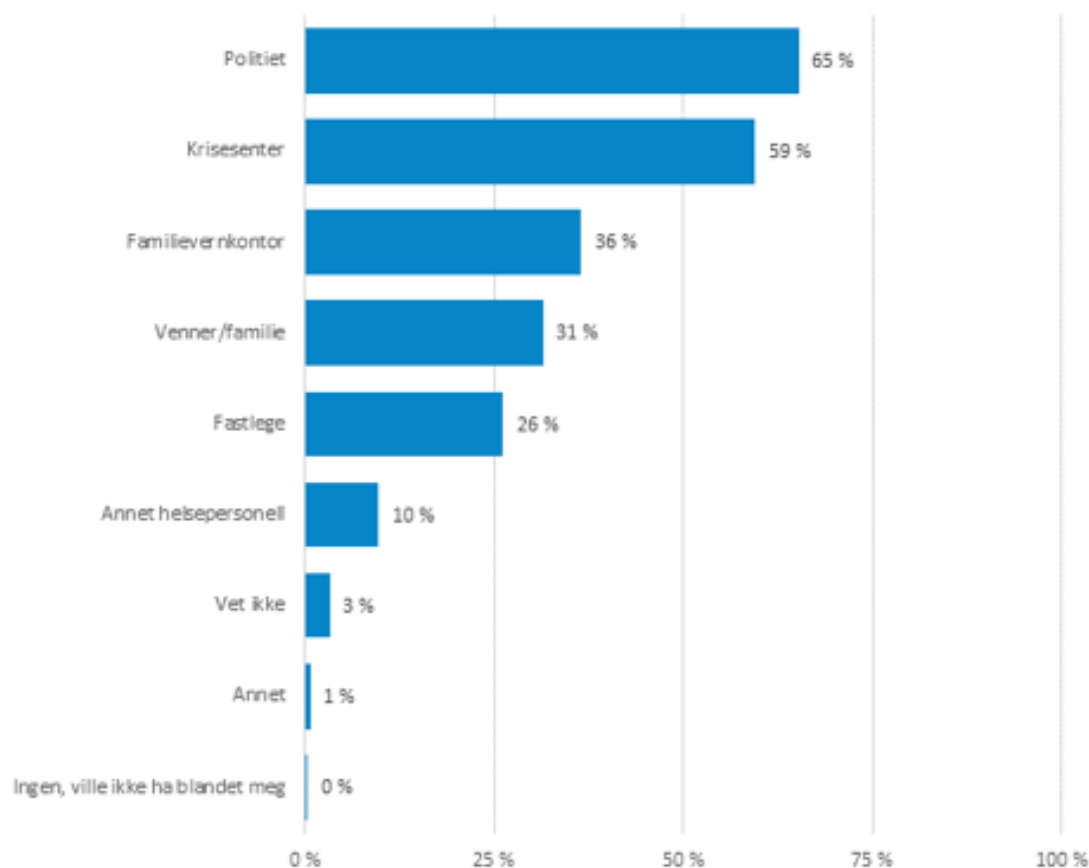
Hva ville du mest sannsynlig gjort dersom du opplevde følgende situasjon? Flere svar mulig. Blant ansatte i og utenfor relevant sektor. Prosent.

De fleste ville anbefalt kontakt med politi eller krisesenter ved vold i nær relasjon

FIGUR 40

Tenk deg at du havner i en situasjon hvor en voksen du kjenner, blir utsatt for vold fra noen som står ham/henne nær. Hvem ville du anbefalt vedkommende å kontakte? Flere svar mulig.

65 prosent ville anbefalt å ta kontakt med politiet dersom en voksen de kjenner, blir utsatt for vold fra noen vedkommende har en nær relasjon til. Det er også en stor andel som ville anbefalt denne personen å kontakte krisesenter (59 prosent).

Det er litt lavere andeler som ville anbefalt den voksne som utsettes for vold, å kontakte familievernkontor (36 prosent), venner og familie (31 prosent) og fastlege (26 prosent). 10 prosent sier de ville anbefalt å ta kontakt med annet helsepersonell.

Tre prosent av befolkningen er usikre på hvor de ville anbefalt den voldsutsatte å søke hjelp. Det er imidlertid nesten ingen som sier at de i et slikt tilfelle ikke ville ha blandet seg.

Hvor anbefaler ulike grupper av befolkningen å søke hjelp?

Andelen som ville anbefalt den voldsutsatte å ta kontakt med politiet, er den samme for kvinner og menn (65 prosent). Det er imidlertid flere kvinner enn menn som ville rådet vedkommende å søke hjelp hos krisesenter (69 mot 50 prosent). Kvinner ville også i større grad enn menn anbefalt å kontakte fastlege (32 mot 20 prosent).

De yngste skiller seg ut ved at en lavere andel enn øvrige ville ha anbefalt vedkommende å ta kontakt med fastlege (18 prosent), krisesenter (45 prosent) eller

familievernkontor (21 prosent). Forholdvis mange av de unge ville anbefalt å kontakte venner eller familie for hjelp: Dette gjelder henholdsvis 44 og 42 prosent av de mellom 20 og 29 år og de mellom 15 og 19 år, mot under 30 prosent av de i alderen 40 år og eldre. Andelen som ville anbefalt å kontakte politiet, er høy i alle aldersgrupper. Dette gjelder 7 av 10 av de i 20- eller 30-årene, sammenlignet med omtrent 6 av 10 av de eldste og de yngste.

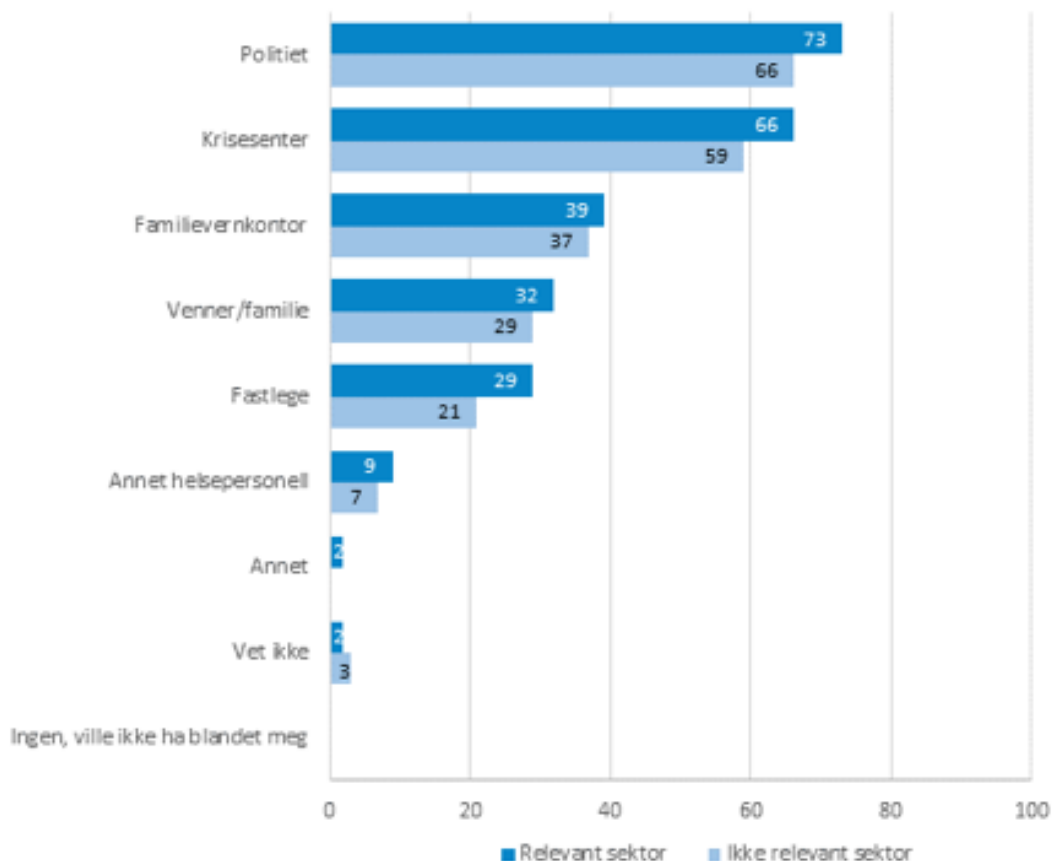
Det er noe lavere andeler som ville anbefalt å søke hjelp hos krisesenter, familievernkontor og politi, blant de med grunnskole som høyeste fullførte utdanning enn blant de med høyere utdanning. Samtidig er flere av de med lavest utdanning usikre på hvem de ville ha anbefalt vedkommende å kontakte.

De som selv har vært utsatt for vold, ville i større grad enn andre anbefalt å kontakte krisesenter eller venner/familie (hhv. 67 mot 57 prosent, og 38 mot 30 prosent). Andelen som ville rådet en voldsutsatt bekjent å kontakte venner eller familie, er også høyere blant de som kjenner noen har vært utsatt for vold (37 prosent), enn blant de som ikke kjenner noen (28 prosent). Det er også høyere andeler blant de som kjenner noen voldsutsatte, som sier de ville rådet å kontakte politi eller fastlege (hhv. 71 og 32 prosent, mot hhv. 62 og 23 prosent i øvrig befolkning).

Det er en tendens til at de som jobber i relevant sektor, i mer utstrakt grad enn øvrig yrkesaktiv befolkning, ville anbefalt å søke hjelp hos de ulike instansene. Forskjellene er imidlertid ikke store. Størst forskjell finner vi når det gjelder fastlege, politi og krisesenter, som 7–8 prosentpoeng flere av de som jobber i relevant sektor, enn av de som jobber andre steder, ville anbefalt å kontakte.

FIGUR 41

Tenk deg at du havner i en situasjon hvor en voksen du kjenner, blir utsatt for vold fra noen som står ham/henne nær. Hvem ville du anbefalt vedkommende å kontakte? Flere svar mulig. Blant ansatte i og utenfor relevant sektor. Prosent.

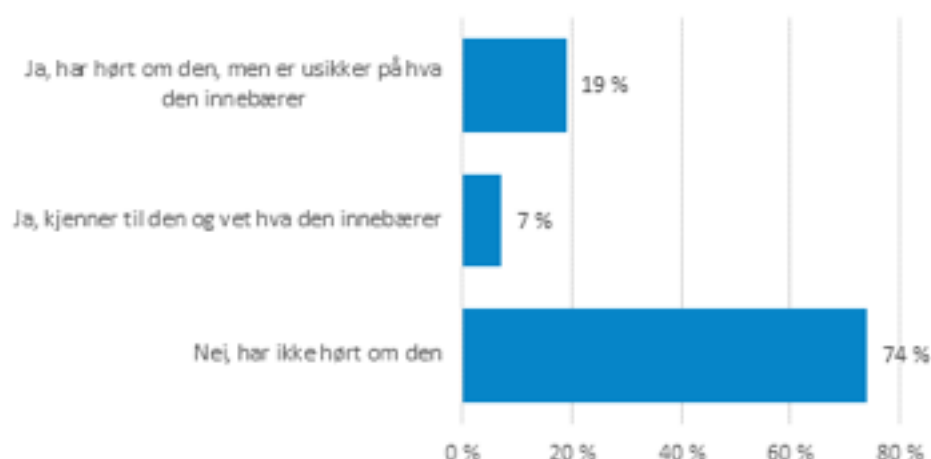
Kjennskap til avvergeplikten

3 av 4 har ikke hørt om avvergeplikten

Straffeloven pålegger alle i alderen 18 år og eldre å melde fra til rette myndighet, vanligvis politi eller barnevern, for å forhindre at alvorlige straffbare handlinger blir begått eller fortsetter å pågå. Denne plikten kalles avvergeplikten (straffeloven § 196)¹³.

Det store flertallet av befolkningen har ikke hørt om avvergeplikten (74 prosent). 19 prosent har hørt om denne plikten, men er usikker på hva den innebærer, mens kun 7 prosent kjenner til innholdet i avvergeplikten.

FIGUR 42 Har du hørt om eller kjenner du til avvergeplikten? N=2010.

Kjennskap til avvergeplikten i ulike grupper av befolkningen

Det er kun små forskjeller mellom ulike undergrupper i deres kjennskap til avvergeplikten. Andelen som vet hva denne plikten innebærer eller har hørt om den, er den samme (26 prosent) for kvinner og menn, og nokså lik på tvers av alder. De største andelenene som ikke har hørt om avvergeplikten, finner vi blant de aller yngste¹⁴ (80 prosent) og de aller eldste¹⁵ (78 prosent).

Gifte/samboende med barn har den beste kjennskapen til avvergeplikten. Andelen som vet hva denne plikten innebærer eller har hørt om den, er høyere i denne gruppen enn i øvrige grupper av befolkningen (32 mot 21–27 prosent).

Den laveste andelen som har hørt om plikten eller kjenner innholdet i den, finner vi blant personer med grunnskole som høyeste fullførte utdanningsnivå (17 prosent). Dette gjelder til sammenligning 33 prosent av de med universitets-/høyskole-utdanning på fire år eller mer.

¹³ **Lov om straff (straffeloven) § 196. Plikt til å avverge et straffbart forhold.**

Med bot eller fengsel inntil 1 år straffes den som unnlater gjennom anmeldelse eller på annen måte å søke å avverge en straffbar handling eller følgene av den, på et tidspunkt da dette fortsatt er mulig og det fremstår som sikkert eller mest sannsynlig at handlingen er eller vil bli begått. Avvergingsplikten gjelder uten hensyn til taushetsplikt og gjelder straffbare handlinger [...].

¹⁴ 15–19 år.

¹⁵ Over 65 år.

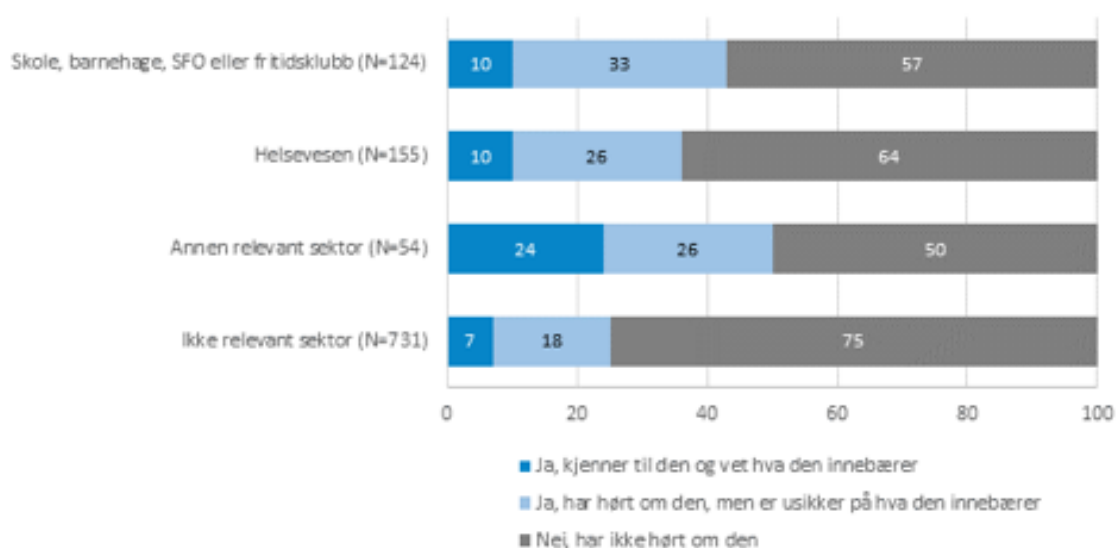
De som kjenner noen som har vært utsatt for vold, har bedre kjennskap til avvergeplikten, enn personer som ikke kjenner noen voldsutsatte. Blant førstnevnte gruppe svarer til sammen 33 prosent at de har hørt om plikten eller kjenner innholdet i den, mot 22 prosent i øvrig befolkning. Det er relativt liten forskjell mellom de som selv har vært utsatt for vold, og andre.

Lav kjennskap til avvergeplikten også blant ansatte i relevant sektor

De som arbeider i relevant sektor, har betydelig bedre kjennskap til avvergeplikten enn øvrig yrkesaktiv befolkning. Til sammen 41 prosent av de ansatte i relevant sektor har hørt om plikten eller kjenner innholdet i den. Dette gjelder 43 prosent av de som jobber i skole, barnehage, SFO eller fritidsklubb, 36 prosent av de som arbeider i helsevesenet, og halvparten av de som jobber i annen relevant sektor.¹⁶ Blant de som ikke arbeider i en relevant sektor, er andelen 25 prosent.

Selv om ansatte i relevant sektor har bedre kjennskap til avvergeplikten enn øvrige, er det også forholdvis mange av dem som ikke har hørt om plikten, eller er usikker på hva den innebærer. Andelen som både kjenner til avvergeplikten og vet hva den innebærer, er kun 1 av 10 ansatte i helsevesenet eller skole, barnehage, SFO eller fritidsklubb, og om lag 1 av 4 ansatte i annen relevant sektor. Det betyr at hovedvekten av ansatte i relevant sektor enten ikke har hørt om plikten eller er usikker på hva den innebærer (totalt 88 prosent).

FIGUR 43 Har du hørt om eller kjenner du til avvergeplikten? Brutt ned på sektor. Prosent.

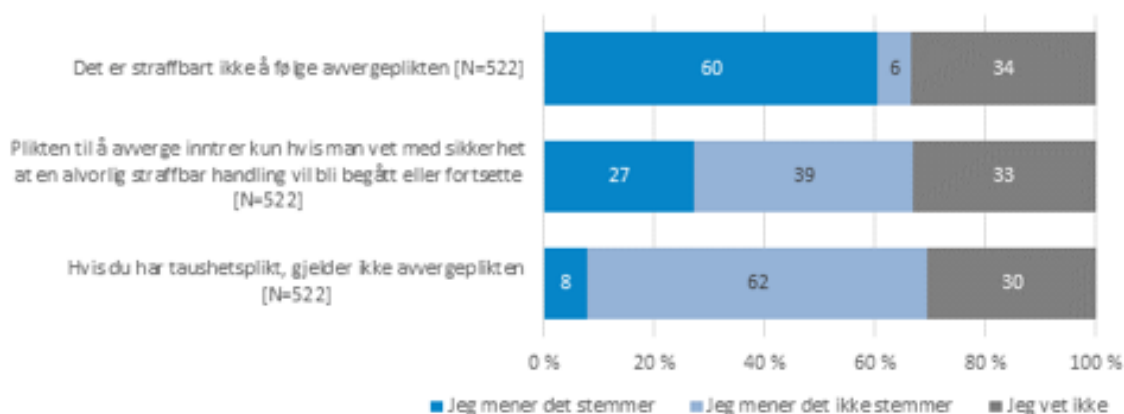

¹⁶ Til sammen er det kun 54 personer som arbeider i «annen relevant sektor», enten politi/rettsvesen, barnevern, NAV eller annet sosialt arbeid.

Kjennskap til innholdet i avvergeplikten

De som har hørt om eller kjenner til avvergeplikten, ble bedt om å ta stilling til ulike påstander om denne.

FIGUR 44 Ta stilling til følgende påstander om avvergeplikten.

1) Det er straffbart ikke å følge avvergeplikten

Blant de som kjenner til eller har hørt om avvergeplikten, mener 6 av 10 at det er straffbart ikke å følge den. Kun 6 prosent mener dette ikke stemmer, mens en tredjedel er usikker på om påstanden stemmer eller ikke.

Andelen som mener det er straffbart å ikke følge avvergeplikten, er lavere blant de aller eldste¹⁷ (42 prosent) og de aller yngste¹⁸ (54 prosent), enn blant øvrige (60–68 prosent). Det er også en litt lavere andel som tror det er straffbart ikke å følge avvergeplikten blant gifte/samboende uten barn (52 prosent), enn blant øvrig befolkning (63–67 prosent).

Sammenlignet med øvrig befolkning, finner vi litt høyere andeler som mener det er straffbart ikke å følge avvergeplikten, blant de som enten selv har vært utsatt for vold, eller kjenner noen som ha vært utsatt for vold (hhv. 64 og 66 prosent).

Det er kun mindre forskjeller mellom ansatte i og utenfor relevant sektor.

2) Plikten til å avverge inntre kun hvis man vet med sikkerhet at en alvorlig straffbar handling vil bli begått eller fortsette

Blant de som kjenner til eller har hørt om avvergeplikten, er det nokså delte meninger om hvorvidt denne plikten kun inntre hvis man med sikkerhet ved at en alvorlig straffbar handling vil bli begått eller vil fortsette. Det er imidlertid en noe høyere andel som mener dette ikke stemmer, enn som mener at det stemmer (39 mot 27 prosent). Én av tre er usikre på om man må vite sikkert at en straffbar handling vil begås, for at avvergeplikten skal inntre.

Menn tror i større grad enn kvinner at plikten til å avverge inntre kun hvis man vet med sikkerhet at en straffbar handling vil bli begått eller fortsette (35 mot 20 prosent). Kvinner tror i større grad enn menn at dette ikke stemmer (46 mot 33 prosent).

17 Over 65 år.

18 15–19 år.

Personer med høyskole-/universitetsutdanning på 4 år eller mer mener i størst grad det ikke stemmer at man må vite sikkert at en straffbar handling vil bli begått eller fortsette, for at avvergeplikten skal inntre (50 prosent). Blant personer med lavere utdanningsnivå mener mellom 20 og 39 prosent at dette ikke stemmer.

Andelen som mener at påstanden ikke stemmer, er noe høyere blant de som selv har vært utsatt for vold, eller kjenner noen som har vært utsatt for vold, sammenlignet med øvrige (6–7 prosentpoeng i differanse).

Det er kun mindre forskjeller mellom ansatte i og utenfor relevant sektor.

3) Hvis du har taushetsplikt, gjelder ikke avvergeplikten

Et klart flertall (62 prosent) mener at avvergeplikten også gjelder dersom man har taushetsplikt. 8 prosent tror at avvergeplikten ikke gjelder dersom man har taushetsplikt, mens 30 prosent er usikre på hvorvidt taushetsplikten trumfer avvergeplikten.

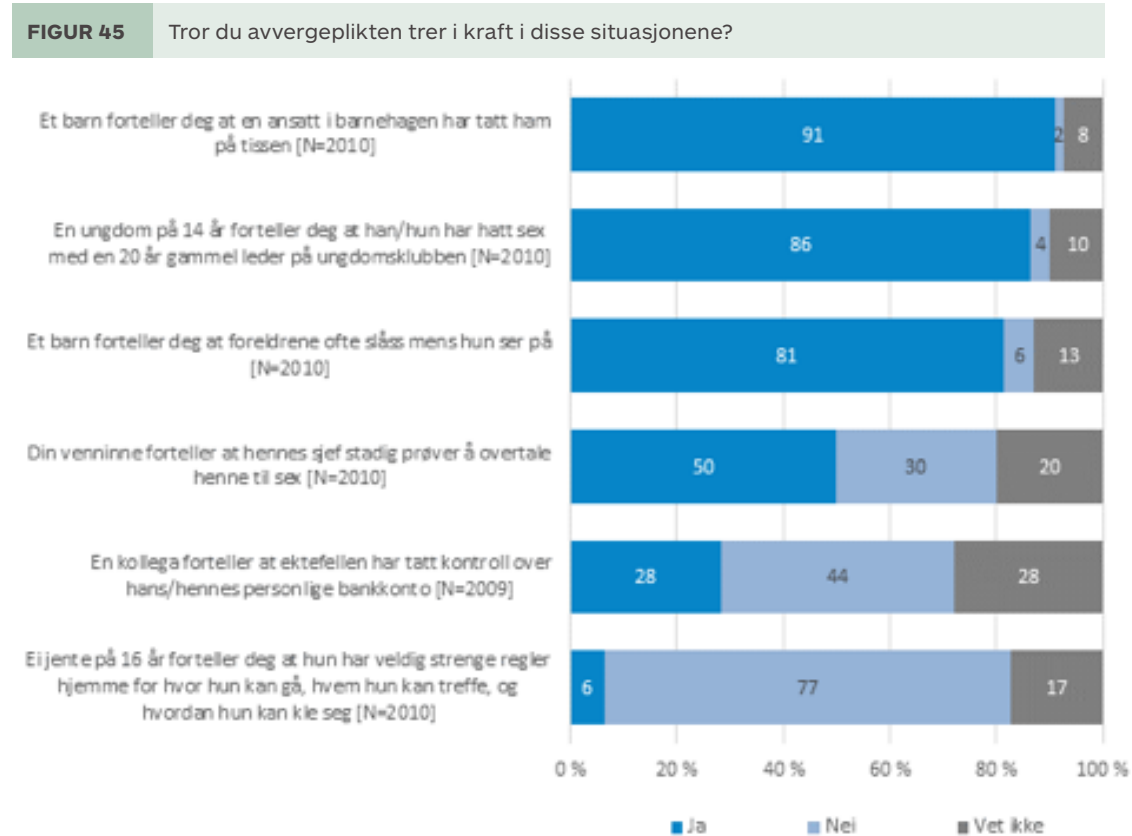
Personer med høyskole-/universitetsutdanning på 4 år eller mer mener i størst grad avvergeplikten også gjelder når man har taushetsplikt (72 prosent). Blant de med lavere utdanning er andelen mellom 32 og 64 prosent).

En høyere andel av de som selv har vært utsatt for vold, mener at avvergeplikten gjelder også om man har taushetsplikt (69 mot 60 prosent). Det samme mønsteret viser seg også dersom man sammenligner de som kjenner noen som har vært utsatt for vold, med andre (65 mot 59 prosent).

Det er kun mindre forskjeller mellom ansatte i og utenfor relevant sektor.

Når trer avvergeplikten i kraft?

Etter å ha blitt gjort kjent med innholdet i straffeloven § 196, ble respondentene bedt om å vurdere om de tror avvergeplikten trer i kraft ved en rekke ulike situasjoner.¹⁹ Figuren nedenfor er rangert etter andelen som svarer at avvergeplikten trer i kraft.

9 av 10 tror avvergeplikten trer i kraft dersom et barn forteller om at en ansatt i barnehagen har tatt ham på tissen. Kun 2 prosent mener avvergeplikten i dette tilfellet ikke gjelder.

Mange (86 prosent) tror også plikten til avvergelse inntreffer dersom en 14-åring forteller at han/hun har hatt sex med en 20 år gammel leder på ungdomsklubben. 4 prosent svarer at avvergeplikten ikke gjelder i dette tilfellet.

81 prosent svarer at avvergeplikten inntreffer dersom et barn forteller at foreldrene ofte slåss mens hun ser på, mens 6 prosent mener avvergeplikten ikke trer i kraft ved denne situasjonen.

Halvparten mener avvergeplikten trer i kraft hvis en venninne forteller at hennes sjef stadig prøver å overtale henne til sex. En nokså stor andel (30 prosent) tror imidlertid ikke at plikten til avvergelse inntreffer i dette tilfellet, og mange er usikre (20 prosent).

De to siste scenarioene, som potensielt handler om økonomisk og sosial vold, er noe de fleste ikke tror blir omfattet av avvergeplikten. Dersom en kollega forteller at ektefellen har tatt kontroll over hans/hennes personlige bankkonto, mener 44 prosent at dette ikke omfattes av avvergeplikten. 28 prosent tror imidlertid man også her har plikt til å avverge, og en like stor andel er usikre.

¹⁹ Følgende informasjonstekst stod i spørreskjemaet for påstandene: «Avvergeplikten: Straffeloven pålegger alle over 18 år å melde fra til rette myndighet, vanligvis politi eller barnevern, for å forhindre at alvorlige straffbare handlinger blir begått eller fortsetter å pågå (straffeloven § 196).»

Til sist er det kun 6 prosent som tror det er straffbart ikke å melde fra dersom ei jente på 16 år forteller at hun har veldig strenge regler hjemme (for hvor hun kan gå, hvem hun kan treffe, og hvordan hun kan kle seg). Et klart flertall (77 prosent) mener avvergeplikten ikke trer i kraft ved en slik situasjon, mens 17 prosent er usikre.

Når tror ulike grupper av befolkningen at avvergeplikten trer i kraft?

Flere kvinner enn menn mener at avvergeplikten trer i kraft dersom man får høre at et barn ofte bevitner sine foreldre slåss (84 mot 79 prosent), eller at et barn har blitt tatt på tissen av en ansatt i barnehagen (93 mot 89 prosent). Menn mener i større grad enn kvinner at plikten til avvergelse ikke inntre dersom en kollega forteller at ektefellen har tatt kontroll over bankkontoen (49 mot 39 prosent). Ellers er kjønnsforskjellene relativt små.

Personer under 20 år mener i noe større grad enn de eldre at avvergeplikten inntre dersom ei ung jente forteller om veldig strenge regler hjemme; en kollega forteller at ektefellen har tatt kontroll over bankkontoen; eller hvis ei venninne forteller at sjefen forsøker å overtale henne til sex. De yngste mener imidlertid i mindre grad enn øvrige, at man har plikt til å melde fra dersom en 14-åring har hatt sex med en 20 år gammel ungdomsleder, eller hvis et barn har blitt tatt på tissen av en ansatt i barnehagen.

Andelen som mener avvergeplikten trer i kraft dersom en 14-åring har hatt sex med en 20-årig ungdomsleder, er størst blant de med høyere utdanning. Det samme gjelder situasjonen hvor et barn sier han har blitt tatt på tissen av en barnehageansatt.

De som er gift/samboende med barn, skiller seg fra øvrige ved at flere av dem tror at avvergeplikten trer i kraft dersom en ungdom på 14 år forteller at han/hun har hatt sex med en 20 år gammel leder på ungdomsklubben, samt dersom et barn forteller at foreldrene ofte slåss mens hun ser på.

De som selv har vært utsatt for vold, mener i enda litt større grad enn øvrige at avvergeplikten trer i kraft når et barn forteller at hun ofte bevitner foreldrene slåss (86 mot 80 prosent). Det er også en litt høyere andel av de som kjenner noen som har vært utsatt for vold, enn øvrige, som tror avvergeplikten inntre i dette tilfellet (85 mot 79 prosent).

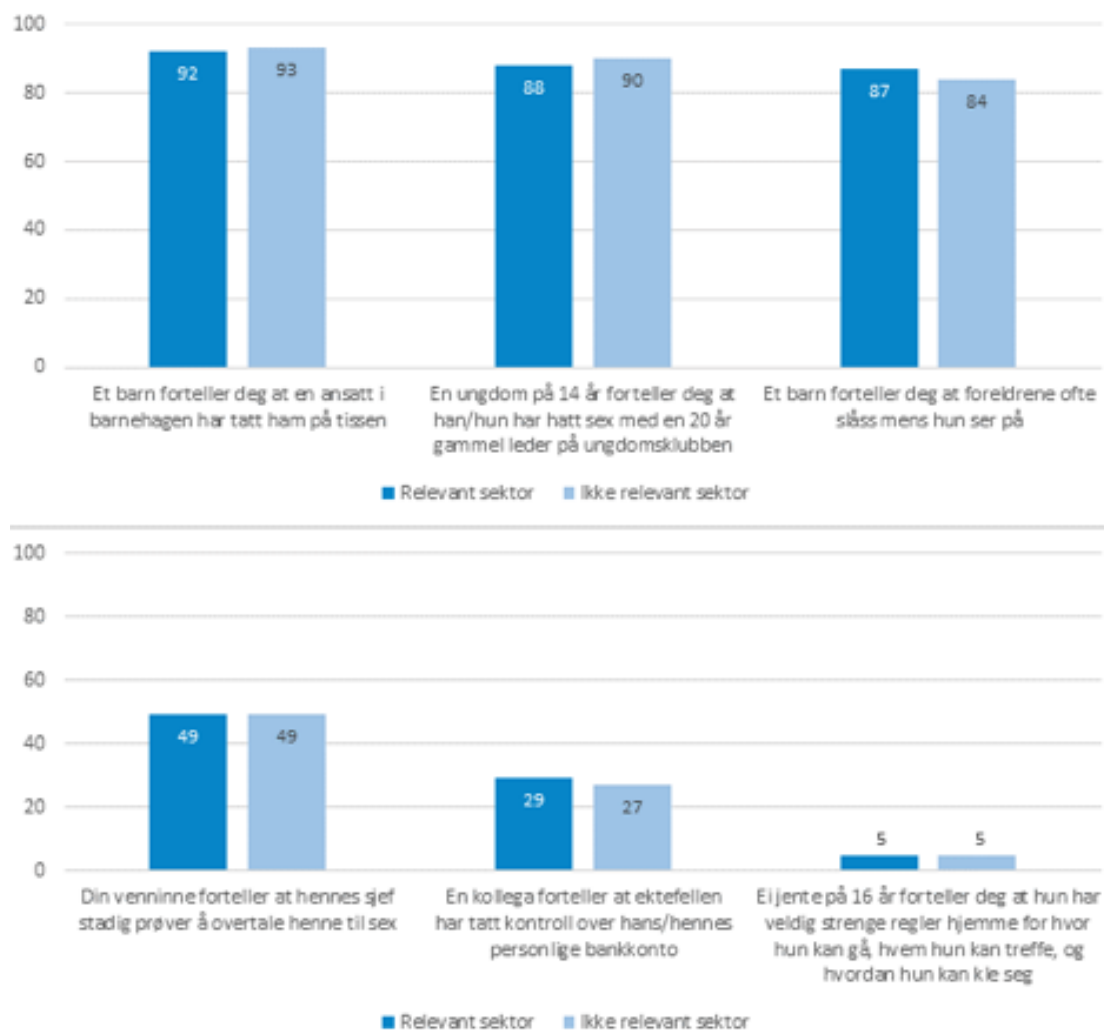
Ansatte i relevant sektor skiller seg lite fra øvrige befolkning

Ansatte i relevante tjenester skiller seg lite fra øvrig yrkesaktiv befolkning på spørsmålene om i hvilke situasjoner de tror avvergeplikten inntre. Kun med situasjonen hvor et barn forteller at hun ofte bevitner foreldrene slåss, er det en litt høyere andel som mener avvergeplikten trer i kraft, blant de i relevant sektor (87 prosent) enn blant øvrige (84 prosent).

Det er verdt å merke seg at i underkant av 1 av 10 ansatte i relevant sektor svarer «nei» eller «vet ikke» på spørsmålet om avvergeplikten trer i kraft dersom et barn forteller at en ansatt i barnehagen har tatt ham på tissen. Det gjelder også litt over 1 av 10 ansatte i relevant sektor dersom de opplever at en ungdom på 14 år forteller at han/hun har hatt sex med en 20 år gammel leder på ungdomsklubben.

FIGUR 46

Andel av yrkesaktive i og utenfor relevant sektor som svarer at avvergeplikten trer i kraft ved ulike situasjoner. Prosent

Andelen som mener avvergeplikten trer i kraft i de ulike situasjonene, er gjennomgående litt høyere blant ansatte i skole, barnehage, SFO og fritidsklubber enn blant ansatte i andre faggrupper.

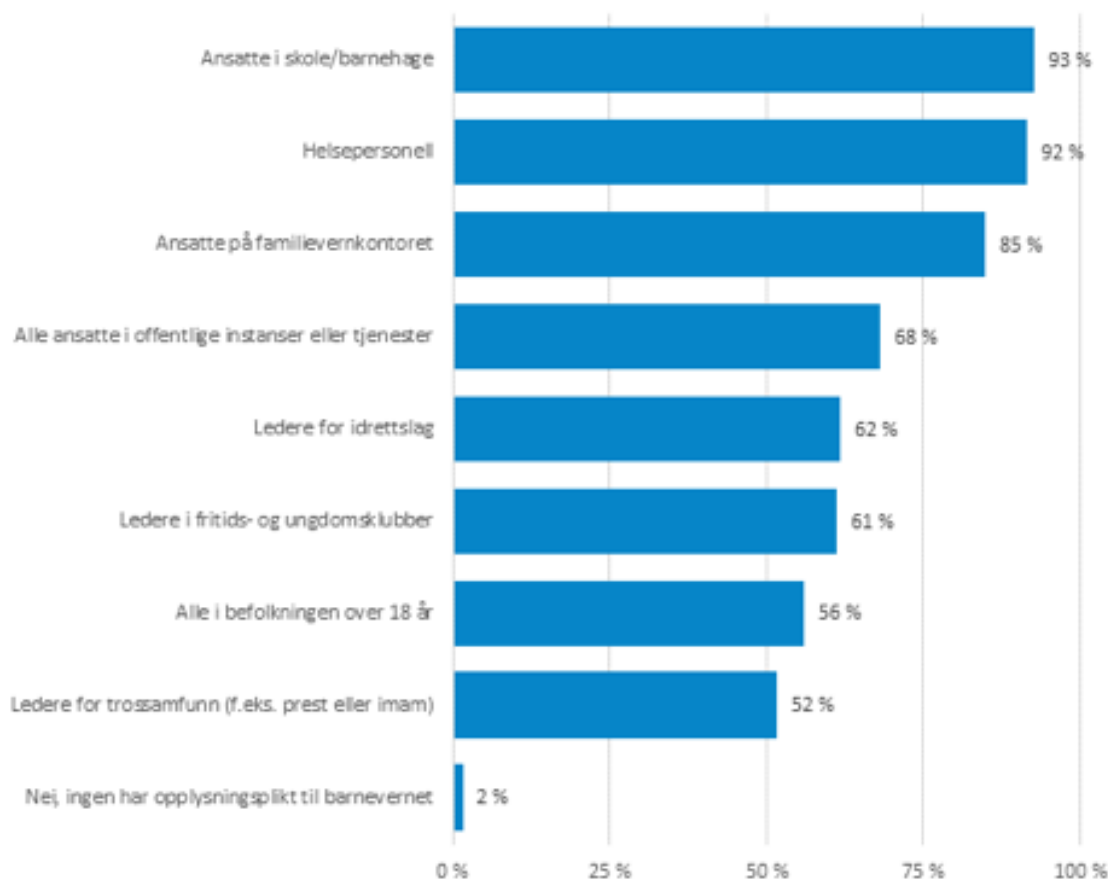
Kjennskap til opplysningsplikten til barnevernet

Den lovpålagte opplysningsplikten til barnevernet gjelder for alle som arbeider i offentlige instanser og tjenester, samt for organisasjoner og private som utfører arbeid eller tjeneste for stat, fylkeskommune eller kommune. Opplysningsplikten er et selvstendig og personlig ansvar, og er særlig aktuell for ansatte i helsevesenet, skole og barnehage, familievernkontor, sosialkontor, politi og krisesentre (barnevernloven, § 6-4) ²⁰.

Alle voksne *kan* melde fra til barnevernet dersom de er bekymret for et barns oppvekstssituasjon. Respondentene ble bedt om å svare på hvilke grupper de tror har plikt til å melde til barnevernet dersom de fatter mistanke om at et barn er utsatt for mishandling, alvorlig omsorgssvikt eller viser vedvarende alvorlige atferdsvansker.

FIGUR 47

Tror du noen av følgende grupper har opplysningsplikt/meldeplikt til barnevernet hvis de fatter mistanke om at et barn er utsatt for mishandling, alvorlig omsorgssvikt eller viser vedvarende alvorlige atferdsvansker? Flere svar mulig. N=2010.

20 Lov om barneverntjenester (barnevernloven) § 6-4. Innhentning av opplysninger.

[...] Offentlige myndigheter skal av eget tiltak, uten hinder av taushetsplikt, gi opplysninger til kommunens barneverntjeneste når det er grunn til å tro at et barn blir mishandlet i hjemmet eller det foreligger andre former for alvorlig omsorgssvikt, [...], når et barn har vist vedvarende alvorlige atferdsvansker, [...], eller når det er grunn til å tro at det er fare for utnyttelse av et barn til menneskehandel [...]. Like med offentlige myndigheter regnes organisasjoner og private som utfører oppgaver for stat, fylkeskommune eller kommune. Også etter pålegg fra de organer som er ansvarlige for gjennomføringen av loven plikter offentlige myndigheter å gi slike opplysninger [...].

De aller fleste (over 9 av 10) tror ansatte i skole/barnehage og helsepersonell har opplysningsplikt til barnevernet dersom de fatter mistanke om at et barn er utsatt for mishandling, alvorlig omsorgssvikt eller viser vedvarende alvorlige atferdsvansker. Svært mange (85 prosent) tror også denne opplysningsplikten gjelder ansatte på familievernkontoret.

Andelen som tror ledere for idrettslag og fritids- og ungdomsklubber har meldeplikt til barnevernet, er noe lavere (omtrent 6 av 10). Videre mener rundt halvparten at også ledere for trossamfunn er pliktig å melde fra til barnevernet om barn de tror settes for mishandling, omsorgssvikt eller lignende.

68 prosent tror opplysningsplikten til barnevernet gjelder for alle ansatte i offentlige instanser eller tjenester, mens 56 prosent tror alle personer over 18 år, uavhengig av yrke, har opplysningsplikt til barnevernet. Kun to prosent tror ingen har opplysningsplikt til barnevernet.

Kjenner ulike grupper av befolkningen til hvem som har opplysningsplikt til barnevernet?

Andelen kvinner som tror de ulike gruppene har opplysningsplikt til barnevernet, er gjennomgående høyere enn andelen menn – uavhengig av hvilken gruppe det er snakk om. Størst forskjell finner vi når det gjelder hvorvidt opplysningsplikten omfatter alle ansatte i offentlige tjenester og instanser, noe 75 prosent av kvinnene mener, mot 62 prosent av mennene.

Andelen som mener de ulike gruppene har opplysningsplikt dersom de mistenker at et barn utsettes for omsorgssvikt, mishandling eller har atferdsvansker, er jevnt over lavere blant de yngste. Personer under 20 år tror i betydelig mindre grad enn eldre at både ansatte i skole/barnehage (78 prosent), helsepersonell (73 prosent) og ansatte på familievernkontoret (69 prosent) har meldeplikt til barnevernet. Videre er det også en signifikant lavere andel blant de yngste som tror at alle ansatte i offentlige tjenester (54 prosent), ledere for fritids-/ungdomsklubber og idrettslag (49–52 prosent) og ledere for trossamfunn (39 prosent), er pliktig å melde fra til barnevernet. Det er kun små forskjeller mellom øvrige aldersgrupper. Andelene som tror alle ansatte i offentlige tjenester og instanser, samt alle i befolkningen over 18 år, har opplysningsplikt til barnevernet, er imidlertid klart høyest blant personer i 20-årene (hhv. 77 og 63 prosent).

Blant personer med grunnskole som sitt høyest fullførte utdanningsnivå, er andelen som mener de ulike gruppene har opplysningsplikt til barnevernet, gjennomgående lavere. Dette gjelder samtlige grupper, men størst forskjell finner vi når det er snakk om ledere i fritids- og ungdomsklubber og ansatte i offentlige tjenester og instanser som sådan. Henholdsvis 51 og 56 prosent av de med grunnskoleutdanning mener disse gruppene har meldeplikt, mot godt over 60 prosent av de med høyere utdanning. Det er personer med universitets-/høyskoleutdanning på fire år eller mer som i størst grad tror ansatte i skole/barnehage, helsepersonell og ansatte på familievernkontor har opplysningsplikt. Henholdsvis 95, 95 og 89 prosent av de med høyest utdanning tror disse gruppen har opplysningsplikt, mot henholdsvis 85, 83 og 72 prosent av de med lavest utdanning.

Andelen som mener de ulike gruppene har opplysningsplikt til barnevernet, er gjennomgående høyere blant de som selv har vært utsatt for vold, og/eller kjenner noen som har vært utsatt for vold, sammenlignet med øvrige. Den største forskjellen (omtrent 10 prosentpoeng) finner vi for kategorien om at alle ansatte i offentlige

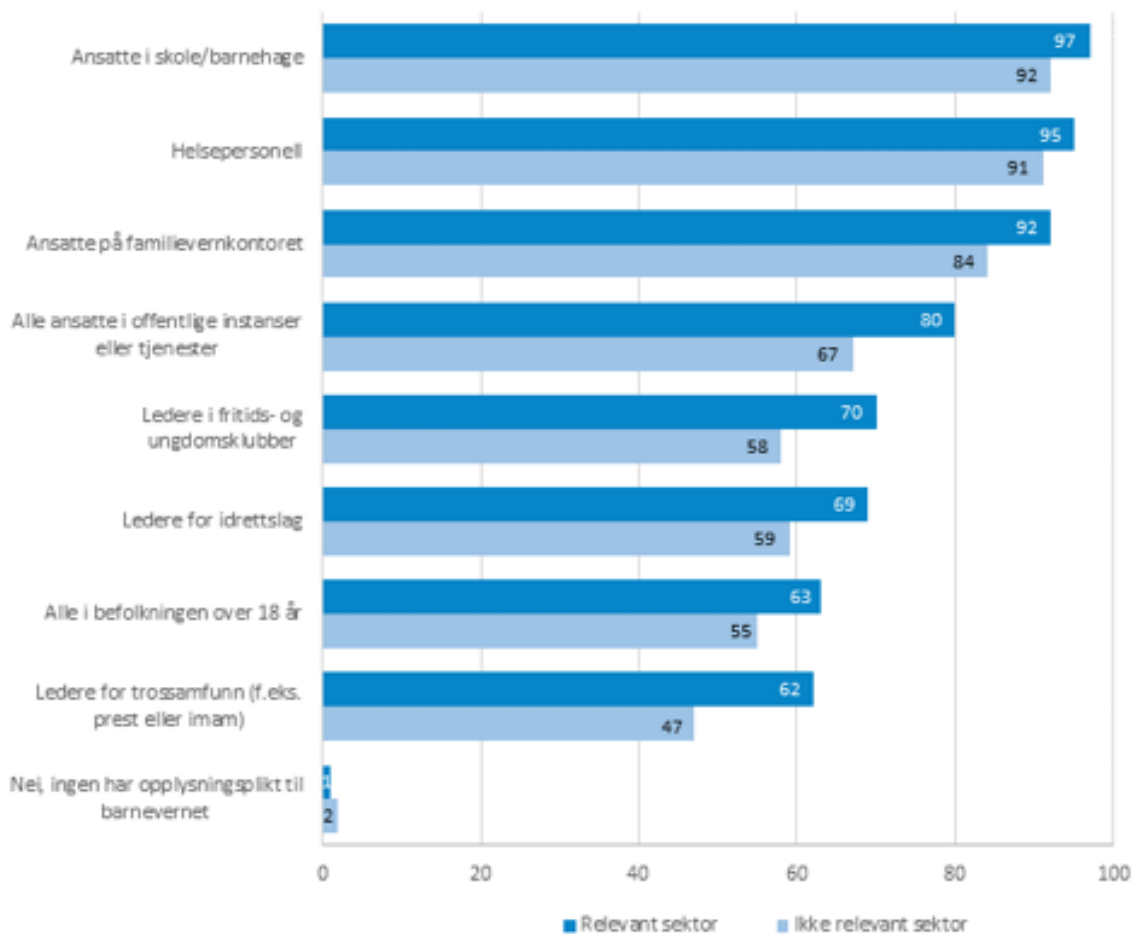
tjenester og instanser har plikt om å melde fra til barnevernet ved mistanke om at et barn utsettes for omsorgssvikt, mishandling, eller viser alvorlige atferdsvansker over lengre tid.

Ansatte i relevant sektor mener opplysningsplikten er mer utbredt enn øvrige gjør. De som jobber i en relevant sektor, mener i betydelig større grad enn øvrige yrkesaktive at samtlige nevnte grupper har opplysningsplikt til barnevernet. Nesten alle (95-97 prosent) av de som jobber i relevante tjenester, mener helsepersonell og ansatte i skole/barnehage har meldeplikt, og 92 prosent mener ansatte på familievernkontor har det.

Andelene som mener ulike ledere og alle som jobber i offentlig tjeneste har slik plikt, er betydelig høyere blant de som jobber i relevante sektor, enn de som ikke gjør det. Henholdsvis 70, 69 og 62 prosent av ansatte i relevante tjenester mener ledere i fritidsklubber, idrettslag og trossamfunn har opplysningsplikt, mot henholdsvis 58, 59 og 47 prosent av øvrige. Videre tror 80 prosent at alle ansatte i offentlige tjenester eller instanser har opplysningsplikt til barnevernet, mot 67 prosent av de som ikke jobber i relevant sektor.

FIGUR 48

Tror du noen av følgende grupper har opplysningsplikt/meldeplikt til barnevernet hvis de fatter mistanke om at et barn er utsatt for mishandling, alvorlig omsorgssvikt eller viser vedvarende alvorlige atferdsvansker? Flere svar mulig. Blant ansatte i og utenfor relevant sektor. Prosent.

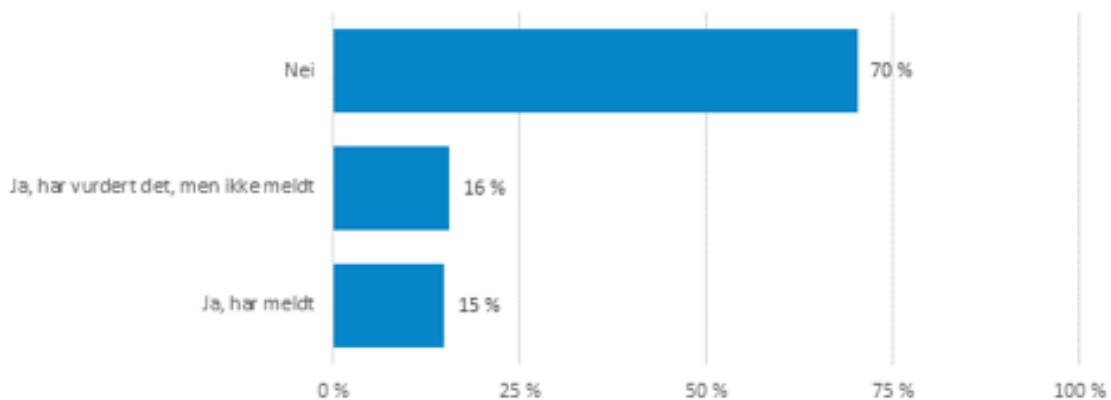
Forskjellene mellom de ulike faggruppene innenfor relevant sektor, er små. Det er imidlertid spesielt ansatte i skole, barnehage, SFO og fritidsklubber som mener at ansatte i nettopp skole/barnehage (98 prosent), ansatte på familievernkontor (94 prosent), samt ledere for fritidsklubber og idrettslag (hhv. 74 og 73 prosent), har opplysningsplikt til barnevernet.

Har man selv meldt bekymring for barn til barnevernet?

Flertallet av befolkningen (7 av 10) har aldri meldt eller vurdert å melde bekymring for barn til barnevernet. 15 prosent har meldt bekymring, og 16 prosent har vurdert det, men ikke meldt.

FIGUR 49

Har du noen gang meldt eller vurdert å melde bekymring for barn til barnevernet? Flere svar mulig. N=2010.

Hvilke grupper i befolkningen har meldt bekymring til barnevernet?

Flere kvinner enn menn har meldt bekymring for barn til barnevernet (20 mot 10 prosent). Andelen som har vurdert å melde uten å gjøre det, er omtrent den samme for begge kjønn, mens flere menn enn kvinner verken har meldt eller vurdert å melde (76 mot 65).

Blant de yngste og personer i 20-årene finner vi lavest andel som har meldt bekymring til barnevernet (6-8 prosent). Dette gjelder mellom 15-19 prosent av de i øvrige aldersgrupper. Den høyeste andelen som har vurdert å melde uten å gjøre det, finner vi blant personer i 30-årene (24 prosent).

Både andelen som har meldt, og andelen som har vurdert å melde uten å gjøre det, er høyere blant gifte/samboende med hjemmeboende barn (hhv. 19 og 23 prosent), enn blant øvrige.

Andelen som har meldt ifra til barnevernet om bekymring for barn, øker med utdanningsnivå; fra 5 prosent av de med kun grunnskoleutdanning, til 23 prosent av de med utdanning på høyskole eller universitet i 4 år eller mer.

Det å melde til barnevernet, er mer utbredt blant de som selv har vært utsatt for vold, og blant de som kjenner noen som har vært utsatt for vold, sammenlignet med andre. Blant voldsutsatte har 23 prosent meldt til barnevernet, og 21 prosent har vurdert å melde uten å gjøre det. Dette gjelder henholdsvis 13 og 14 prosent av

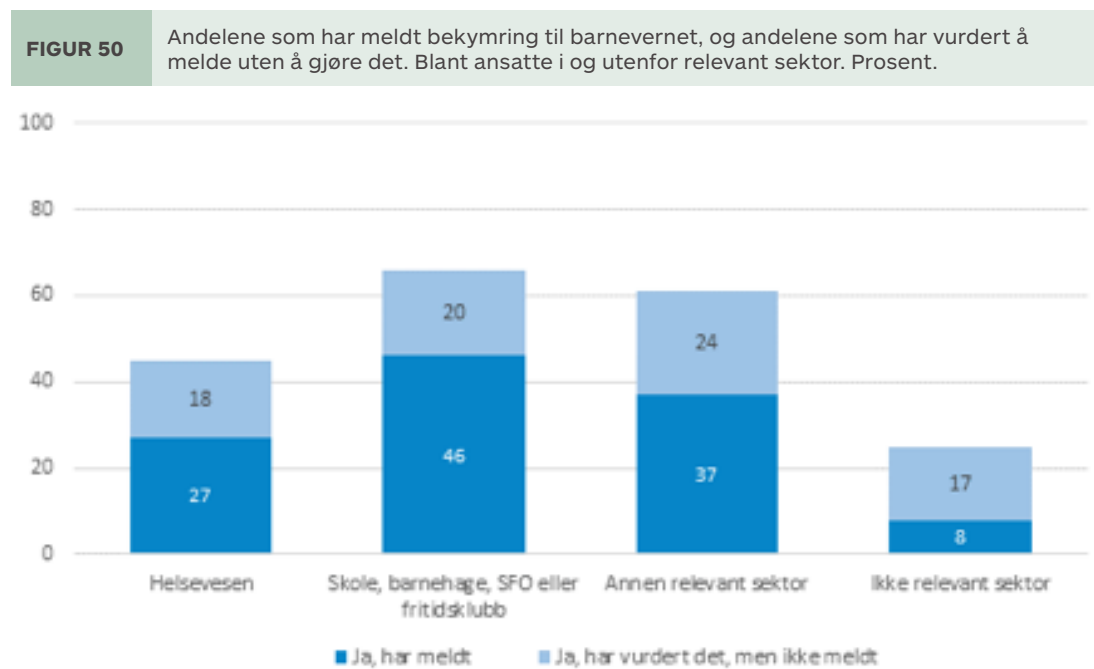
de som ikke har vært utsatt for vold. Differansene er omtrent tilsvarende dersom vi sammenligner de som kjenner noen som har vært utsatt for vold, med andre.

Flere av de med en annen seksuell orientering enn heterofil, har vurdert å melde bekymring til barnevernet uten å gjøre det (29 prosent), sammenlignet med 15 prosent av heterofile.

Ansatte i relevant sektor melder oftere enn andre bekymring til barnevernet

Vi finner store forskjeller når vi sammenligner ansatte i relevante tjenester med øvrige yrkesaktive, da det i førstnevnte gruppe er betydelig mer utbredt å ha meldt bekymring for barn til barnevernet. Totalt 35 prosent av de som jobber i relevant sektor, har sendt bekymringsmelding til barnevernet, sammenlignet med 8 prosent av andre yrkesaktive.

De høyeste andelene som har meldt bekymring til barnevernet, finner vi blant ansatte i skole, barnehage, SFO og fritidsklubber (46 prosent). Blant de som arbeider i helsevesenet, har 27 prosent meldt, mens tilsvarende tall for ansatte i annen relevant sektor er 37 prosent.²¹

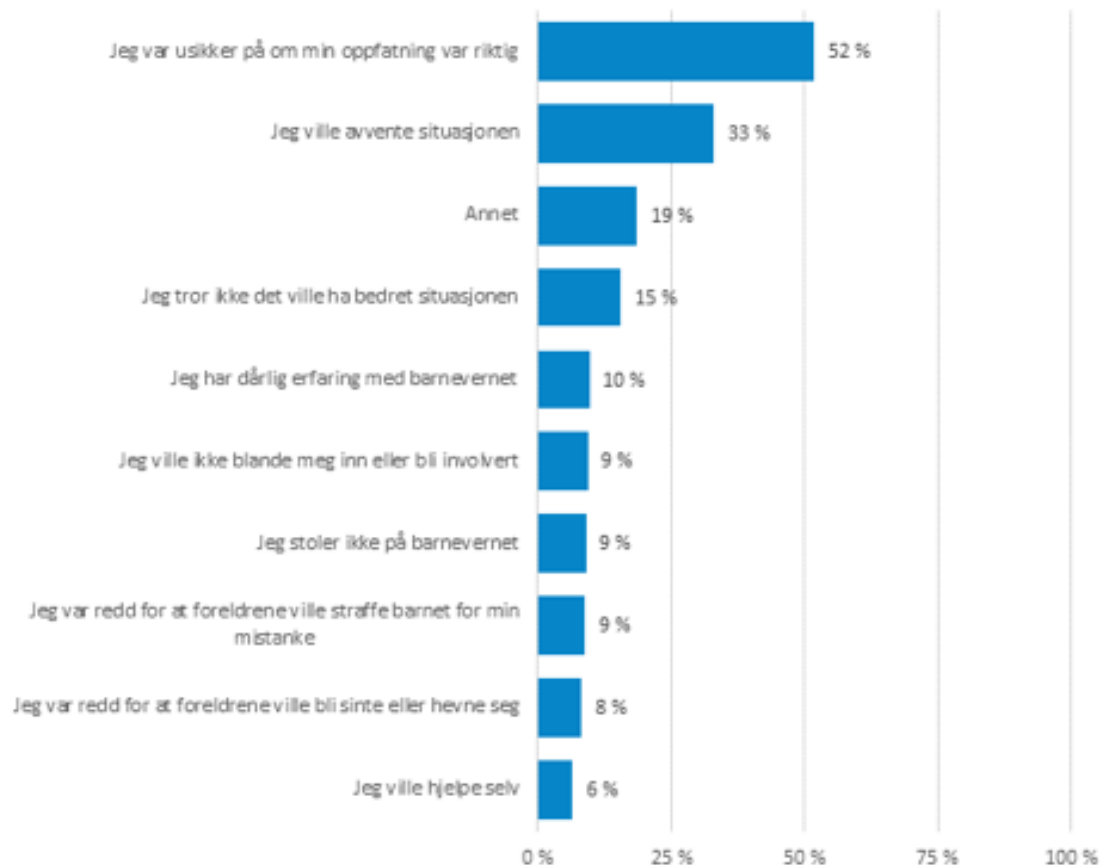
21 Til sammen er det kun 54 personer som arbeider i «annen relevant sektor», enten politi/rettsvesen, barnevern, NAV eller annet sosialt arbeid.

De fleste unnlater å melde på grunn av usikkerhet og ønske om å avvente

De som svarte at de har vurdert å melde bekymring for barn til barnevernet, men ikke gjort det, fikk videre spørsmål om årsaken til at de lot være å melde. Vi gjør oppmerksom på at dette kun gjelder drøye 300 respondenter.

FIGUR 51

Hva var årsaken til at du ikke meldte bekymringsmelding til barnevernet når du vurderte det? Flere svar mulig. N=312.

Flertallet av de som har vurdert å melde bekymring til barnevernet uten å gjøre det, unnlot å melde fordi de var usikre på om deres oppfatning var riktig. Dette gjelder 52 prosent, og andelen er høy i alle undergrupper. Videre sier 33 prosent at de ville avvente situasjonen.

De øvrige begrunnelsene er litt mindre utbredt: 15 prosent sier de ikke tror en bekymringsmelding ville bedret situasjonen, og 10 prosent unnlot å melde bekymring fordi de har dårlig erfaring med barnevernet. For 9 prosent var årsaken at de ikke ville blande seg, at de ikke stoler på barnevernet, eller at de var redd foreldrene ville straffe barnet dersom mistanken ble kjent. 8 prosent fryktet at foreldrene skulle bli sinte eller hevne seg, mens 6 prosent ville hjelpe selv fremfor å melde til barnevernet. Selv om barnevernet sjelden blir pekt på som en årsak til at man unnlater å melde, er det verdt å merke seg at 1 av 10 faktisk har unnlatt å melde på grunn av dårlige erfaringer med barnevernet, og at 1 av 10 også har svart at de ikke stoler på barnevernet.

En nokså stor andel av de som vurderte å melde bekymring for barn til barnevernet, oppgir andre årsaker (19 prosent). I de åpne kommentarene fremgår det at det ofte var noen andre som meldte inn forholdet til barnevernet. I noen tilfeller hadde man snakket med andre enn barnevernet om saken (som skole, barnehage, bekjente), mens andre tok direkte kontakt med foreldrene det gjaldt. Noen skriver også at barnevernet ble koblet på saken før de kom så langt som til å melde bekymring, mens andre svarer at barnevernet eller andre frarådet dem å melde bekymring. Flere sier også at bekymringene viste seg å være grunnløse.

Fordi det i utgangspunktet er få respondenter som har besvart spørsmålet, blir utvalget lite når vi bryter ned på undergrupper. Det er derfor få signifikante forskjeller mellom de ulike undergruppene. Vi kan imidlertid merke oss at andelen som unnlot å melde bekymring fordi de var redd foreldrene skulle bli sinte, er noe høyere blant personer som har vært utsatt for vold, eller kjenner noen som har vært utsatt for vold, sammenlignet med øvrige (7–8 prosentpoeng i differanse).

Erfaring med ulike typer vold

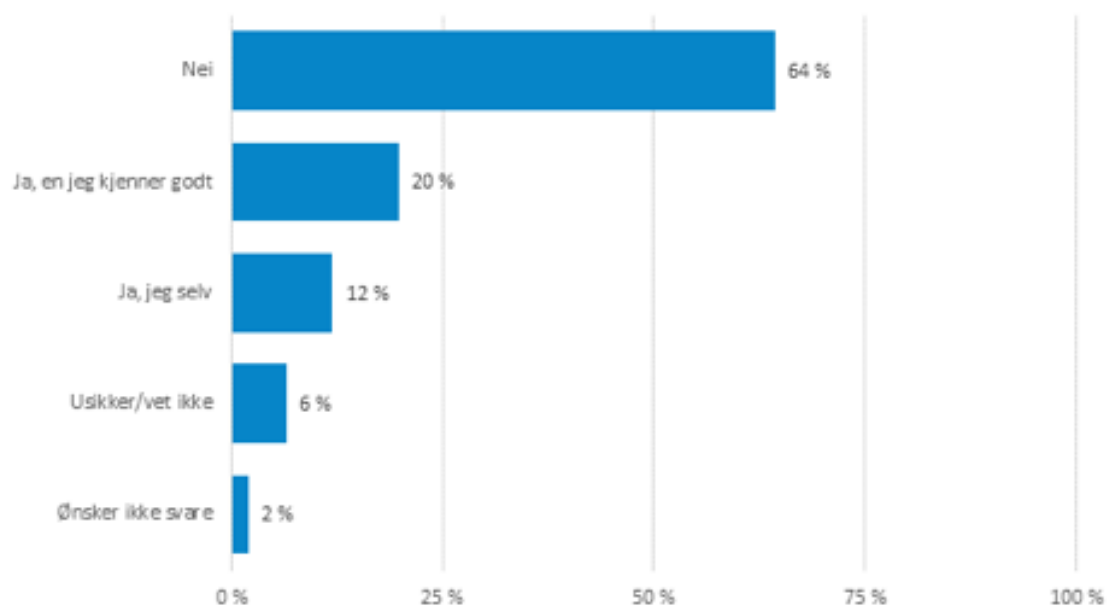
Dette kapittelet viser andelen som har egen erfaring med ulike typer vold fra noen de har/hadde en nær relasjon til, samt om noen de kjenner godt, har vært utsatt for vold i nær relasjon. Det var viktig å kunne se på eventuelle forskjeller i kunnskap og holdninger mellom personer som selv har opplevd vold eller kjenner noen godt og de som ikke har dette.

Fysisk vold

Respondentene ble spurt om de eller noen de kjenner godt, har vært utsatt for fysisk vold fra noen de har/hadde en nær relasjon til. Dette er i undersøkelsen eksemplifisert med spark, slag, bruk av våpen eller andre gjenstander, eller andre former for fysisk vold. Flere svar mulig. N=2010.

FIGUR 52

Har du eller noen du kjenner godt, noen gang vært utsatt for følgende hendelser fra personer som du/de har en nær relasjon til? Spark, slag, bruk av våpen eller andre gjenstander, eller andre former for fysisk vold. Flere svar mulig. N=2010.

12 prosent har selv vært utsatt for fysisk vold fra noen de har en nær relasjon til, mens 20 prosent oppgir at noen de kjenner godt, har vært utsatt for dette. 64 prosent har verken opplevd dette selv, eller kjenner noen som har opplevd det. 6 prosent svarer at de er usikker, mens 2 prosent ikke ønsker å svare på spørsmålet.

- Flere kvinner enn menn har vært utsatt for fysisk vold (14 mot 10 prosent), samt kjenner noen som har vært utsatt for dette (22 mot 17 prosent).

- Det er blant de yngste (15-19 år) og de eldste (66 år og eldre) vi finner lavest andel som selv har vært utsatt for denne typen vold (hhv. 8 og 9 prosent). Blant de i alderen 50-65 år finner vi den høyeste andelen utsatte (16 prosent). I de andre aldersgruppene varierer andelene som har vært utsatt for fysisk vold, mellom 11 og 13 prosent.
- Videre er det blant de eldste (66 år og eldre) vi finner lavest andel som kjenner noen som har vært utsatt for fysisk vold (10 prosent). Denne andelen varierer mellom 21 og 25 prosent i de andre aldersgruppene.
- Blant enslige har 17 prosent vært utsatt for fysisk vold fra noen i nær relasjon. Dette gjelder mellom 10–11 prosent av gifte/samboende (med og uten barn).
- 22 prosent av de som er trygdet, har blitt utsatt for fysisk vold. Andelen er betydelig lavere (9–11 prosent) blant de som er i arbeid, studerer eller er pensjonert. Det er også en høyere andel av de som er trygdet, enn av andre, som kjenner noen som har vært utsatt for fysisk vold.
- Funnene som gjelder enslige, og de som mottar trygd, kan sees i sammenheng med mønstret vi finner når resultatene brytes ned på husstandens bruttoinntekt. Andelen som har vært utsatt fysisk vold, er 1 av 4 av de med lavest inntekt (0–200 000 NOK), sammenlignet med om lag 1 av 10 av de med i brutto husstandsinnntekt på 500 000 NOK eller mer.
- En høyere andel av ikke-heterofile enn heterofile kjenner noen som har vært utsatt for fysisk vold (26 mot 20 prosent), mens andelene som selv har vært utsatt for dette, er forholdsvis like.
- 17 prosent av de som har innvandrerbakgrunn, har selv vært utsatt for fysisk vold, mot 12 prosent av de som ikke har innvandrerbakgrunn. Det er også en litt høyere andel av de med enn uten innvandrerbakgrunn, som kjenner noen som har vært utsatt for fysisk vold (24 mot 20 prosent).

Psykisk vold

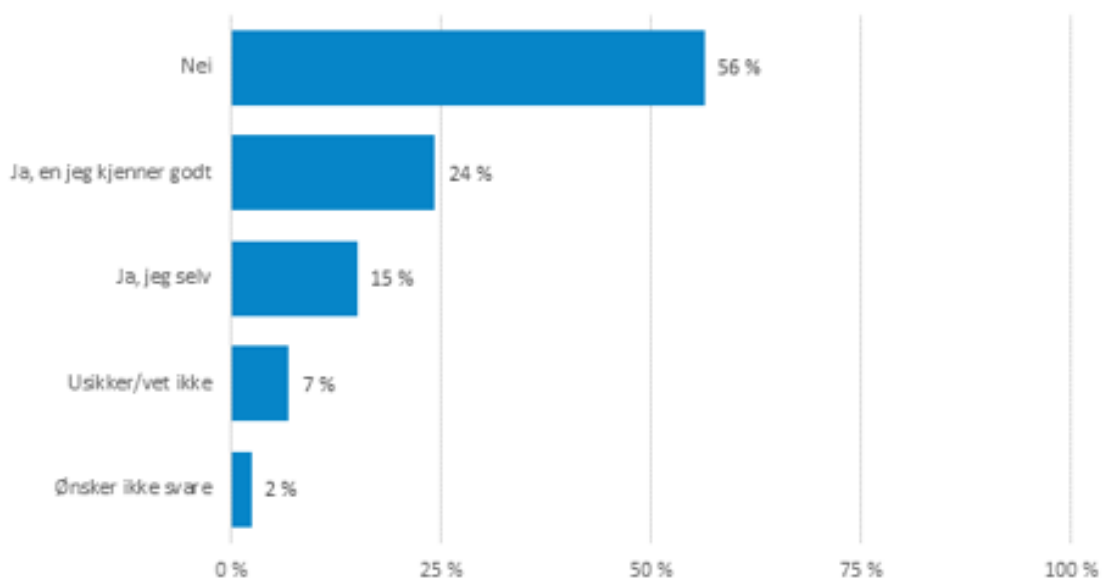
Respondentene ble videre spurt om de eller noen de kjenner godt, har vært utsatt for gjentatt trakassering, trusler, kontrollerende atferd eller andre verbale krenkelser fra personer de har/hadde en nær relasjon til. Dette blir videre i kapittelet omtalt som *psykisk vold*.

15 prosent har vært utsatt for psykisk vold fra noen de har en nær relasjon til, enten i form av trakassering, trusler, kontrollerende atferd eller andre verbale krenkelser. 25 prosent svarer at noen de kjenner godt, har vært utsatt for denne typen vold, mens 56 prosent verken har vært utsatt for dette, eller kjenner noen som har vært det. 2 prosent ønsker ikke å svare på spørsmålet, mens 7 prosent svarer «usikker/vet ikke».

- Her finner vi en stor kjønnsforskjell. Hele 21 prosent av kvinnene har opplevd denne typen psykisk vold, mot kun 9 prosent av mennene. Det er også flere kvinner enn menn som oppgir at noen de kjenner godt, har vært utsatt for dette (28 mot 21 prosent).
- Det er blant personer i 30-årene, samt de mellom 50 og 65 år, vi finner de høyeste andelene som har vært utsatt for psykisk vold (hhv. 22 og 19 prosent). Videre er det blant de eldste (over 65 år) og yngste (15-19 år), vi finner de laveste andelene som har vært utsatt for dette (hhv. 7 og 12 prosent).

FIGUR 53

Har du eller noen du kjenner godt, noen gang vært utsatt for følgende hendelser fra personer som du/de har en nær relasjon til? Gjentatt trakassering, trusler, kontrollerende atferd eller andre verbale krenkelser. Flere svar mulig. N=2010.

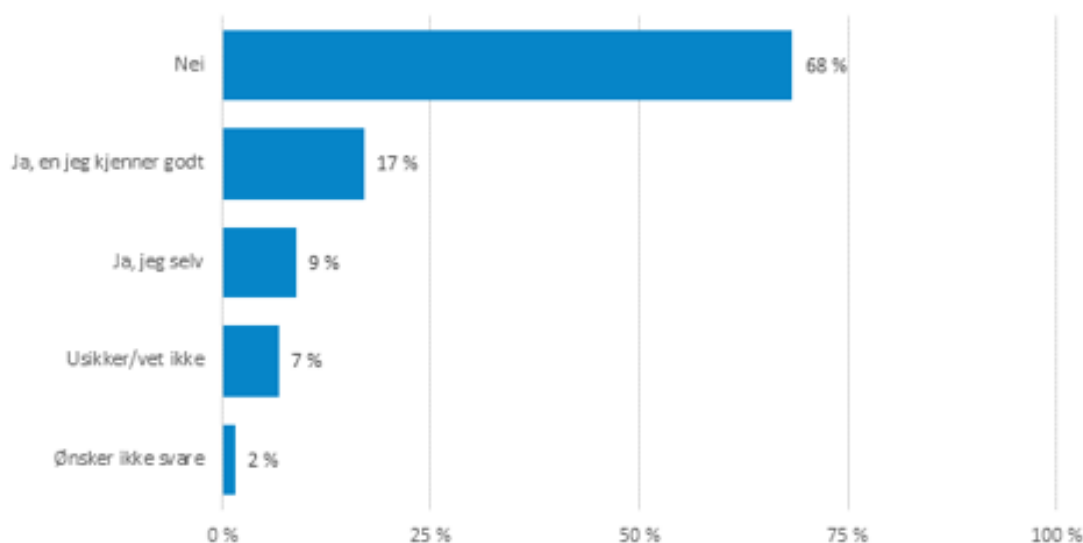
- På samme måte som ved fysisk vold, skiller gruppene enslige, trygdede og personer med lav inntekt seg ut ved at en høyere andel har vært utsatt for psykisk vold:
 - » Blant enslige har 21 prosent vært utsatt for psykisk vold. Blant gifte/samboende med og uten barn, samt de som oppgir andre typer sivilstatus (enke/enkemann ol.), varierer denne andelen mellom 12–15 prosent.
 - » 31 prosent av de som er trygdet, har selv opplevd å bli utsatt for psykisk vold. Andelen er betydelig lavere (7–18 prosent) blant de som er i arbeid, studerer eller er pensjonert. Det er også en høyere andel av de som er trygdet, enn av andre, som kjenner noen som har vært utsatt for psykisk vold.
 - » En høyere andel av de som har en samlet husstandsinntekt på under 500 000 kr, enn blant de som har en høyere inntekt, har vært utsatt for psykisk vold (22 mot 13 prosent).
- Personer med en annen seksuell orientering enn heterofil har i større grad enn heterofile vært utsatt for psykisk vold (24 mot 15 prosent), samt kjenner noen som har vært utsatt for dette (35 mot 24 prosent).
- Om respondentene har innvanderbakgrunn eller ikke, har lite å si for andelen som selv har vært utsatt for psykisk vold, men litt flere med enn uten innvanderbakgrunn kjenner noen som har vært utsatt for dette (29 mot 24 prosent).

Seksuell vold

Respondentene ble spurt om de eller noen de kjenner godt, har vært utsatt for seksuell trakassering, voldtekt, seksuelle overgrep eller andre seksuelle krenkelser fra personer de har en nær relasjon til. Dette blir videre i kapittelet omtalt som *seksuell vold*.

FIGUR 54

Har du eller noen du kjenner godt, noen gang vært utsatt for følgende hendelser fra personer som du/de har en nær relasjon til? Seksuell trakassering, voldtekt, seksuelle overgrep eller andre seksuelle krenkelser. Flere svar mulig. N=2010.

9 prosent har vært utsatt for en form for seksuell vold fra noen de har/hadde en nær relasjon til. 17 prosent svarer at noen de kjenner godt, har vært utsatt for dette, mens 68 prosent verken har vært utsatt for dette selv eller kjenner noen som har vært det. 2 prosent ønsker ikke å svare på spørsmålet, mens 7 prosent svarer «usikker/vet ikke».

- En betydelig høyere andel av kvinnene enn mennene har vært utsatt for seksuell vold (16 mot 2 prosent). Det er også flere kvinner enn menn som svarer at noen de kjenner godt, har opplevd denne typen vold (19 mot 15 prosent).
- Det er blant de i alderen 20 til 29 år vi finner høyest andel som har vært utsatt for seksuell vold (14 prosent). Videre er det blant de eldste (66 år og eldre), vi finner lavest andel som har opplevd dette (3 prosent). Ellers varierer andelen mellom syv og elleve prosent i øvrige aldersgrupper.
- Enslige, personer som mottar trygd, samt de som har lavest inntekt, er i større grad enn øvrige utsatt for seksuell vold. Dette er tilsvarende mønster som vi fant for fysisk og psykisk vold.
 - » Blant enslige er andelen som har vært utsatt for seksuell vold, 13 prosent. Blant gifte/samboende med og uten barn, samt de som oppgir andre typer sivilstatus (enke/enkemann ol.), varierer andelen som har opplevd denne typen vold, med mellom 7 og 8 prosent.
 - » 21 prosent av de som er trygdet, har opplevd å bli utsatt for en form for seksuell vold. Dette er en betydelig høyere andel enn blant de som studerer, jobber (heltid eller deltid) eller er pensjonerte. I disse gruppene har mellom 3 og 13 prosent vært utsatt for en eller annen type seksuell vold.
 - » En høyere andel av de med lav brutto husstandsinntekt har opplevd seksuell vold, sammenlignet med de de med høyere husstandsinntekt. 15 prosent av de med årlig brutto husstandsinntekt på 0-200 000 kr og 14 prosent av de med 200 001–500 000 kr, har vært utsatt for seksuell vold. Dette gjelder til sammenligning 7–9 prosent av de med høyere husstandsinntekt.

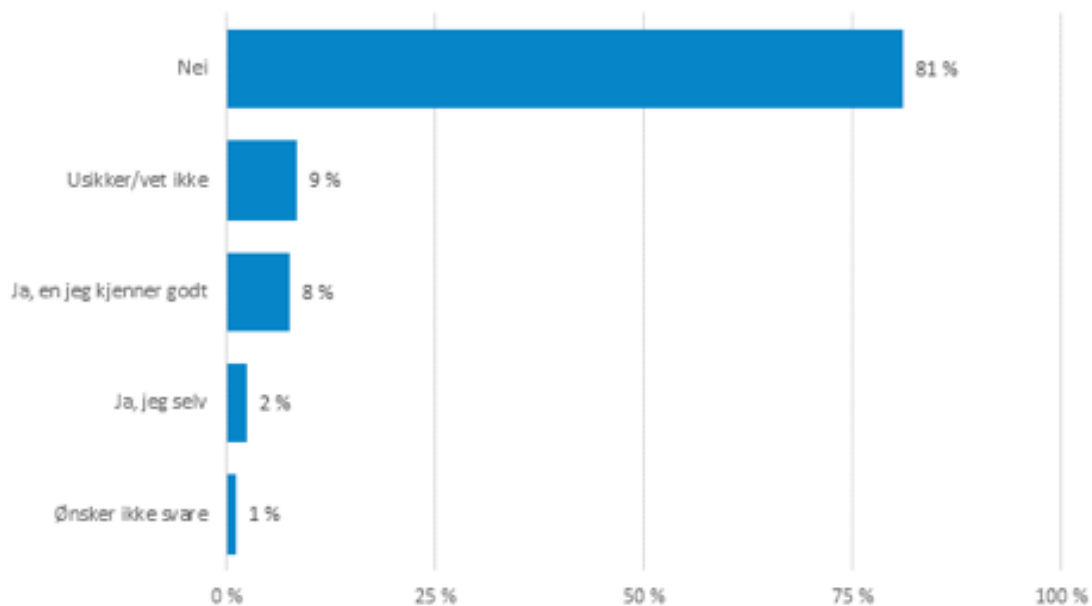
- En høyere andel av ikke-heterofile enn heterofile har vært utsatt for seksuell vold (20 mot 8 prosent), samt kjenner noen som har vært utsatt for dette (36 mot 16 prosent).
- Om man har innvandrerbakgrunn eller ikke, har lite å si for andelen som oppgir at de har vært utsatt for seksuell vold, eller kjenner noen som har vært utsatt for det.

Digital vold

Respondentene ble spurt om de eller noen de kjenner godt, har vært utsatt for digitale krenkelser, som for eksempel deling av intime bilder/film uten samtykke, trusler eller kontroll via digitale hjelpemidler eller liknende, fra personer de har/hadde en nær relasjon til. Dette blir videre i kapittelet omtalt som *digital vold*.

FIGUR 55

Har du eller noen du kjenner godt, noen gang vært utsatt for følgende hendelser fra personer som du/de har en nær relasjon til? Digitale krenkelser, som for eksempel deling av intime bilder/film uten samtykke, trusler eller kontroll via digitale hjelpemidler eller liknende. Flere svar mulig. N=2010.

2 prosent har selv blitt utsatt for digital vold fra personer i nær relasjon, og 8 prosent svarer at noen de kjenner godt, har blitt utsatt for dette. De fleste (81 prosent) har verken vært utsatt for dette selv, eller opplevd at noen de kjenner godt har blitt utsatt for det. 9 prosent svarer «usikker/vet ikke» på spørsmålet, mens 1 prosent ikke ønsker å svare.

- 4 prosent av kvinnene har vært utsatt for digital vold, sammenlignet med 1 prosent av mennene.
- Det er blant de yngste (15–19 år) vi finner de høyeste andelene som selv har vært utsatt for digital vold, samt kjenner noen som har vært utsatt for dette (hhv. 9 og 22 prosent). Blant de i 20-årene, har 5 prosent selv vært utsatt for denne typen handlinger, mens 12 prosent oppgir at noen de kjenner godt, har vært utsatt for dette. Desto høyere alder, desto lavere andel har vært utsatt for digital vold, eller kjenner noen som har vært utsatt for dette. Omtrent ingen av de i alderen 66 år oppgir at de selv eller noen de kjenner godt, har vært utsatt for digital vold.

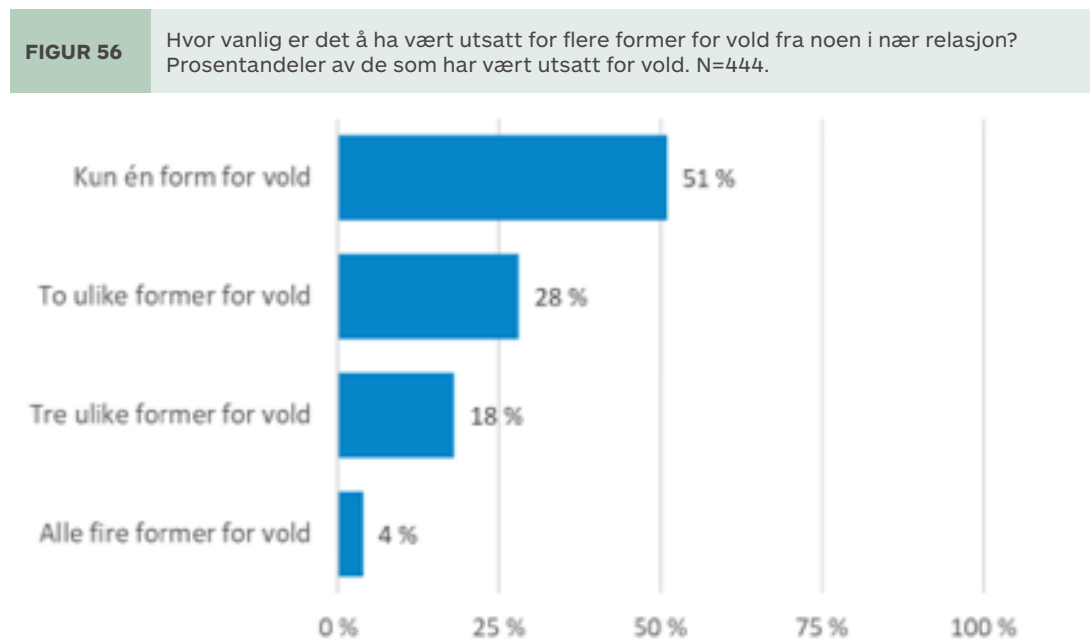
- Det er en tendens til at en litt høyere andel av de med lav husstandsinntekt enn øvrige, har vært utsatt for digital vold. 4-5 prosent av de med 500 000 kr eller mindre i husstandsinntekt, har vært utsatt for dette, mot 1-2 prosent av de med høyere inntekt.
- En høyere andel av ikke-heterofile enn heterofile har selv vært utsatt for digital vold (7 mot 2 prosent), samt kjenner noen som har vært utsatt for dette (16 mot 7 prosent).
- Det er ingen forskjeller av betydning mellom personer med og uten innvandrerbakgrunn på spørsmålet som omhandler digital vold.

Mange voldsutsatte har blitt utsatt for flere typer vold

Totalt har 22 prosent blitt utsatt for én eller flere av følgende typer vold fra noen i nær relasjon: fysisk, psykisk, seksuell eller digital, slik de er skissert i dette kapittelet. Totalt 38 prosent svarer at noen de kjenner godt, har vært utsatt for én eller flere av disse typene vold.

Mange av de som selv har vært utsatt for vold, kjenner også andre voldsutsatte (56 prosent). Til sammenligning svarer 33 prosent av de som ikke har vært utsatt for vold selv, at de kjenner noen utsatt for vold fra noen i nær relasjon.

Det er tydelig mønster at de som har vært utsatt for én type vold, ofte også har vært utsatt for andre typer vold. Figuren nedenfor viser at blant de som har vært utsatt for vold som sådan, har fire prosent vært utsatt for både fysisk, psykisk, seksuell og digital vold. Til sammen har halvparten av de voldsutsatte vært utsatt for minst to ulike former for vold.

- 67 prosent av de som har vært utsatt for *fysisk vold*, har også vært utsatt for *psykisk vold*. Blant de utsatt for fysisk vold har 39 prosent også vært utsatt for *seksuell vold*. Til slutt har 9 prosent av de som selv har vært utsatt for fysisk vold, også vært utsatt for *digital vold*.

- Blant personer utsatt for *psykisk vold*, har 53 prosent også opplevd *fysisk vold*. Videre har henholdsvis 38 og 12 prosent, vært utsatt for *seksuell* og *digital* vold.
- De som har vært utsatt for *seksuell vold*, har også i mange tilfeller vært utsatt for andre typer vold. I denne gruppen har 64 prosent opplevd *psykisk vold* og 52 prosent *fysisk vold*, samt at 15 prosent har vært utsatt for *digital* vold.
- Til sist finner vi at mange av de utsatt for *digital vold*, også har opplevd andre former for vold. 72 prosent av disse har også vært utsatt for *psykisk vold*; 54 prosent har opplevd *seksuell vold*; og 44 prosent *fysisk vold*.

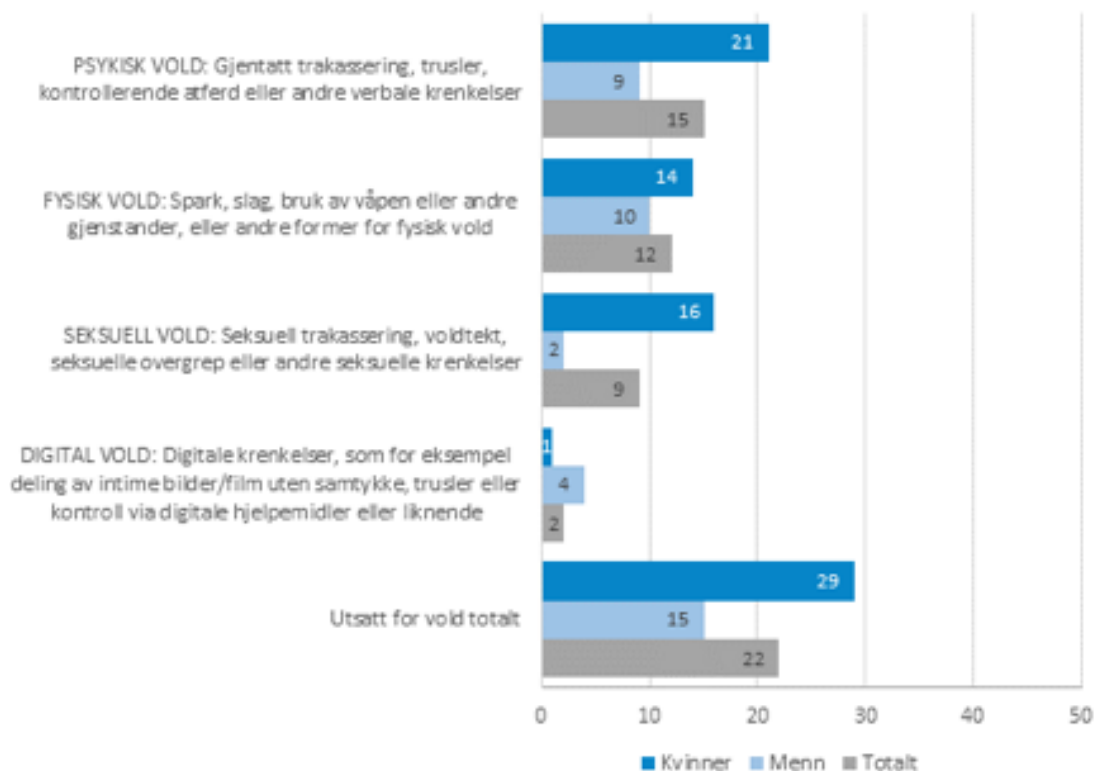
Oppsummert – Hvem har blitt utsatt for ulike typer vold?

Av de ulike typene vold som er omtalt i kapittelet, er det psykisk vold som flest har blitt utsatt for (15 prosent), etterfulgt av fysisk vold (12 prosent) og seksuell vold (9 prosent). 2 prosent har blitt utsatt for digital vold.

Totalt 22 prosent har blitt utsatt for en eller flere av disse typene vold, en andel som er betydelig høyere blant kvinner enn menn (29 mot 15 prosent). Som figuren under illustrerer, er det størst kjønnsforskjell når det gjelder andelen som har blitt utsatt for seksuell vold (14 prosentpoeng i forskjell) og psykisk vold (12 prosentpoeng i forskjell).

FIGUR 57

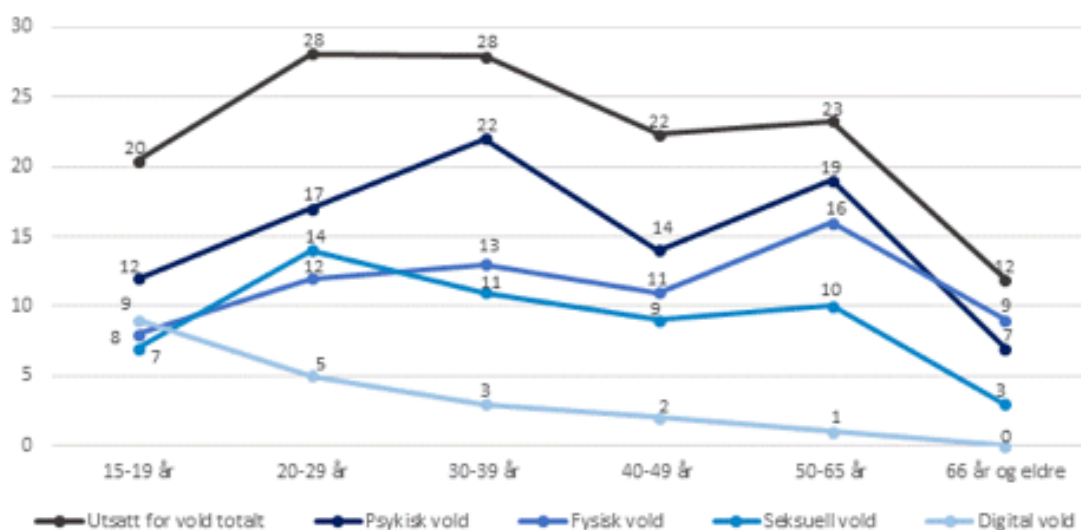
Andel som har vært utsatt for ulike typer vold, blant kvinner, menn og totalt. Kategorien «Utsatt for vold totalt» omfatter kun én eller flere av de formene for vold som inngår i figuren, og ikke andre typer vold. Prosent.

Figur 58 viser at det totalt sett er blant personer i 20-årene eller 30-årene vi finner høyest andel voldsutsatte (omtrent 3 av 10). Det er blant de eldste (66 år og eldre) og de yngste (15–19 år) vi finner de laveste andelen som har vært utsatt for fysisk vold, psykisk vold og/eller seksuell vold. Andelen som har vært utsatt for digital vold, er synkende med økende alder. Selv om dette totalt sett er den minst utbredte formen for vold, er det verdt å merke seg at omtrent 1 av 10 av de i alderen 15–19 år har vært utsatt for digital vold.

FIGUR 58

Andel som har vært utsatt for ulike typer vold, blant ulike aldersgrupper. Kategorien «Utsatt for vold totalt» omfatter kun én eller flere av de formene for vold som inngår i figuren, og ikke andre typer vold. Prosent.

Resultatene viste et mønster med tanke på at andelen utsatt for vold, var høyere blant enslige, personer med lav husstandsinntekt og personer som mottok trygd. Denne gjelder først og fremst fysisk,- psykisk,- og seksuell vold. Figur 59 viser andelen om selv har vært utsatt for én eller flere typer vold, blant personer med ulik sivilstatus, husstandsinntekt og yrkesstatus.

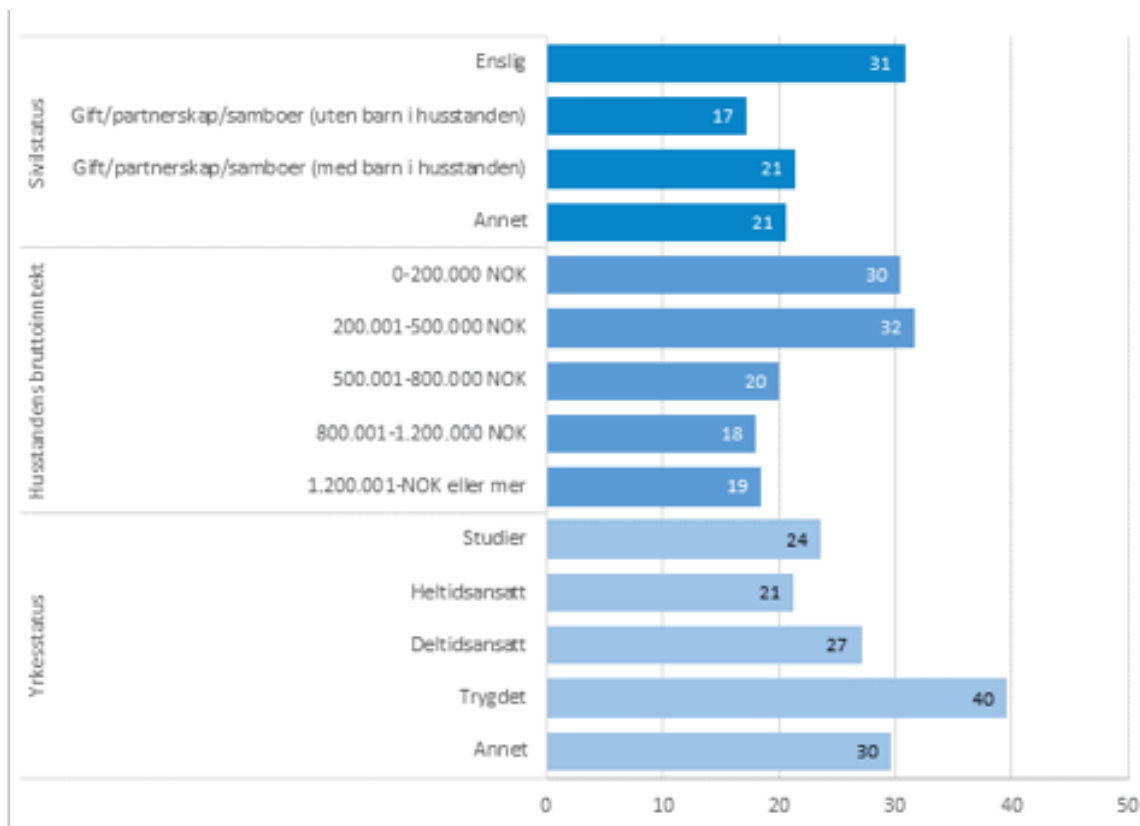
Det er blant personer som mottar trygd, vi finner den aller høyeste andelen som har vært utsatt for vold (4 av 10 personer). Til sammenligningen gjelder dette 2 av 10 personer i heltidsarbeid.

Videre har 3 av 10 personer som lever i en husstand med brutto årsinntekt på under 500 000 NOK, vært utsatt for vold, og andelen er den samme blant enslige. Blant øvrige grupper gjelder dette rundt 2 av 10.

Det er naturlig å anta et viss overlapp mellom gruppene, men kombinasjoner der vi f.eks. kun ser på enslige trygdede med lavest husstandsinntekt, gir oss veldig små utvalg. Derfor viser vi kun resultatene for hver enkelt gruppe isolert. Resultatene indikerer likevel en sammenheng mellom enkelte sosioøkonomiske parametere og andelen utsatt for vold.

FIGUR 59

Andel som har vært utsatt for én eller flere av følgende typer vold: Fysisk, psykisk, seksuell eller digital. Prosent.

Videre viser resultatene at personer med en annen seksuell orientering enn heterofil i større grad enn heterofile har vært utsatt for psykisk vold (24 mot 15 prosent) og seksuell vold (20 mot 8 prosent). Det er også en litt høyere andel av ikke-heterofile enn heterofile som har vært utsatt for digital vold (7 mot 2 prosent).

Resultatene viser relativt små forskjeller mellom personer med og uten innvandrerbakgrunn, men vi kan merke oss at en litt høyere andel innvandrere enn øvrige har vært utsatt for fysisk vold (17 mot 12 prosent).

Det er et forholdsvis lavt antall personer med innvandrerbakgrunn og annen seksuell orientering enn heterofil i utvalget, og vi vet heller ikke hvor representative gruppene er. Derfor må disse resultatene tolkes med varsomhet.

Det er verdt å være oppmerksom på at andelen som er utsatt for vold, er beregnet ut fra en subjektiv vurdering av de svarende. Dermed vil den være avhengig hva de enkelte karakteriserer som f.eks. «kontrollerende atferd», «seksuelle krenkelser» og øvrige benevnelser. Eventuelle ulike tolkninger av dette kan være medvirkende til noen av forskjellene vi finner mellom ulike grupper. I det neste kapittelet kommer vi nærmere inn på begrepsforståelsen av vold, der de svarende er bedt om å ta stilling til hvorvidt ulike handlinger/scenarioer er vold.

Postadresse

Postboks 2233
3103 Tønsberg

Besøksadresse

Fredrik Selmers vei 3
Oslo

bufdir.no

